

\

PÖYTÄKIRJA

TEHTY

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
XV PUOLUEKOKOUKSESSA
HELSINGISSÄ ²⁶/i—7₂ 1930

L I I T T E E N Ä
KOKOUKSELLE ESITETYT KERTOMUKSET
JA ALUSTUKSET.

HELSINGISSÄ 1930
SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNTA

Helsinki 1930
Työväen kirjapaino

SISÄLTÖ.

I. Puoluekokouksen pöytäkirja.

	Sivu
Kokouksen osanottajat.....	8
Kokouksen järjestyssääntö.....	14
Kokouksen ohjelma.....	16

Puoluekokouksen päätökset.

Sosialisoimisohjelma.....	20
Maa- ja metsä talousohjelma.....	24
Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.....	30
Menettelytapaohjeet.....	36
Valistustyöohjelma vuosille 1930—32.....	43
Talousohjelma vuosille 1930—32.....	47
Puoluelippu ja -merkki.....	49
Muut päätökset.....	49

Asiain käsittely eri kokouspäivinä.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Kokouksen avaus.....	52
Kokouksen laillisuuden toteaminen y.m.....	55
Kutsuvieraiden tervehdykset.....	59
Eetu Salinin hautapatsaan paljastus.....	71

Toinen kokouspäivä.

Valiokuntien vaali.....	72
Puoluetoimikunnan toimintakertomus.....	73

Kolmas kokouspäivä.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.....	90
Puoluetoimikunnan tilikertomukset.....	113
Piirien toimintakertomukset.....	114
Eduskuntaryhmän toiminta.....	114
Muutokset puoluesääntöihin.....	130

Neljäs kokouspäivä.

	Sivu
Menettelytapakysymys.....	131
Sosialisoimisohjelma.....	158
Maa- ja metsätalousohjelma.....	165

Viides kokouspäivä.

Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.....	171
Puolueen valistustyöohjelma.....	182
Puolueen talousohjelma vuosille 1930—32.....	190
Puolueen lippu ja merkki.....	190
Erinäisiä muita lähetekeskusteluja.....	190

Kuudes kokouspäivä.

Muutokset puoluesääntöihin.....	197
Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa.....	203
Puoluetoimikunnan vaali.....	204
Tili- ja vastuuvapauden myöntäminen y.m.....	207
Kustannus-Oy. Kansanvallan toiminta.....	208
Puolueen omistamat kiinteistöt.....	208
Sosialisoimisohjelma.....	209
Puolueneuvoston vaali.....	212

Seitsemäs kokouspäivä.

Puoluetoimikunnan varajäsenten vaali.....	215
Puolueen valistustyöohjelma y.m.....	216
Talousohjelma vuosille 1930—32.....	218
Maa- ja metsätalousohjelma.....	219
Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta.....	221
Maanpuolustus- ja ulkopoliittinen ohjelma.....	222
Puoluetoimikunnan kertomukset y.m.....	225
Vastalause puoluetöimikunnan vaalia vastaan.....	226
Eduskuntaryhmän toimintakertomus.....	227
Kurinpitokysymyksiä y.m.....	228
Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.....	229
Työntekijäin oikeus vuosilomaan.....	229
Puolueen suhde kieltolakiin.....	230
Tilintarkastajain vaali.....	230
Menettelytapaohejeet.....	231
Julistus taantumusta vastaan.....	231
Kokouksen lopettaminen.....	234

II. Puoluetoimikunnan ja piiritoimikuntien kertomukset vv. 1925—1929.

	Sivu
Yleiskatsaus.....	3
Puolueen järjestötoiminta.....	4
Suhde erinäisiin puolue- y.m. järjestöihin.....	10—15
Puolueen suhde pienviljelijöihin.....	15
Puolueen suhde teollisuustyöväkeen ja amm'. liikkeeseen.....	20
Suhde hallitukseen.....	23
Vuosien 1927 ja 1929 eduskuntavaalit.....	28—33
Kunnalliset asiat.....	33
Puoluelehdet.....	35
Työväen Arkisto.....	40
Kurinpitoasioita.....	41
Kansainväliset asiat.....	43
Sekalaisia asioita.....	47
Puolueneuvosto ja -toimikunta, puoluetoimisto.....	51—53
<i>Puolueen raha-asiat vv. 1926—1928.</i>	53
<i>Kustannus-Oy. Kansanvallan toiminta 1925—1929.</i>	63
<i>Piirijärjestöjen kertomukset</i>	85
<i>Puoluetoimikunnan toimintakertomus v:lta 1929.</i>	201

III. Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomus vuosilta 1926—1929.

Eduskunnan työkaudet, työt ja kokoonpano.....	3
Ryhmän suhde hallitukseen.....	5
Sisäpoliittiset ja oikeudelliset asiat.....	14
Verotusasiat.....	20
Sotilaalliset asiat.....	22
Työväenasiat.....	25
Maataloudelliset asiat.....	30
Taloudelliset y.m. asiat.....	34
Kunnalliset asiat.....	39
Sivistysasiat.....	41
Ulkopolitiikka.....	43
Ryhmän sisäiset asiat.....	44
IV. Puolueen sosialisimisohjelma, komiteanmietintö.	1—15
V. Puolueen maa- ja metsätalousohjelma, komiteanmietintö	1—47
VI. Puolueen menettelytapa, komiteanmietintö.	1—44
VII. Muut alustukset. (Kts. erikoisluettelo).....	1—74

.Puoluekokouksen, pöytäkirjan asialuettelo.

	Sivu
Ammatillinen liike.....	41, 84
Avaus, puoluekokouksen.....	52
Eduskuntaryhmän toiminta.....	114, 227
Eduskuntavaalit.....	49, 192, 203
Edustajat, puoluekokouksen.....	8, 57, 208
Erotetut ent. jäsenet.....	192, 228
Esperanto.....	50, 192, 218
Hallituskysymys.....	39, 85, 90, 133—158, 225, 231
Julistus taantumusta vastaan.....	231
Järjestyssääntö, puoluekokouksen.....	15
Jäsenkirjat.....	192, 218
Kansainvälinen kieli.....	50, 192, 218
»Kansanvallan» toiminta.....	208
Kieltolaki.....	51, 194, 230
Kiinteistöt, puolueen.....	208
Kommunistit, suhde heihin.....	37
Kunnallinen toiminta.....	40, 50, 191
Kurinpito.....	43, 50, 112, 192, 225, 228
Laillisuus, puoluekokouksen.....	55
Liikelaitokset, työväen, ja niiden työläiset.....	50, 192, 229
Lopettaminen, puoluekokouksen.....	234
Luottamuspaikkojen täyttäminen.....	50, 192, 228
Maa- ja metsätalousohjelma.....	24, 165, 219
Maanpuolustus, kts. Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.	
Menettelytapaohjeet.....	36, 131, 231
Naiset, valistustyö heidän keskuudessaan.....	46
Nuoriso, valistustyö sen keskuudessa.....	45
Ohjelma, puoluekokouksen.....	16
Opinto- ja virkistysko ti.....	192, 218
Osanottajat, puoluekokouksen.....	8
Osuustoiminta, suhde siihen.....	43

Palkkiot, puolueuuevoston jäsenten ja tilintarkastajain	218
Paraatijuttu	86, 88, 104, 225
Pienviljelijäin Neuvottelukunta	51, 221
Pienviljelijät, suhde heihin	24, 41
Porvarit, suhde heihin	39
Puoluekokous, seuraava	192, 211
Puoluekuri	43, 50, 112, 192, 225, 228
Puoluelehdet	108, 112
Puoluelippu ja -merkki	49, 190
Puolueuuevoston vaali	212
Puoluesäännöt	51, 130, 197
Puoluetoimikunnan vaali	203, 215, 226
Raittius	51, 194, 230
Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö	192, 218
Ruotsinkielisten puoluejärjestöjen asema	191, 217
Salinin hautapatsaan paljastus	71
Sosialisoimisohjelma	20, 158, 209
Sotilasohjelma, kts. Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.	
Suojärven lampuodit	86—102, 225
Suomen Sosialidemokraatin kanta	108—112
Säännöt, puolueen	51, 130, 197
Taantumus, julistus sitä v astaan	231
Talousohjelma, puolueen	47, 190, 218
Tervehdykset	59, 61, 65, 130, 197, 224, 225, 234
Tilikertomukset, puoluetoimikunnan	113
Tilintarkastajain vaali	230
Tilivapaus puoluetoimikunnalle j a -neuvostolle	207
Toimintakertomukset, eduskuntaryhmän	114, 227
Toimintakertomukset, piirien	114
Toimintakertomukset, puoluetoimikunnan	73, 90, 225
Ulkopoliittinen ja sotilasohjelma	30, 171, 222
Vaaliperuste seuraavia puoluekokousvaalej a varten	192, 211
Vaalit, kts. Eduskuntavaalit, Puoluetoimikunnan ja -neuvoston sekä Tilintarkastajain vaalit.	
Valiokuntien vaalit	70, 72
Valistustyöohjelma, puolueen	43, 182, 216
Vuosiloma, työväen oikeus siihen	192, 229
Yhden ehdokkaan listat	49, 192, 203
Yhdistyslain käsittely eduskunnassa	117—130

Sosialidemokraattinen puolue- kokous v. 1930.

Kokouksen osanottajat.

Äänioikeutetut edustajat.

Uudenmaan l. vaalipiiri:

	Ääni- määrä
Tanner, Väinö, Helsingin kunnallisjärjestö.....	428
Turkia, Matti, Helsingin kunnallisjärjestö.....	428
Kohtanen, O., Helsingin pitäjän kunnallisjärjestö.....	208
Syrjänen, Aug., Kuusankosken kunnallisjärjestö.....	385
Lehtinen, J. A., Iitin kunnallisjärjestö.....	201
Oksanen, Yrjö, Nurmijärven kunnallisjärjestö.....	241
Vuorinen, Jalmari, Lohjan ty.....	256
Lehtinen, Bernhard, Porvoon kaup. ja mlk. vaaliyhtymä.....	208
Malm, Sulo, Orimattilan ja Pukkilan vaaliyhtymä.....	206
Räty, Emil, Myrskylän ja Mäntsälän vaaliyhtymä.....	228
Lampinen, Heikki, Askolan ja Pornaisten vaaliyhtymä.....	212
Lehtinen, Ebert, Keravan ja Tuusulan vaaliyhtymä.....	208
Ranta, Väinö, Nummen ja Sammatin vaaliyhtymä.....	203
Aarnio, Kustaa, Pusulan ja Vihdin vaaliyhtymä.....	216
Görman, Hjalmar, Karjalohjan, Lohjan mlk. ja Siuntion vaali- yhtymä (Kokouksessa varamies, Lammi U. J.).....	206
Luoto, Jalmari, Hyvinkään, Oulunkylän ja Pyhäjärven vaali- yhtymä.....	203
Salminen, B. J., Hangon, Espoon, Grankullan, Huopalahden, Karjaan ja Pohjan vaaliyhtymä.....	203
Suhonen, Kustaa, Loviisan, Anjalan, Artjärven, Elimäen, Lapin- järven, Pernajan ja Ruotsinpyhtään vaaliyhtymä.....	259

Turun ja Porin l. etel. vaalipiiri:

Airisto, Ano, Turun, Kaarinan, Liedon ja Maarian vaaliyhtymä	222
Rantanen, Kustaa, Naantalin, Uudenkaupungin kaup., Askaisen, Kodisjoen, Kustavin, Maskun, Nousiaisten Ty. »Jousen», Paattisten, Raision, Rymättylän, Uudenkaupungin mlk. ja Uudenkirkon vaaliyhtymä	232
Helmisaari, Jussi, Auran, Nousiaisten Saksalankulman Ty:n, Oripään, Pöytyän ja Yläneen vaaliyhtymä	212
Raunio, August, Angelnien, Halikon, Salon ja Uskelan vaaliyhtymä	226
Leino, Juho, Dragsfjärdin, Finbyn, Kemiön, Kiskon ja Perniön vaaliyhtymä	211
Lindström, Vihtori, Karinaisten, Kiikalan, Kosken, Kuusjoen, Marttilan, Muurlan, Paimion, Perttelin, Piikkiön, Sauvon, Suomusjärven ja Tarvasjoen vaaliyhtymä	226

Turun ja Porin l. põhj. vaalipiiri:

Nurmi, J. N., Alastaron, Loimaan, Mellilän ja Metsämaan vaaliyhtymä	216
Ruusunen, Hartti, Huittisten, Keikyän, Kiikan, Punkalaitumen ja Vampulan vaaliyhtymä	223
Malmivuori, J. E., Rauman kaup., Eurajoen ja Rauman mlk. vaaliyhtymä	211
Lehtinen, Yrjö, Euran, Hinnerjoen, Köyliön, Lapin ja Säkylän vaaliyhtymä	237
Komu, Ville, Kiukaisten, Kokemäen, Luvian ja Nakkilan vaaliyhtymä	215
Rajala, Juho, Hämeenkyrön, Ikaalisten ja Viljakkalan vaaliyhtymä	229
Heinonen, Valde, Jämijärven, Kankaanpään, Noormarkun, Parkanon, Pomarkun ja Siikaisten vaaliyhtymä	205
Pajunen, Niilo, Karkun, Suoniemen ja Tyrvään vaaliyhtymä	209
Luoto, Juho, Ahlaisten, Kauvatsan, Kiikoisten, Lavian, Mouhijärven ja Porin mlk. vaaliyhtymä	230
Fallila, Vihtori, Ulvilan kunnallisjärjestö	247
Ahlfors, Hj., Porin Kaup. ja Kullaan vaaliyhtymä	217

Hämeen l. etel. vaalipiiri:

Metsola, Edvard, Akaan ja Valkeakosken vaaliyhtymä	223
Syrjänen, K. V., Forssan kunnallisjärjestö	252
Jokela, Sulo, Hattulan ja Hämeenlinnan mlk. vaaliyhtymä	225

Valkama, K. J., Kalvolan kunnallisjärjestö.....	225
Hirvisuo, V. R., Hämeenlinnan kaup. ja Vanajan vaaliyhtymä.....	229
Selander, Otto, Lopen ja Rengon vaaliyhtymä.....	213
Kankaanpää, Jalmari, Jokioisten, Somerniemen, Someron ja Ypäjän vaaliyhtymä.....	312
Siltanen, Huugo, Janakkalan kunnallisjärjestö.....	344
Lampen, Rich., Lahden, Kosken ja Kärkölän vaaliyhtymä.....	254
Numminen, K. T., Asikkalan, Hollolan, Nastolan ja Padasjoen vaaliyhtymä.....	295
Kuusela, J. S., Hauhon kunnallisjärjestö.....	256
Tuomola, Heikki, Tammelan kunnallisjärjestö.....	244
Aaltonen, Joose Vilho, Hausjärven ja Riihimäen vaaliyhtymä.....	301
Härmä, Oskari, Humppilän, Koijärven, Kylmäkosken ja Urjalan vaaliyhtymä.....	242

Hämeen l. pohj. vaalipiiri:

Alanko, Einari, Aitolahden, Etelä-Pirkkalan, Lempäälän, Totti- järven ja Vesilahden vaaliyhtymä (Kokouksessa eräinä päi- vinä varamies Vesala, H.).....	206
Naarajärvi, Joel, Jämsän kunnallisjärjestö.....	273
Lunden, Vihtori, Kangasalan, Pälkäneen ja Sahalahden vaali- yhtymä.....	201
Teräsvuori, Yrjö, Eräjärven, Kuhmalahden, Kuoreveden ja Längelmäen vaaliyhtymä.....	209
Törmä, Kalle, Juupajoen ja Kurun vaaliyhtymä.....	216
Laakso, Toivo, Korpilahden, Muuramen ja Säynätsalon vaali- yhtymä.....	203
Petäjä, Pertti, Koskenpään, Kuhmoisten ja Luopioisten vaali- yhtymä.....	200
Leinonen, Herman, Jämsänkosken ja Mäntän vaaliyhtymä.....	210
Lehtola, K. E., Messukylän kunnallisjärjestö.....	200
Villgren, Sulo, Pohjois-Pirkkalan kunnallisjärjestö.....	202
Törmä, Eemeli, Oriveden kunnallisjärjestö.....	201
Saarikivi, Santeri, Ruoveden kunnallisjärjestö.....	411
Kilpi, Eino, Tampereen kunnallisjärjestö.....	373
Kanto, Vihtori, Tampereen kunnallisjärjestö.....	373
Säynäväjärvi, Yrjö, Teiskon ja Ylöjärven vaaliyhtymä.....	227
Kanervio, Lauri, Vilppulan kunnallisjärjestö.....	202

Viipurin l. länt. vaalipiiri:

Ripatti, Hjalmar, Virolahden kunnallisjärjestö.....	219
Gylling, Antti, Johanneksen kunnallisjärjestö.....	205

Kurko, Juho Adolf, Kanneljärven, Koiviston, Kuolemajärven ja Uudenkirkon vaaliyhtymä.....	206
Aalle-Teljo, Ida, Kotkan kunnallisjärjestö.....	246
Lappalainen, Urho Evert, Kymin kunnallisjärjestö (Kokouksessa varamies Seppä E. J.).....	363
Paavola, Hilda, Kymin kunnallisjärjestö.....	363
Autio, Toivo, Kymin kunnallisjärjestö.....	363
Ruokokoski, F. P., Lappeen, Lemin, Suomenniemen ja Taipalsaaren vaaliyhtymä.....	203
Juutilainen, Jere, Lappeenrannan, Miehikkälän ja Nuijamaan vaaliyhtymä.....	201
Kock, Artturi, Kouvola, Pyhtään ja Valkealan vaaliyhtymä ...	299
Sihvola, Matti, Sippolan kunnallisjärjestö.....	402
Riiheläinen, Antti, Säkijärven, Vahvialan ja Ylämaan vaaliyhtymä.....	203
Raja, Otto, Vehkalahden kunnallisjärjestö.....	212
Pyy, Juho, Viipurin mlk. kunnallisjärjestö.....	296
Toijonen, Elias, Viipurin mlk. kunnallisjärjestö.....	296
Aalto, J. F., Viipurin kaup. kunnallisjärjestö.....	229

Viipurin l. it, vaalipiiri:

Kuittinen, Juho, Antrean ja Jääsken vaaliyhtymä.....	212
Nokelainen, Toivo, Joutsenon ja Ruokolahden vaaliyhtymä ...	253
Aalto, Vilho, Joutsenon ja Ruokolahden vaaliyhtymä.....	253
Kaija, Kusti, Käkisalmen, Kaukolan, Kirvun, Räisälän ja Äyräpään vaaliyhtymä.....	201
Hinkkanen, Juho, Metsäpirtin, Pyhäjärven, Raudun ja Sakkolan vaaliyhtymä.....	204
Lahtinen, Abraham, Kivennavan, Muolan ja Terijoen vaaliyhtymä	202
Laakso, H. T., Hiihtolan, Jaakkiman, Kurkijoen, Lahdenpohjan, Parikkalan ja Simpeleen vaaliyhtymä.....	215
Hyvärinen, Jaakko, Lumivaaran, Ruskealan ja Sortavalan mlk. vaaliyhtymä.....	215
Timonen, Pekka, Sortavalan kaup., Harlun, Impilahden ja Salmin vaaliyhtymä.....	213
Huttunen, Pekka, Korpiselän, SoanlaHden, Suistamon ja Suojärven vaaliyhtymä.....	202

Mikkelin l. vaalipiiri:

Maunula, Josef, Joutsan, Leivonmäen ja Luhangan vaaliyhtymä	201
Moilanen, Viljo, Enonkosken, Kangaslammin ja Savonrannan vaaliyhtymä.....	229

Lehtinen, Aaret, Sysmän kunnallisjärjestö.....	253
Tuominen, Arvo, Hirvensalmen, Mäntyharjun ja Ristiinan vaali- yhtymä.....	215
Tissari, Adi, Anttolan, Haukivuoren, Kangaslammin ja Puuma- lan vaaliyhtymä.....	201
Salonen, O., Mikkelin kaup. ja mlk. vaaliyhtymä (Kokouksessa varamies Parkkinen A.).....	212
Pöyhönen, Taavi, Jäppilän, Pieksämäen ja Virtasalmen vaali- yhtymä.....	207
Lintunen, Vihtori, Joroisten ja Rantasalmen vaaliyhtymä.....	300
Kaipainen, Albin, Juvan ja Sulkavan vaaliyhtymä.....	264
Ripatti, Antti, Hartolan, Heinolan ja Pertunmaan vaaliyhtymä.....	200
Happonen, Onni, Heinäveden kunnallisjärjestö.....	186
Lötjönen, J. V., Savonlinnan ja Säämingin vaaliyhtymä.....	254
Halonen, Toivo, Savonlinnan ja Säämingin vaaliyhtymä (Kokouk- sessa eräinä päivinä varamies Kokkonen, Onni).....	254
Miettinen, Otto, Kerimäen ja Punkaharjun vaaliyhtymä.....	218

Kuopion l. länt. vaalipiiri:

Nuutinen, Taavetti, Kuopion, Maaningan, Muuruveden, Piela- veden, Rautalammin, Siilinjärven, Tuusniemen ja Vesannon vaaliyhtymä.....	252
Salo, A., Iisalmen kaup., Kajaanin, Iisalmen mlk., Kiuruveden, Lapinlahden, Nilsiä, Puolangan, Sonkajärven, Sotkamon, Suomussalmen ja Vieremän vaaliyhtymä.....	304
Kolehmainen, Aaro, Hankasalmen, Konneveden ja Leppävirran vaaliyhtymä.....	247
Tervonen, Kalle, Varkauden kunnallisjärjestö.....	204

Kuopion l. it. vaalipiiri:

Laitinen, K. V., Kaavin, Kuusjärven, Liperin, Polvijärven, Rautavaaran ja Valtimon vaaliyhtymä.....	299
Hakulinen, Juho, Kesälahden, Kiihtelysvaaran, Kiteen, Pälk- järven ja Rääkkylän vaaliyhtymä.....	175
Karhu, Väinö, Tohmajärven ja Värtsilän vaaliyhtymä.....	190
Kettunen, Matti, Pielisjärven kunnallisjärjestö.....	300
Halonen, Hemmi, Juuan ja Nurmeksien vaaliyhtymä.....	236
Vänskä, Jalmari, Ilomantsin ja Tuupovaaran vaaliyhtymä.....	214
Kosonen, Juho, Joensuun, Kontiolahden ja Pielisensuun vaali- yhtymä.....	210
Parviainen, Tahvo, Enon ja Pyhäselän vaaliyhtymä.....	210

Vaasani, it. vaalipiiri:

Hakala, Jussi, Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kortesjärven ja Töysän vaaliyhtymä.....	202
Peltonen, Onni, Jyväskylän kaup. kunnallisjärjestö.....	204
Viinikainen, Gabriel, Jyväskylän mlk. kunnallisjärjestö (Kokouk. varamies Seeve, Oskari).....	294
Salo, Kalle, Keuruun kunnallisjärjestö.....	341
Muhonen, Atte, Laukaan kunnallisjärjestö.....	208
Haukkamäki, Emil, Multian kunnallisjärjestö.....	213
Kivelä, Robert, Petäjäveden ja Uuraisten vaaliyhtymä.....	245
Tiainen, Nestori, Konginkankaan ja Pihtiputaan vaaliyhtymä.....	231
Kemppinen, Kristian, Saarijärven ja Sumiaisten vaaliyhtymä ...	243
Raatikainen, Uuno, Viitasaaren kunnallisjärjestö.....	263
Jämsen, Heikki, Viitasaaren kunnallisjärjestö.....	263
Setälä, Edvard, Virtain kunnallisjärjestö (Kokouksessa varamies Kalliolinna, Juho).....	383
Kask, Juho, Kinnulan, Kivijärven, Soinin ja Ähtärin vaaliyhtymä (Ei ollut kokouksessa eikä myöskään varamies).....	215
Kärkkäinen, Ahti, Toivakan ja Äänekosken vaaliyhtymä.....	237
Lamminmäki, Niilo, Karstulan, Pihlajaveden ja Pylkönmäen vaaliyhtymä.....	252

Vaasan l. yhdist. vaalipiiri:

Hietämäki, Jussi, Pietarsaaren, Alahärmän, Isonkyrön, Kauhavan, Lapuan ja Ylistaron vaaliyhtymä.....	221
Landin, Yrjö, Kokkolan, Himangan, Kannuksen ja Lohtajan vaaliyhtymä.....	191
Jäntti, Taavetti, Kaustisen, Lestijärven, Perhon, Toholammen ja Ullavan vaaliyhtymä.....	279
Huhtanen, Lenni, Ilmajoen, Jalasjärven, Kurikan, Nurmon ja Seinäjoen vaaliyhtymä.....	225
Lillnix, Juho Emil, Kaskisten, Kristiinan, Vaasan, Kauhajoen, Sidebyn ja Teuvan vaaliyhtymä.....	118

Oulun l. vaalipiiri:

Turkka, A., Kemin, Oulun, Tornion, Alatornion, Kuolajärven, Taivalkosken ja Utajärven vaaliyhtymä.....	237
Niiranen, Juho, Kestilän, Pattijoen, Piippolan, Rantsilan, Revonlahden ja Siikajoen vaaliyhtymä.....	214
Leinonen, Aug., Raahen, Alavieskan, Haapajärven, Haapaveden, Nivalan, Pyhäjoen, Pyhäjärven, Sievin ja Ylivieskan vaaliyhtymä.....	212

Ruotsalainen piirijärjestö:

Fagerholm, K.-A., Helsingin kaup.. Tammisaaren, Degerbyn,
 Kirkkonummen, Pernajan, Siuntion ja Tenholan vaaliyhtymä 221
 Lassila, A., Pietarsaaren, Turun, Vaasan, Dragsfjärdin, Karjan,
 Munsalan, Pohjan ja Vestanfjärdin vaaliyhtymä 201

Lausunto- ja esitysoikeutetut edustajat.*Puoluetoimikunnan jäsenet:*

Paasivuori, Matti,	
Itkonen, Rieti,	Helo, Johan,
Wiik, K. H.,	Swentorzetski, R.,
Hupli, Väinö,	Ahlström, Axel,

Varajäsenet;

Seppälä, Hilda,	Huotari, Anton,
Salovaara, V.,	Turkia, Matti.
Puittinen, M.,	

Tilintarkastajain puheenjohtaja: Halme, Aatu.

Sos.-dem Eduskuntaryhmän edustaja: Harvala, Kaarlo.

Lausunto-oikeutetut edustajat.*Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajat:*

Uudenmaan 1. vaalipiiri: Lehtonen, Aleksi,
 Turun ja Porin 1. etel. vaalipiiri: Jokinen, Emil,
 Turun ja Porin 1. pohj. vaalipiiri: Manninen, Aatto,
 Hämeen 1. etel. vaalipiiri:
 Hämeen 1. pohj. vaalipiiri: Aattela, Hugo,
 Viipurin 1. länt. vaalipiiri: Lindman, Taavi,
 Viipurin 1. it. vaalipiiri: Lumijärvi, K.,
 Mikkelin 1. vaalipiiri: Salonen, O.,
 Kuopion 1. länt. vaalipiiri: Nuutinen, T.,
 Kuopion 1. it. vaalipiiri: Tervo, Samuli,
 Vaasan 1. it. vaalipiiri:
 Vaasan 1. yhdist. vaalipiiri: Saarinen Yrjö,
 Oulun 1. vaalipiiri:
 Suomen Ruotsalainen Työväenliitto: Andersson, G.

Sos.-dem. puoluelehtien edustajat:

Suomen Sosialidemokraatti: Huotari, A.,
 Sosialisti: Aaltonen, Aleksi,
 Uusi aika: Varjola, Hugo,
 Hämeen Kansa: Kanerva, Akseli,
 Kansan Lehti: Rainio, Toivo,
 Eteenpäin: Hämäläinen, K.,
 Kansan Työ: Vuori, Eero
 Kansan Voima: Raitio, Jussi,
 Vapaus: Paavilainen, V.
 Työn Voima: Halonen, E.,
 Pohjolan Työmies: Turkka, A.
 Työläisnuorisio: Kukkonen, Kalle,
 Toveritar: Tainio, Olga,
 Kurikka: Räisänen, Yrjö,
 Arbetarbladet: Ahlström, Axel.

Keskusjärjestöjen edustajat.

Sos.-dem. Työläisnaisliitto: Sillanpää, Miina ja Huotari, Anni,
 Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto: Manninen, Sulo.
 Sos.-dem. Raittiusliitto: Virtanen, J. ja Virtanen, Reino A.,
 Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta: Pekkala, Mauno, Pusa,
 E. ja Lehti, Helmer,
 Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunta: Huttunen, E. ja Lähde, E.,
 Työväen Urheiluliitto: Vilppula, T. H. ja Lähteinen, V. K.
 Työväen Sivistysliitto: Railo, P.

f

Puoluekokouksen järjestyssääntö.

1 §. Puhevuorot pyydetään kirjallisesti. Puhevuorot saavat kestää enintään 15 minuuttia, mutta on kokouksella oikeus pyynnöstä jatkaa puhevuoron aikaa. Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Puoluetoimikunnan puolesta selityksen antaja tai kysymyksen alustaja saavat kuitenkin puhevuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta. Kokouksella on oikeus rajoittaa puhevuorojen aika vähintään 2 minuuttiin. Samaten saattaa kokous päättää puhevuorojen antamisen ja käyttämisen lopetettavaksi. Puhevuorojen rajoittamisen jälkeenkin on puoluetoimikunnan puolesta selityksen antajalle tai kysymyksen alustajalle pyynnöstä suotava tilaisuus lyhyesti vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin tai tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus, ennenkuin keskustelu julistetaan päättäneeksi, ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kolmea minuuttia pitemmät puhevuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puhevuoroja yleisen puhevuorojärjestyksen ulkopuolellakin, jos puhevuoroja pyydetään asiankäsittelyjärjestykseen.

Puhevuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kellä on seuraava puhevuoro.

2 §. Puhevuorossa on puhujan kosketettava ainoastaan käsiteltävänä olevaa kysymystä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aineesta, on puheenjohtajan kehoitettava häntä palaamaan asiaan.

Niin pian kuin merkityt puhevuorot on käytetty eikä uusia pyydetä tai puhevuorojen rajoituksen takia anneta, julistaa puheenjohtaja keskustelun päättäneeksi.

3 §. Puoluekokouksessa ratkaistaan asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa, mutta muissa kysymyksissä puheenjohtajan ääni.

Ennen äänestykseen ryhtymistä luettelee puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ilmoittaen samalla, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatetuista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestusehdotuksen.

Puoluekokouksessa on kullakin edustajalla se tasalukuinen äänimäärä, mikä saadaan, kun asianomaisen kunnallisjärjestön jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain luvulla.

Ellei nimiäänestystä tai suljettua vaalia vaadita, on kullakin edustajalla yksi ääni.

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin, siten että vaalilautakunta merkitsee äänimäärän kuhunkin suljettuun lippuun samalla kun se leimataan ja pannaan uurnaan.

Puoluekokouksen ohjelma.

Sos.-dem. Puolueen XV edustajakokous alkaa Raittiusyhdistys Keiton talossa, Yrjönkatu 31 Helsingissä, sunnuntaina tammikuun 26 päivänä 1930 kello 11. Puoluekokouksen kanslia avataan samassa talossa mainittuna päivänä klo 9. Puoluekokous voinee loppua seuraavana lauantaina.

. Sunnuntaina klo 11 toimitetaan, kuten sanottu, puoluekokouksen avaus, jolloin puoluetoimikunnan puheenjohtaja M. Paasivuori pitää avajaispuheen. Toimitetaan valtakirjain hyväksyminen. Väli-

taan kokouksen virkailijat ja esitetään kutsuvieraiden tervehdykset. Tämän avajaisjuhlan yhteydessä suoritetaan myöskin soitto- ja lauluohjelmaa.

Avajaisjuhlan jälkeen toimitetaan klo 15 *Eetu Solinin* hautapatsaan paljastus Uudella hautausmaalla.

Kello 17 pidetään puolueuueuvoston kokous säätytalossa.

Kello 18 on järjestötoimitsijain liiton kokous. Ilta on puoluekokousedustajille varattu vapaaksi.

Varsinaiset asiain käsittelyt alkavat maanantaina 27 p:nä **klo 9**.

Puoluekokouksen ohjelma on kokonaisuudessaan seuraava:

1) Puoluekokouksen avaa puolue toimikunnan puheenjohtaja *Matti Paasivuori*.

2) Todetaan kokouksen laillisuus.

3) Valtakirjain hyväksyminen.

4) Puheenjohtajien, sihteerien ja pöytäkirjantarkastajien valinta.

5) Kutsuvieraitten tervehdykset.

6) Työjärjestyksen ja järjestyssäännön hyväksyminen.

7) Järjestävän valiokunnan ja muiden valiokuntien asettaminen.

8) Puolue toimikunnan toimintakertomus; esittää *K. H. Wiik*.

9) Puolue toimikunnan tilikertomukset vuosilta 1926—29; esittää *Emil Sallila*. — Tilintarkastajain lausunnot.

10) Päätetään tilivapauden myöntämisestä puolue toimikunnalle ja puolueuueuvostolle.

11) Kustannusosakeyhtiö *Kansanvallan* toimintakertomus.

12) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

13) Menettelytapakysymys; esittää *K. H. Wiik*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen; *Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön ehdotus* (alustusvihon siv. 60).

Puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen; *Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön esitys* (siv. 62—63).

14) Maa- ja metsätalousohjelma; esittää *Mauno Pekkala*,

15) Maanpuolustus ja ulkopoliittinen ohjelma; esittää *V. Voionmaa*.

16) Sosialisointisohjelma; esittää *Johan Helo*.

17) Muutokset puoluesääntöihin; esittää *Väinö Hupli*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Puolue-, piiri- ja kunnallisverojen tilitys; *Vaasan itäisen sos.-dem. piirikokouksen esitys* (siv. 53).

Puoluekokousten väliajat; *Tiutisen ty.n esitys* (siv. 38).

Puolueneuvoston kokoonpano; *Inkilän ty.n ja Helsingin sos.-dem. keskusteluseuran* esitykset (siv. 39 ja 40).

Vapautus jäsenmaksuista; *Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 43).

Eräiden säännöissä säädettyjen määräaikojen muuttaminen; *Kuusankosken sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 44).

Jäsenyys puolueessa; *Viipurin sos.-dem. kunnallisjärjestön* esitys (siv. 44).

18) Puolueen valistustyö; esittää *Emil Sallila*.

Tässä yhteydessä käsitellään:

Lasten ja varhaisnuorisotyön tukeminen; *Lohjan ty.n ja Helsingin liiketyöläisten sos.-dem. yhdistyksen* esitykset (siv. 45 ja 46).

Puolue ja työläisnuoriso; *Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton toimikunnan* esitys (siv. 68).

Puolue ja työläisnaiset; *Viipurin kaup. sos.-dem. naisyhdistyksen* esitys (siv. 69).

19) Talousohjelma vuosille 1930—32; puolueverot; esittää *Emil Sallila*.

20) Puoluelippu ja -merkki; esittää *Emil Sallila*.

21) Ruotsinkielisten järjestöjen asema puolueessa; *Vaasan yhd. piirien sos.-dem. piiritoimikunnan* esitys (siv. 48).

22) Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa; *Viipurin pitäjän sos.-dem. kunnallistoimikunnan* ja *Ollinmäen ty.n* esitykset (siv. 50).

23) Kunnallisvaalit maalaiskunnissa; *Tirvan ty.n* esitys (siv. 53).

24) Yhdenmukaiset jäsenkirjat; *Papinniemen ty.n* esitys (siv. 58).

25) Luottamuspaikkojen täyttäminen; *Kymin ty.n* esitys (siv. 64).

26) Edustajien kurinpidon tehostaminen; *Kymin ty.n* esitys (siv. 65).

27) Suhtautuminen puolueesta erotettuihin ja vastedes erotettiin henkilöihin; *Käkisalmen ty:n* esitys (siv. 65).

28) Puolueemme opinto- ja virkistyskoti; *Helsingin ty.n Toveriseuran* esitys (siv. 66).

29) Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset; *Tampereen sos.-dem. klubin* esitys (siv. 69).

30) Puolueen suhde kieltolakiin; *Helsingin ruotsalaisen ty.n* esitys (siv. 71).

31) Työntekijäin oikeus vuosilomaan; *Käkisalmen ty.n* esitys (siv. 72).

32) Työväki ja kansainvälinen kieli; *Helsingin ty.n Toveriseuran* esitys (siv. 72).

33) Raja-Karjalassa suoritettava valistustyö; *Tuleman ty.n* esitys (siv. 74).

34) Määrätään vaaliperuste seuraavia puoluekokousvaaleja varten.

35) Päätetään puolueen omistaman talon kiinnittämisestä, takaukseen menosta ja eräitten toimintansa lopettaneiden yhdistysten omaisuuden myynnistä ja siirtämisestä toisille yhdistyksille.

36) Määrätään puolueeneuvoston jäsenten ja tilintarkastajain palkkiot.

37) Valitaan puolueeneuvoston jäsenet.

38) Valitaan puoluetoimikunnan jäsenet.

39) Valitaan tilintarkastajat.

40) Ehdotetaan puolueeneuvostolle seuraavan puoluekokouksen paikka.

Kokouksen lopettaminen.

Suomen sosialidemokraattisen puolueen XV puoluekokouksen päätökset.

Sosialidemokraattisen Puolueen sosialisointiohjelma.

1. Sosialisoinnin käsite.

Sosialisoinnilla tarkoitetaan tässä tuotantovälineitten ja tuotannollisen sekä kaupallisen toiminnan ottamista yhteiskunnan hallituun tarkoituksessa poistaa kapitalistiluokan valta taloudellisessa elämässä, poistaa luokkavastakohdat ja johtaa taloudellista elämää tavalla, joka vastaa työväestön kansan yhteisetu.

2. Sosialisoinnin valmistelu.

Jotta määrättyssä maassa voitaisiin menestyksellä ryhtyä sosialisointiin, on välttämätöntä.

1) että maan taloudellinen elämä on saavuttanut jokseenkin korkean kapitalistisen kehitysasteen,

2) että maan sosialistinen työväki on saavuttanut valtiovallan ja

3) että, mikäli muut maat vielä pysyvät kapitalistisella asteella, niiden sosialistinen työväki kuitenkin kykenee estämään yläluokansa ja hallituksensa tukahduttamasta valtiollisilla tai taloudellisilla pakkotoimenpiteillä kyseessäolevan maan kehitystä sosialismia kohti.

Sosialisoinnille on kuitenkin jo nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa valmistettava maaperää selittämällä tuotannollisen ja kaupallisen elämän palveluksessa oleville työläisille ja virkailijoille sosialisoinnin merkitystä ja sen tuottamia etuja niin yhteiskunnan kuin yksityistenkin kannalta katsoen, asettamalla tuotantolaitoksiin työväen-neuvostoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan työehtojen määräämiseen,

työntekijäin työhön ottamiseen ja työstä eroittamiseen, työnjohdajien valitsemiseen, tutustumaan liikettä koskeviin asioihin ja yleensä saamaan mahdollisimman suurta vaikutusvaltaa tuotantoprosessissa ja siten rajoittamaan työnantajan valtaa tuotannossa, sekä vihdoin saattamalla, mikäli se edullisesti voi tapahtua, yhteiskunnan haltuun semmoisia luonnon rikkauksia ja maa-alueita, jotka voivat olla hyödyksi yhteiskunnallista tuotantoa vastedes toimeenpantaessa.

Myös osuuskauppaliikkeellä on huomattava merkitys ei ainoastaan nykyisen tuotantojärjestelmän erinäisten epäkohtien lieventämisessä, vaan myöskin itse sosialisoinnin valmistelussa. Samalla, kun se eräillä aloilla osoittaa sosialisoinnin käytännössä mahdolliseksi, luo se nlyös edellytyksiä sosialisoinnin lopullista toteuttamista varten.

Porvarillisen yhteiskunnan harjoittamaa valtiokapitalismia ei ole käsitettävä sosialisoinniseksi.

3. Menettely sosialisoinnissa.

Menettely sosialisoinnissa riippuu niistä olosuhteista, joissa se pannaan toimeen.

- Sosialisointi olisi kuitenkin, mikäli mahdollista, toimeenpantava asteittain ja elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa. Pitäen silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se, jos mahdollista, päinvastoin lisääntyy, on tarkan suunnitelman mukaan kokonaiset taloudellisen elämän haarat otettava toinen toisensa jälkeen yhteiskunnan haltuun niin nopeasti, kuin jo saavutetut tulokset ja työväenluokan valta-asema kulloinkin sallivat.

4. Sosialisoinnin järjestys ja laajuus.

Ensi sijassa on sosialisoitava tärkeimmät luonnonrikkaudet sekä ne tuotannollisen ja kaupallisen elämän alat, jotka tuotannolliselle toiminnalle hankkivat raaka-aineita, käyttövoimaa tai tärkeimpiä työvälineitä tai joilla muuten on määräävä asema maan talouselämässä.

Luonnonrikkauksina tulevat Suomessa ensi sijassa kysymykseen metsät ja kosket, sekä sosialisoitavina tuotantoaloina metsäteollisuus, paperiteollisuus, sähkö-, metalli-, sementti- ja kalkkiteollisuus sekä tukkukauppa, ennen kaikkea raaka-aineiden ja tärkeimpien kulutustavaroiden tuonti, sekä tärkeimpien oman maan tuotteiden vienti, ynnä tärkeimmät kulkuneuvot.

Edelleen on sosialisoitava ne muutkin tuotanto haarat, joiden kapitalistinen rakenne on saavuttanut verratan korkean kehityksen.

kuten kutoma- ja nahkateollisuus. Tällöin on erikoista huomiota kiinnitettävä semmoisiin teollisuudenhaaroihin, jotka tuottavat tärkeitä kulutustarpeita, kuten sokeri- ja tupakkateollisuus, jos havaitaan niiden sosialisomisesta voivan koitua kuluttajille tuntuja välittömiä etuja.

Muut kapitalistisen talouselämän alat on saatettava yhteiskunnallisen valvonnan alaisiksi.

Samalla, kun ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan yllä lausuttujen suuntaviivojen mukaan kokonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamain yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain paikallinen merkitys, aluksi ne, joilla on monopoliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisointi väestön hyvinvoinnin kannalta katsoen on tärkeä, kuten elintarvetuotanto, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskunnan kanssa) ja sitä palvelevat paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apteekit, saunat, puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.r.n. tärkeiden kulutustarpeiden hankinta, tai jotka tuottavaisina ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elokuvat. Yhteiskunta olkoon oikeutettu, teollisuusaloja tai muita liikkeitä sosialisoidessaan, kieltämään kilpailevien liikkeiden perustamisen.

Mikäli taloudellinen elämä ei ole muodostunut kapitalistiseksi, on se yhteiskunnan valvonnan alaisena jätettävä yksityisten haltuun. Pikku tuotantoon ei ole puututtava. Yhteiskunnan etujen mukaisesti osuuskunnat saakoot jatkaa toimintaansa.

5. Pakkoluovutus ja korvaus.

Yksityisomaisuuden ja -liikkeiden ottaminen yllämainittujen periaatteiden mukaan yhteiskunnan haltuun on tapahtuva pakkoluovutuksella.

Sosialisoidun omaisuuden tai liikkeen entisille omistajille maksetaan siitä korvausta todetun tai arvioidun tuottavaisuuden eikä keinotteluarvon perusteella.

Korvaus suoritetaan pääasiassa korkoa kasvavien obligatioiden muodossa, jotka yhteiskunta on oikeutettu milloin tahansa lunastamaan.

Sikäli kuin varoja tarvitaan korvauksen suorittamiseen, on ne hankittava omistavaa luokkaa kohtaavalla omaisuusverolla. Niin pian kuin työväenluokan lujittuva valta-asema sen sallii, on kapitalisteille korvauksena annetut obligatit ja muut varat, samoin kuin

kapitalistien hallussa olevat rahapääomat ja arvopaperit yleensä, jyrkästi ylenevällä tulo- ja omaisuusverolla sekä perintö-, testamenttaus- ja lahjoitusoikeutta rajoittamalla saatettava yhteiskunnan haltuun.

6. Sosialisoidun talouselämän järjestely ja hallinta.

Sikäli kuin yhteiskunta saavuttaa taloudellisen elämän suhteen määräys- tai vaikutusvaltaa, on se suunnitelmallisesti ja järkipäisesti järjestettävä sekä tuotantoa mahdollisuuden mukaan lisättävä. Luovaan työhön on pantava pääpaino ja asiantuntemukselle annettava riittävä sananvalta.

Jokaisessa liikkeessä on työväellä oikeus neuvostonsa tai luotamusmiehensä kautta valvoa työväensuojelulakien ja ammattien tarkastajani määräysten noudattamista, ehdottaa toimenpiteitä ammattivaaran vähentämiseksi ja terveydellisten olojen parantamiseksi, olla mukana työsääntöjä laadittaessa sekä työläisiä ja virkailijoita otettaessa ja erotettaessa, edistää oppilasten ammattikehitystä sekä valvoa yleensä liikkeen työläisten ja virkailijain ammatillisia etuja.

Liikkeen johto, joka saamiensa ohjeiden mukaan määrää liikkeen teknillisestä ja taloudellisesta toiminnasta, on kokoonpantava parhaista asiantuntijoista sekä niin, että se nauttii myös liikkeen henkilökunnan luottamusta.

Saman teollisuuden alalla toimivat liikkeet on yhdistettävä yhdeksi teollisuusliitoksi.

Jokaisen teollisuusliiton toimintaa johtaa erityinen teollisuusneuvosto, johon kuuluu kokonaisyhteiskunnan keskuselinten, asianomaisten liikkeiden työväenneuvostojen ja kuluttajain edustajia.

Teollisuusneuvoston tehtävänä on sosialisoiduissa ja, mikäli mahdollista, muissakin teollisuudenhaaroissa huolehtia tuotannon lisäämisestä keskittämällä sitä teknillisesti parhaiten järjestettyihin tai muuten parhailla edellytyksillä työskenteleviin tehtaisiin, lakkauttamalla muut sekä edistämällä teknillistä kehitystä; hankkia tarvittavat raaka-aineet ja työvälineet sekä jakaa ne eri tehtaiden kesken; edistää parhaiten tavaratyypin yleistämistä ja määrätä tavarain hinnat; sopia ammatillisten järjestöjen kanssa työehdoista sekä asettaa sosialisoiduissa teollisuudenhaaroissa eri liikkeiden johtohenkilöt ja vaikuttaa voiton käyttämiseen.

Niissä kunnallisissa elimissä, jotka määräävät kuntien haltuun saatettujen liikkeiden toiminnasta, pitää sanottujen liikkeiden työväenneuvostojen ja paikallisten kuluttajajärjestöjen olla edustettuina.

Maan eri tuotantohaarojen keskinäisiä suhteita järjestämään ja maan taloudellista elämää yleensä johtamaan asetetaan koko maata käsittävä taloudellinen neuvosto, joka valitaan samojen periaatteiden mukaan kuin teollisuuneuvostot.

Taloudelliset toimintahaarat, jotka ovat luonteeltaan kansainvälisiä, on järjestettävä yhteistyössä muiden sosialististen maiden kanssa.

Maataloustuotannon järjestämisestä puhutaan Maa- ja metsätalousohjelmassa.

Sosialidemokraattisen Puolueen maa- ja metsätalousohjelma.

Lähimmät vaatimukset maatalouden kohottamiseksi.

1) Maataloustuotannon edistäminen.

Maataloustuotannon edistäminen on sekä maaseutu- että kaupunkilaisväestön taloudellisen aseman kohoamisen tärkeimpiä edellytyksiä, minkä vuoksi sitä on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä tuettava ja kehitettävä.

2) Pienviljelijäin aseman parantaminen.

Erikoisesti sosialidemokratia, ollen vähäväkisen kansanosan taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman kaikinpuolista kohottamista tarkoittava liike, huolehtii pienviljelijäin aseman parantamisesta.

Tässä tarkoituksessa se esittää seuraavat vaatimukset:

a) Pienviljelijäin sivistystasoa on kohotettava ja eritoten kehitettävä ja tuettava kaikkia heidän ammattisivistyksensä edistämistä tarkoittavia toimia, perustamalla ja ylläpitämällä valtion varoilla pienviljelijöille soveltuvia kouluja tarpeellinen määrä maan eri osissa; huolehtimalla pienviljelysneuvojen kasvattamisesta; järjestämällä lyhytaikaisia pienviljelijäin kursseja maatalouden eri haaroilta; perustamalla mallitiloja, esikuvatalouksia ja näytekenttiä; järjestämällä pienviljelijöille opintomatkoja ja retkeilyjä sekä tehostamalla maataloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa sekä erittäinkin ammatineuvontaa ja -ohjausta heidän keskuudessaan.

b) Pienviljelijäin ammatillista järjestäytymistä on suosittava.

c) Pienviljelijäin maataloudellista osuustoimintaa ja muuta taloudellista yhteistoimintaa on edistettävä ja tuettava.

d) Pienviljelijöille on järjestettävä huokeakorkoista kiinteistö- ja liikeluottoa.

e) On huolehdittava pienviljelijäin liikenneyhteyden ja maataloustuotteiden menekisuhteiden parantamisesta sekä helpotettava pienviljelijöitä apulantojen, väkirehujen, koneiden, uudenaikaisten työvälineiden ja muiden maataloustarvikkeiden hankinnassa.

f) Maanjako-olot on saatettava pien viljelyksen harjoittamiselle edullisiksi ja tarkoituksenmukaisiksi.

3) *Pienviljelystuotannon edistäminen.*

Pienviljelystuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia vaatii pienviljelystä haittaavien epäkohtien poistamista erikoisesti seuraavin toimenpitein.

A. Pientilojen lisämaan saanti.

Sellaisille vuokra-alueiden lunastuksen kautta syntyneille ja muille pientiloille, jotka viljelys-, metsä- tai laidunmaan riittämättömyyden vuoksi eivät ole omavaraista tai joilla ei voida kannattavaa viljelystä harjoittaa, on järjestettävä edellytykset talouden menestykselliseen hoitamiseen helpottamalla niiden lisämaan saantia.

B. Maanparannusaineiden saanti.

Kaikille maanparannusaineiden puutteessa oleville pienviljelijöille on varattava mahdollisuus pakkolunastusteitse saada mainittuja tarveaineita.

C. Asuntotilallisten y.m.s. lisämaansaanti.

Asuntotilallisille, mökkiläisille ja mäkitupalaisille, on varattava, mahdollisuus saada lisämaata niin paljon, että heille tarjoutuu tilaisuus pienoismaa- ja kasvitärhätalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen taikka, milloin edellytyksiä tilan laajentamiseksi on olemassa, lisämaata niin paljon, että tilasta muodostuu viljelystila.

D. Mökkiläisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Mökkiläisille ja mäkitupalaisille on turvattava laitumen ja kotitarvepuun saanti.

E. Lisämaan hankkiminen.

Lisämaata on, mikäli sitä ei kohtuullisilla ehdoilla ole vapaalla kaupalla saatavissa, hankittava pakkolunastusteitse etupäässä seurakuntien ja yksityisten maista, mutta myöskin kuntien ja muiden yhtymien maista, huomioonottaen,

että lunastusmenettely järjestetään mahdollisimman yksinkertaiseksi;

että pakkolunastus voidaan ulottaa tiloihin, joihin kuuluu maata enemmän kuin keskikokoinen perhe vierasta työvoimaa käyttämättä tai sitä vain poikkeustapauksissa käyttäen voi järkipäisesti viljellä;

että pakkolunastus voidaan ulottaa pienempäänkin tilaan, milloin asuntotilallisella on pakottava tarve saada lisää tonttimaata;

että pakkolunastus ensi sijassa kohdistetaan rappiolle laskettuihin tai keinottelutarkoituksiin käytettyihin tiloihin sekä viljelyskelpoisiin maihin, joita omistaja ei itse käytä tuottavaan viljelykseen; ja

että lisämaasta maksettava hinta ei nouse korkeammaksi maan tuottoarvoa.

Lisämaan hankkimista varten on järjestettävä pitkäaikaista huokeakorkoista luottoa sitä tarvitseville pienviljelijöille.

F. Verotusuudistus.

Niin hyvin kunnan kuin valtionkin verotus on saatettava asteettain nousevaksi, huomioonottaen, että erittäinkin pienviljelijöiden verorasitusta lievennetään.

Näiden tarkoituserien saavuttamiseksi on:

a) maan puhtaan tuoton määrä pinta-alayksikköä kohti asetettava asteettain nousevaksi; ja

b) isäntä vero määrättävä nousevaksi tilan viljellyn ja metsäpinta-alan mukaan.

4) Maan arvonnousu.

Työn aiheuttama maan arvonnousu kuuluu yksityiselle maanomistajalle. Muu maan arvonnousu on koetettava verotustietä saada yhteiskunnalle.

5) Uudisasutuksen edistäminen.

Maatalouteen nojautuvaa uudisasutusta on kaikilla siihen soveltuvilla mailla edistettävä ja siinä tarkoituksessa asutukseen käytettäväksi luovutettava ensi sijassa seurakuntien ja yksityisten, mutta myös valtion ja muiden yhdyskuntien maita.

Viljelys- ja asuntotilojen perustamista tarkoittavaa asutusta on ensi sijassa suunnattava viljavimmille, liikenneasemaan nähden edullisimmille ja muittenkin olosuhteitten puolesta sellaisille seuduille, missä maatalouden menestykselliselle harjoittamiselle on edellytyksiä ja uudisasukkaalla toimeentulomahdollisuuksia. Uudistiloja ei kuitenkaan ole sijoitettava paikoille, joissa ne vaikeuttaisivat lisäämään saantia liian pienille tiloille.

Ellei asutettavaa maata saada kohtuullisilla ehdoilla vapaaehtoista tietä tarkoitukseen käytettäväksi, on sitä hankittava pakkolunastuksella, noudattaen soveltuvin kohdin samoja periaatteita, kuin mitä edellä on lisäämään hankkimisesta mainittu.

Viljelystilaan, joka luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon niin paljon viljeltyä ja viljelyskelpoista maata, että keski-kokoinen perhe paikalliset olosuhteet huomioonottaen voi siitä saada pääasiallisen toimeentulonsa, sekä metsämaata sen verran, että se pystyy säännöllisessä tuotokunnossa ollen tyydyttämään tilan kotitarvepuun tarpeen.

Asuntotilaan, joka myös luovutetaan asukkaalle omistusoikeudella, erotettakoon asuntotontin ohella niin paljon viljeltyä tai viljelyskelpoista maata, että asukkaalle tarjoutuu tilaisuus pienoismaatalouden ja kasvitarihatalouden harjoittamiseen sekä vähintään yhden lehmän pitämiseen. Niinikään on turvattava asuntotilallisten laitumen ja kotitarvepuun saanti.

Tilan luovutushintana perittäköön asukkaalta yksityismaan ollessa kysymyksessä maan tuottoarvoa vastaava hinta.

Saloseutujen valtionmaata viljelykselle luovutettaessa älköön itse maapohjasta lunastushintaa määrättäkö, jota paitsi rakennuspuut annettakoon käypää hintaa huokeammalla.

Uudisasukkaan raivaustyötä on pyrittävä yhteiskunnan puolelta korottomilla tai huokeakorkoisilla lainoilla avustamaan sekä muutenkin sitä helpottamaan, esim. myöntämällä alkuvaikeuksien voittamiseksi verovapauden. Rakennustyössä on uudisasukasta yhteiskunnan taholta avustettava.

6) *Maanvuokraajien aseman turvaaminen.*

Maan vuokraajien aseman turvaamisesta yleensä ja häätöjen estämisestä erikoisesti on huolehdittava ja siinä tarkoituksessa vaadittava voimassaolevan maanvuokralainsäädännön tarkistamista.

Lähimmät vaatimukset metsätalouden kohottamiseksi.

1) Metsätalousluotannon ja puunjalostusteollisuuden kehittäminen.

Metsätaloustuotannon ja siihen nojautuvan puunjalostusteollisuuden edistämisellä on, ei ainoastaan metsäntuotteiden viennin ennallaan pysyttämisen, vaan sen lisäämisenkin kannalta niin suuri taloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys, että kaikkiin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin sen tukemiseksi ja kehittämiseksi on ryhdyttävä.

Tässä tarkoituksessa on ryhdyttävä seuraaviin toimenpiteisiin:

a) Valtion, kuntien ja yhdyskuntien metsänomistusta on pyrittävä laajentamaan varaamalla tarkoitusta varten valtionvaroja myöntämällä kunnille lailla etuosto-oikeuden maanmyyntitapauksissa sekä pitkäaikaisia ja huokeakorkoisia lainoja niille metsämaiden ostoa varten ynnä edistämällä muutenkin kollektiivisen metsänomistuksen lisäämistä.

b) Yksityisten omistuksessa olevien metsien hävitys on tarkoitustaan vastaavilla lainsäädännöksillä estettävä sekä velvoitettava omistajat käyttämään ja hoitamaan metsiään taloussuunnitelmien mukaisesti, huomioonottaen kuitenkin, että pientilallisten kotitarvemetsät jäävät suunnitelmapakon ulkopuolelle.

c) On edistettävä metsätaloudellista yhteistoimintaa ja ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin yksityismetsätalouden parantamiseksi muun muassa järjestämällä vähävaraisille yksityisille valtiovallan taholta mahdollisuus huokean ammattiavun saantiin.

d) Metsätaloudellisen ammattisivistyksen kohottamista tarkoittavia toimia on tuettava ja kehitettävä perustamalla ja ylläpitämällä valtion varoilla metsäkouluja maan eri osissa, huolehtimalla metsätalousneuvojain kasvattamisesta, järjestämällä metsäkurseja, perustamalla mallimetsätalouksia ja näytekenttiä, toimeenpanemalla metsätaloudellisia retkeilyjä sekä tehostamalla metsätaloudellista opetus-, koe- ja tutkimustoimintaa.

e) Metsätaloustuotteiden menekkisuhteiden parantamisesta on huolehdittava lauttausväyliä kunnostamalla ja tarpeellisia kanavia tekemällä sekä ottamalla rauta- ja maanteitä rakennettaessa metsätaloudelliset näkökohdat huomioon.

f) Metsätalous- ja puunjalostustekniikkaa on kehitettävä siihen suuntaan, että puu tulee mahdollisimman tarkoin talteen otetuksi ja mahdollisimman pitkälle jalostettuna maasta viedyksi.

g) Erilaisten metsänparannustöiden (ojitusten, kylvöjen, istutusten, apuharvennusten) suorittamista on edistettävä avustamalla vähävaraisia metsänomistajia huokeakorkoisilla pitkäaikaisilla lainoilla.

h) On tuettava kaikkia sellaisia tarkoituksenmukaisia toimia, joilla pyritään vähentämään metsäntuotteiden kulutusta omassa maassa.

2) Valtion ja kuntien metsätalous.

Erikoisesti sosialidemokratia yhteiskunnallisena liikkeenä huolehtii valtion ja kuntien metsätalouden kehittämisestä.

Siinä tarkoituksessa on:

- a) suosittava ja kannatettava kaikkia niitä uudistuksia, jotka iähtäävät valtion ja kuntien metsätalouden tuoton parantamiseen; ja
- b) kehitettävä valtion ja kuntien omaa puunjalostusteollisuutta.

S) Metsätaloustuotantoa ehkäisevien haittojen poistaminen.

Metsätaloustuotannon edistämistä silmälläpitäen sosialidemokratia pyrkii poistamaan tämän tuotannon parantamista ehkäiseviä haittoja.

Lähimmät vaatimukset metsästyksestä ja kalastuksesta.

Kalastus ja metsästys on viipymättä saatava maanomistuksesta riippumattomaksi.

Ryöstökalastus ja -metsästys on tehokkaalla yhteiskunnallisella valvonnalla ehkäistävä.

Riistan säilymistä ja lisääntymistä sekä kalanviljelystä on yhteiskunnan toimesta edistettävä.

Kalastuselinkeinon kohottamiseksi on varsinkin kalastusta ammattinaan harjoittavan vähäväkisen väestön muodostamille edistysseuroille ja-yhtymille annettava avustusta, jota paitsi on järjestettävä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden vakuutus.

Maatalousohjelman periaatteellinen osa.

1) Tuotantovälineistä tärkein, maa, kuuluu yhteiskunnalle tai on yhteiskunnalla siihen sellainen määräysvalta kuin tässä ohjelmassa lähemmin määrätään.

Tässä tarkoituksessa sosialidemokratia on itselleen asettanut seuraavat tehtävät:

a) Suurtilojen maat on pakkoluovutettava yhteiskunnalle, jolloin viljelystä yhteistaloudellisesti harjoittavat joko yhteiskunta välittömästi tai yhteiskunnan valvonnan alaiset viljelijäin yhtymät. Niinkauan, kuin ei vielä ole edellytyksiä järkipäraseen talouden harjoittamiselle mainitulla tavalla, voidaan suurtilat antaa vuokralle

parhaille maanviljelijöille, joiden tulee hoitaa tiloja mallitiloina, maataloudellisen valistustyön ja talonpoikaisviljelyksen tarpeita palvellen.

b) On saatava aikaan säännöksiä, joilla yhteiskunnalle myönnetään oikeus antaa keinottelun ehkäisemiseksi määräyksiä kaupaksi tarjottavien maataloustuotteiden myynnistä sekä yksityisten omistaman maan luovutuksesta ja vaihdosta.

c) Rappiolle laskettu ja hoitamatta jätetty viljelys on otettava yhteiskunnalle.

Pien viljelmät, joissa viljelijä perheineen asuu ja suorittaa pääasiallisimman työn, kuuluvat ja jäävät viljelijöilleen omistusoikeudella käytettäväksi.

Suurviljelystä voidaan harjoittaa alueilla, missä se on luontaisin ja edullisin viljelysmuoto.

Metsätalousohjelman periaatteellinen osa.

Metsätaloutta ja puunjalostusteollisuutta on harjoitettava yhteiskunnan toimesta suurtuotantona.

Senvuoksi vaatii sosialidemokratia.

a) että yksityis-, yhtiö-, yhteismetsät, asutus- ja niihin verrattavia yhteismetsiä kuitenkin lukuunottamatta, ja seurakuntien metsät on pakkoluovutettava yhteiskunnalle sen ennestään omistamien metsien yhteydessä hallittaviksi ja hoidettaviksi; ja

b) että puunjalostuslaitokset niinkään pakkoluovutetaan yhteiskunnalle.

Pakkoluovutuksen ulkopuolelle jäävät pientilojen kotitarvemetsät ja kotitarpeiksi puuta jalostavat laitokset.

Sosialidemokraattisen Puolueen ulkopoliittinen ja sotilasohjelma.

A. Ulkopoliittinen ohjelma.

Kansainvälinen politiikka.

Suomen sosialidemokraattinen puolue on yhtä mieltä kaikkien maiden sosialististen työväenpuolueiden kanssa siitä, että kaikkien kansojen yhteiset samoin kuin kunkin kansan yksityiset parhaiten edistetään kansojen keskinäisen yhteisymmärtämyksen ja yhteis-

toiminnan avulla. Tämän kansainvälisen tietoisuuden pohjalle on luotava kansanvaltainen ja kansainvälinen oikeusjärjestys, joka tekee mahdolltomaksi jollekin kansalle omien todellisten tai luuloteltujen erikoisetujensa hyväksi loukata ihmiskunnan yhteisetä. Kaikkien kansojen yläpuolelle ja niiden yhdyssiteeksi on perustettava valtiollisia ja taloudellisia elimiä, jotka järjestävät niiden väliset suhteet.

Koska sosialistinen työväenluokka on tietoisin kansainvälisen solidarisuuden välttämättömyydestä ja velvoituksista, ja koska se joutuu eniten kärsimään kapitalismin ja imperialistisen politiikan aiheuttamista sodista, on ensi sijassa sen velvollisuus tehdä kaikkensa tällaisen järjestelmän lopettamiseksi sekä yhteisymmärrykseen, yhteistyöhön ja yhteiskunnalliseen oikeuteen perustuvan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseksi. Tämän tietoisuuden vahvistaminen työvätekevässä kansassa on Suomen sosialidemokraattisen puolueen tärkeimpiä tehtäviä.

Koska eri kansoilla ja kansallisuuksilla on oikeutuksensa ihmiskunnan jäsenenä ja koska kansallinen sorto yhteiskunnallisen sorron ohella vaikeuttaa työväenluokan vapaustaistelua, sosialidemokratia vaatii kaikille kansoille mahdollisuutta vapaaseen omintakeiseen kehitykseen kansainvälisen oikeusjärjestyksen puitteissa sekä kansallisille vähemmistöille tilaisuutta sisäisesti itsenäiseen kehitykseen.

Suomen ulkopolitiikka.

Suomen sosialidemokraattinen puolue tahtoo vaikuttaa maan ulkopolitiikkaan siten, että tämä osaltaan edistäisi kansojen yhteisymmärrystä ja toisiinsa lähentymistä. Se kannattaa sellaisia sopimuksia ja muita rauhanomaisia toimenpiteitä, jotka aineellisen ja henkisen sivistyksen alalla vahvistavat eri kansojen yhdyssidettä sekä vakiinnuttavat Suomen kansainvälistä asemaa ja edistävät sen taloudellista kehitystä. Erikoisesti se pyrkii vahvistamaan ja edistämään Suomen rauhallisia ja ystävällisiä välejä naapurikansojen kanssa.

Puolue pitää Suomen valtiollisen aseman parhaana takeena sellaista johdonmukaisesti rauhallista ulkopolitiikkaa, joka, samalla kun se pitää kiinni Suomen oikeutetuista eduista, tarkoin välttää loukkaamasta toisten oikeutta tai myötävaikuttamasta sellaisiin oikeudenloukkauksiin. Jyrkästi se hylkää sellaisen politiikan, joka asettaisi Suomen vieraiden valtojen tai valtaryhmien imperialistisen etupolitiikan palvelukseen.

Puolue vastustaa sellaisia tulli- ja muita taloudellisia toimenpiteitä, jotka eristävät maitamme muista maista, vaikeuttaen kansain hyödyllistä vuorovaikutusta. Samoin puolue vastustaa periaatteessa vapaan maahan- tai maastamuuton rajoittamista.

Ulkopolitiikan kansanvaltaistuttaminen.

Puolue pyrkii hankkimaan työtätekeväälle kansalle määräävän -vaikutuksen ja valvontaoikeuden ulkopoliittikan johtoon sekä poistamaan täten salaisen diplomatian.

Kaikki kansainväliset sopimukset, jotka jossakin suhteessa asettavat Suomelle tai sen kansalaisille velvoituksia, samoin kuin muut tärkeämmät ulkopoliittiset kysymykset, on ennen niiden ratkaisua esitettävä eduskunnan päätettäväksi.

Maan ulkopoliittikan hoito olkoon eduskunnan alituksen valvonnan alainen. Eduskunnan ulkoasiainvalioliiton kokoontuessa eduskunnan istuntokausien väliajoillakin, milloin vähintään kolmasosa sen jäsenistä sitä vaatii. Noudattakoon hallitus niitä ohjeita, joita valiokunta sille antaa tai kutsukoon eduskunnan kokoon asiaa ratkaistaan.

Suomi ja Kansainliitto.

Koska Kansainliitto imperialistisen porvariston johtamana ei voi täyttää tehtäväänsä maailmanrauhan turvaamiseksi, pyrkii Suomen sosialidemokraattinen puolue yhdessä kaikkien maiden sosialistisen työväen kanssa saavuttamaan sosialistiselle työväenluokalle mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa Kansainliitossa, jotta se muodostuisi keinoksi kansainvälisen oikeusjärjestyksen luomiseksi ja kehittämiseksi sekä maailmanrauhan turvaamiseksi.

On pidettävä erittäin toivottavana, -että Kansainliiton ulkopuolella olevat valtiot, ennen kaikkea Venäjä, saataisiin siihen liittymään.

Kansainliiton kokouksiin lähetettävissä valtuuskunnissa on sosialidemokraattiselle puolueelle varattava oikeudenmukainen luku edustajia, joille puolue voi antaa ohjeita. Esiintymisessään Kansainliiton toimintapiiriin kuuluvissa asioissa puolue ja sen edustajat noudattavat Sosialistisen Työväen Internationaalin tekemiä päätöksiä.

Aseistariisuminen.

Sotalaitos on porvariston käsissä kehittynyt mahdiksi, joka uhkaa sekä kansojen välistä rauhaa että niiden sisäistä kansanvaltaista vapautta. Edelleen se, varsinkin lentokone- ja kaasutekniikan viimeaikaisen kehityksen johdosta, uhkaa sodan jalkoihin joutuneita kokonaisia kansoja hävityksellä. Kaiken tämän vuoksi on entistä välttämättömämpää pyrkiä kaikin voimin mahdollisimman pian tapahtuvaan aseistariisumiseen. Suomen sosialidemokraattinen puolue yhtyy tässä suhteessa koko kansainvälisen työväenluokan vaatimukseen ja pyrkimyksiin.

Kunnes yleinen aseistariisuminen saadaan aikaan, kannattaa puolue yleisiä tai alueellisia sopimuksia varustusten supistamiseksi sekä kansainvälisen kontrollin järjestämistä varustuksiin ja sotateollisuuksiin nähden, yhtyen myös vaatimukseen siviiliväestön suojelemisesta sodassa sekä myrkkyykaasujen ja bakteerien käytön kieltämisestä. Tarton rauhansopimuksessa säädetty Itämeren neutralisointi on toteutettava.

Kansainvälisten riitojen rauhallinen ratkaiseminen.

Jotta kansojen turvallisuus lisääntyisi ja aseistariisuminen helpotuisi, on pyrittävä sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, jotka sitovasti velvoittavat kaikki valtiot lykkäämään keskinäiset riitansa, olkoot ne mitä laatua tahansa, välitvstuomioistumten lopullisesti ratkaistaviksi.

Puolue vaatii, ettei Suomi koskaan ala sota ja että sen valtiolta, jos sota uhkaa, tekee kaikkensa-sen välttämiseksi. Jos hallitus menettelee toisin, syösten tai uhaten syöstä kansamme sotaan, vaikka tämä olisi vältettävissä, kieltää puolue sellaiselta hallitukselta kaikki sotilasmäärärahat.

Puolue hylkää kaikki sotilaalliset liitot, koska tällaiset enemmän vaarantavat kuin lisäävät maan turvallisuutta. ,

Rauhanaatteen toteuttaminen sosialismin kautta.

Lopullisesti voidaan sodat poistaa ainoastaan toteuttamalla sosialistinen yhteiskuntajärjestys.

Edistääkseen osaltaan tämän päämäärän saavuttamista, tahtoo puolue, yhteisymmärryksessä kaikkien maiden sosialistisesti ajattelevien työläisten kanssa, tehdä voitavansa kapitalististen anastuspyyteiden ja vallassaolevien luokkien lietsomien kiihkokansallisten intohimojen vastustamiseksi sekä sosialistisen tietoisuuden ja kansainvälisen yhteisymmärryksen levittämiseksi.

B. Sotilasohjelma.

Suomen sotalaitos.

Yleisen kansainvälisen tilanteen helpottamiseksi on ryhdyttävä viipymättä ja kaikkialla sotavoimien ja sotilasmenojen mahdollisimman suureen vähentämiseen, odottamatta yleistä aseistariisumista.

Tähän on Suomessakin kaikin voimin pyrittävä, sitä suuremmalla syyllä, koska Suomen sotalaitos, vaikka se kansalle merkitsee raskasta ja sen kehitystä ehkäisevää taakkaa, ei kuitenkaan pystyisi nykyään, ilma- ja kaasusodan aikakaudella, todellisessa sodassa kauankaan puolustamaan maata jotakin suurvaltaa vastaan.

Jo ennenkuin maamme työväki on kylliksi voimistunut saadakseen aikaan tuntuvamman aseistuksen supistamisen, vaatii puolue, että nykyisen liian rasittavan puolustusjärjestelmän sijaan on saatava uusi, kansanvaltaisemmille perusteille rakennettu ja vähemmän menoja vaativa puolustusjärjestelmä. Asevelvollisten palvelusaika ei tällöin saa olla kuutta kuukautta pitempi. Mikäli tämän lisäksi tarvitaan kertausharjoituksia, järjestettäköön ne siten, että asianomaisella on mahdollisuus ne suorittaa kotiseudullaan tai lähellä sitä.

Pyrkimyksiä sotilaallisten varustusten lisäämiseen on mitä ankarammin vastustettava.

Sotalaitoksen kansanvaltaistuttaminen.

Sen vaaran vähentämiseksi, jota yläluokan johdettavana oleva armeija tuottaa kansanvallalle ja rauhalle, sekä sotilaiden suojelemiseksi päällystön mielivaltaa vastaan on sotalaitos kansanvaltaistuttava.

Suojeluskunnat on porvariston asekaarteina viipymättä lakkautettava.

Sotilaille on turvattava täydet kansalaisoikeudet ja on heitä muutenkin kohdeltava täysiarvoisina ihmisinä ja kansalaisina. Sotaväen rikoslakia on tarkistettava, jotta ihmisarvoa loukkaavat rankaisutavat poistettaisiin ja kohtuuttoman kovat rangaistusmäärät lievennettäisiin; kuolemanrangaistus on poistettava. Sotaoikeuksia älköön rauhan aikana käytettävä.

On valvottava, että sotilaat saavat nauttia heille kuuluvia oikeuksia ravintoon, palkkaukseen ynnä muihin etuihin nähden ja että sotilaita yleensäkin kohdellaan lain ja inhimillisyyden vaatimusten mukaisesti. Tylsistytävistä, sotilaskasvatuksen kannalta katsoen aliarvoisista harjoitusmuodoista on luovuttava. Sotaväessä vallitsevaa terveys- ja raattiuustilannetta on tarmokkaasti parannettava.

Asevelvolliselle, joka vakaumuksensa perusteella kieltäytyy asepalveluksesta, varattakoon muuta sopivaa työtä valtion hyväksi.

Siviiliväestö ja sotalaitos.

Siviiliväestöä ei saa kohtuuttomasti rasittaa sotalaitoksen hyväksi. Älköön valtio sotatilalaeilla rajoittako kansalaisten yhdistymis-

kokoontumis- tai muita oikeuksia enemmän kuin mitä sotatoimet tekevät välttämättömäksi. Sotatilaa älköön julistettako muuten kuin todellisen sodan sattuessa ja sotatointen koskettelemissa maan osissa.

Eduskunnan valta sotalaitokseen nähden.

Eduskunnalla olkoon ratkaiseva valta sotalaitokseen nähden. Kaikki' sitä koskevat tärkeimmät asiat esitettäköön eduskunnan ratkaistaviksi.

Liikekannallepanoon ei saa ryhtyä ilman eduskunnan suostumusta, paitsi milloin tämä kiireellisissä tapauksissa, maan puolustamiseksi välittömästi uhkaavaa ulkomaista hyökkäystä vastaan käy välttämättömäksi pakoksi, ja on tällöin ilman viivytystä toimenpide esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi. Rauhan solmimisesta sekä rauhanehdoista päättäköön eduskunta yksinkertaisella äänten enemmistöllä.

Eduskunta valitkoon suhteellisilla vaaleilla valtuutettuja, jotka ovat oikeutetut tarkastamaan sotilashallinnon kaikkia haaroja, käymään tarkastusmatkoilla kasarmeissa, asettumaan tällöin suoranaiseen yhteyteen sotilaiden kanssa ja vastaanottamaan heiltä valituksia sekä tekemään kaikista näistä asioista esityksiä hallitukselle ja eduskunnalle.

Sodanvastaisen yleisen mielipiteen kasvattaminen.

Työväkeä ja muita kansalaisia on kasvatettava ymmärtämään kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän luonne, sotavarustelujen alkuperä ja tarkoitus sekä niiden tuottamat vaarat ja tätä varten luotava mahdollisimman yleinen ja voimakas mielipide kansainvälisen rauhan ja aseistariisumisen puolesta. Työväelle on tehtävä selväksi, että sen on muun luokkataistelunsa ohella erikoisesti taisteltava militaristisia pyrkimyksiä vastaan. On vierottava ja vastustettava sellaisia porvarillisia järjestöjä, jotka tyrkyttävät työväelle porvarillisia, kansalliskiihkoisia aatteita tai koettavat saada työväkeä alistamaan luokkaetunsa yhteisiksi väitettyjen isänmaallisten etujen alle. Mikäli tällaisten järjestöjen toiminta vaarantaa rauhaa, on se kiellettävä.

Valtiovallan on ehkäistävä sellaisten aineiden, sekä kotimaisten fascistien että Suomeen siirtyneiden pakolaisten, toiminta, jotka juonitteluillaan häiritsevät Suomen rauhallisia välejä ulkovaltojen kanssa.

Koulu- ja muussa opetuksessa älköön ylistettäkö sotaa, älköönkö levitettäkö kansalliskiihkoisia käsityksiä. Sen sijaan annettakoon

tietoja kansainvälisyyden ja rauhanaatteen kehityksestä sekä erikoiden työväenluokan pyrkimyksistä niiden toteuttamiseksi. Militaristien tai kansalliskiihkoisten järjestöjen ei ole sallittava harjoittaa toimintaansa koululaisten keskuudessa.

Sosialidemokraattisen Puolueen menettelytapaohjeet.

I. Valtiollinen toiminta.

Sosialidemokraattisen puolueen tarkoituksena on yhdistää kaikki ruumiillista tai henkistä työtä tekevät, kapitalistisen talousjärjestelmän riistämät kansanluokat, kuten teollisuuden, maatalouden, kaupan, liikenteen ja valtion ja kunnan palveluksessa olevat palkkatyöläiset ja virkailijat sekä pääasiassa omalla työllään elävät pienyritykset, ennen kaikkea pienviljelijät, yhteiseen valtiolliseen luokkataisteluun niiden valtiollisten oikeuksien suojaamiseksi ja laajentamiseksi sekä niille kaikille yhteisesti tai joillekin erikseen tärkeiden yhteiskunnallisten uudistusten aikaansaamiseksi. Puolue pyrkii järjestämään yhteiskuntatalouden sosialististen periaatteiden mukaan, hävittääkseen siten nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän edellainetuille yhteiskuntaryhmille aiheuttaman taloudellisen epävarmuuden tilan sekä nykyiseen porvarilliseen yhteiskuntajärjestykseen sisältyvät luokkavastakohdat.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi puolue on kosketuksessa toisten maiden sosialidemokraattisten puolueiden kanssa ja ottaa toiminnassaan varteen Sosialistisen Työväen Internationaalin antamat ohjeet.

Sosialidemokraattisen joukkoliikkeen vahvistaminen ja sosialidemokraattinen valistustyö.

Luokkatietoisien köyhälistön on pantava pääpaino luokkavoihman vahvistamiselle ja oman joukkotoimintansa kehittämiseksi mahdollisimman itsetietoiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, kohotakseen yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti sosialidemokraattisen luokkataistelun avulla ja lähetäkseen täten yhteiskuntavallankumouksellista päämääräänsä.

Sosialidemokraattisen puolueen tarkoituksena saavuttaminen edellyttää, että edelläluetellut työtätekevät kansanluokat pääsevät

selvyyteen nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän luonteesta ja kehityskulusta sekä eri yhteiskuntaluokkien etupyrkimyksistä samoin kuin sosialidemokratian mahdollisuuksista toimia työtätekevien luokkien hyväksi näiden luokkien luokkavoimaan nojaten.

Sosialidemokraattisen puolueen valistustyön on osoitettava marxilaisen sosialismin hengessä, kuinka kehitys luo sosialismin taloudelliset edellytykset. Tällaisella valistustyöllä on puolueen herätettävä yhä laajemmissa työtätekevissä joukoissa luottamus sosialidemokratian vapauttavaan päämäärään, osoitettava siihen johtava tie sekä annettava tällä tavalla työtätekevien joukkojen taistelulle rohkaiseva ja uhrauksiin innostava aatteellisuus ja ihanteellisuus, joka kohottaa niiden itseluottamusta.

Puolueen valistustyön on myöskin paljastettava porvarillisten luokkien ja porvarillisen valtiovallan taholta lakkaamatta levitetty uskottelut, joiden tarkoituksena on peitellä kapitalistisen yhteiskunnan luokkaluonnetta ja saada työväki luopumaan ajamasta omia luokkaetujaan.

Puolueen kaikki järjestöt, elimet ja toimihenkilöt pitääkööt velvollisuutenaan selvän sosialidemokraattisen luokkataistelukannan omaksumisen ja sen juurruttamisen työläisjoukkoihin. Erikoisesti on puolueen suorittamassa valistustyössä huomiota kiinnitettävä myöskin työtätekevien luokan nuorison kasvattamiseen varmoiksi luokkataistelijoiksi sekä sen sosialistisen tietoisuuden kehittämiseen.

Työväenliikkeen eheyttäminen ja taistelu uuskommunismia vastaan.

Samalla kun sosialidemokraattinen puolue periaatteidensa mukaisella toiminnalla ja selvällä porvarillisia luokkia vastaan käydylle luokkataistelulla luo edellytyksiä kommunistien johdossa olevien työtätekevien luokkien jäsenten vapauttamiselle kommunistien vaikutusvallasta ja heidän liittymiselleen sosialidemokraattiseen luokkataistelurintamaan, on puolueen valistustyössään tämän kehityksen jouduttamiseksi jatkuvasti kiinnitettävä valpasta huomiota uuskommunistisen liikkeen luonteen ja tarkoituksien selvittämiseen. Tässä valistustyössä on ennen kaikkea osoitettava tuhoisiksi harhakäsityksiä uuskommunistien opit aseellisesta pienen ryhmän johtamasta vallankumouksesta, kommunistisen puolueen vähemmistödiktaaturista ja yhteiskunnallisen vallankumouksen tuollaisilla edellytyksillä suorittamisesta sekä paljastettava noihin harhakäsityksiin perustuvan liikkeen työtätekevien luokkien luokkataistelurintamaa hajottava ja sen taantumusta esiinlohtiva ja elättävä luonne ynnä sen oma kevytmielinen suhtautuminen moniin työtätekeville joukoille tärkeisiin Yhteiskunnallisiin uudistuksiin.

Valtiollisen kansanvallan merkitys ja puolustus.

Sosialidemokraattisen puolueen menestyksellisen valtiollisen luokkataistelun tärkeimpiä edellytyksiä on valtiollinen kansanvalta, jota puolue pyrkii muuttamaan porvarillisten luokkien herruuden välikappaleesta työtätekevien luokkien päämäärien toteuttamisen välikappaleeksi.

Puolue pyrkii saamaan valtiollisen kansanvallan mahdollisimman täydelliseksi. Valistamalla mahdollisimman laajoja kansanjoukkoja kansanvallan merkityksestä niiden yhteiskunnallisen vapautuksen välikappaleena puolue pyrkii luomaan takeita kansanvallan säilyttämiselle. Se torjuu, tarpeen vaatiessa yhteistoiminnassa muiden kansanvaltaisten puolueiden kanssa, erinäisten porvarillisten ainesten suunnitelmat rajoittaa kansalaisten valtiollisia oikeuksia tai tuhota kansanvaltainen järjestelmä.

Suhtautuminen eri porvarillisiin ryhmiin ja puolueisiin.

Valtiollisessa luokkataistelussa, varsinkin sosialidemokraattisen «eduskuntaryhmän työssä, puolue voi käyttää hyväkseen porvarillisten luokkien etuvastakohtia ja porvarillisten puolueiden mielipide-eroavaisuuksia työtätekeville luokille tärkeiden valtiollisten oikeuksien hankkimiseksi ja yhteiskunnallisten uudistusten valloittamiseksi, joskin tällainen yhteistyö jonkin tai joidenkin porvarillisten puolueiden kanssa saattaa olla vain tilapäistä ja ohimenevää, koska mikään porvarillinen puolue ei hyväksy sos.-dem. puolueen yhteiskunnallista päämäärää.

Luokkien välisen yhteistyön hyväksi tai sen helpottamiseksi ei saa uhrata työväen luokan itsetuntoa eikä sen omintakeista katsantokantaa peittelemällä porvarillisten yhteiskuntaluokkien ja työtätekevien luokkien välisiä vastakohtia tai porvarillisten puolueiden ja sos.-dem. puolueen periaatteiden ja loppupäämäärien eroavaisuutta.

Eduskuntatyön merkitys.

Sosialidemokraattisen puolueen valtiollisen luokkataistelun tärkeän muodon, eduskuntatyön, tarkoituksena ja tehtävänä on yhtäältä valvella työtätekeville luokille mahdollisimman paljon puolueen ohjelmassa määriteltäviä valtiollisia oikeuksia ja yhteiskunnallisia uudistuksia sekä toisaalta selvittää työtätekeville joukoille sosialidemokraattisia periaatteita ja pyrkimyksiä.

Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään. Eduskuntaryhmän on säännöllisesti

tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan sekä valvottava, että kaikki sen jäsenet täyttävät kunnollisesti edustajatehtävänsä.

Puoluetoimikunnan, puolueuueuvoston ja kaikkien puoluejärjestöjen on eduskuntaryhmän toimintaa pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosoituksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla, tarpeen vaatiessa ryhmän toimintaa asiallisesti ja rakentavasti arvostellenkin.

Hallituksessaolo eräänä työväen luokkapolitiikan muotona.

Tunnustaen oikeaksi sen parlamenttarismin periaatteesta johtuvan menetelmän, että hallituspulan aiheuttaneiden puolueiden on otettava harkittavakseen hallituksen muodostamisen edellytykset, sosialidemokraattinen puolue ei periaatteessa kieltäydy hallitusta muodostamasta. Puolue saattaa muodostaa hallituksen yksin tai yhdessä toisten puolueiden kanssa, milloin katsotaan sen kautta olevan edellytyksiä toteuttaa määrättyjä työtätekeville luokille tärkeitä valtiollisia tai yhteiskunnallisia uudistuksia tahi torjua taantumusta tai jokin koko maata uhkaava vaara, esim. sodan syttyminen, taikka rakentaa rauhantila, ja jos hallitukseenmenolla voitettavien ötujen katsotaan olevan porvarillisen valtion hallitsemiseen aina liittyviä haittoja suuremmat.

Jos on kysymys sosialidemokraattisen vähemmistöhallituksen muodostamisesta, tulee ennen hallituksen muodostamista olla selvillä siitä, että hallitusohjelmassa olevilla pääkohdilla on takanaan eduskunnan enemmistö. Sosialidemokraattisen puolueen osallistuessa useamman puolueen kokoomushallitukseen, on hallituspuolueiden kesken sovitettava hallitusohjelmasta. Yksityisenä henkilönä puolueen jäsen ei voi osallistua hallitukseen.

Päätös hallitukseen menosta ja hallitusohjelmasta on tehtävä sekä sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä että puolueuueuvostossa $\frac{2}{3}$:n ääntenenemmistöllä; kuitenkin voi puolueuueuvosto, hyväksyttyään omasta puolestaan äskenmainitulla määräenemmistöllä periaatteessa hallituksen muodostamisen ja pääpiirteissään sen ohjelman, oikeuttaa eduskuntaryhmän, laadittavan seikkaperäisen hallitusohjelman perusteella, samalla määräenemmistöllä lopullisesti hyväksymään hallituksen muodostamisen.

Socialidemokraattinen ministerilista on, ennenkuin se vahvistetaan, esitettävä sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, jotta se saisi lausua siitä mielipiteensä.

Socialidemokraattiset hallituksen jäsenet ovat toiminnastaan vastuussa puolueelle, ja heidän on oltava jatkuvasti vuorovaikutuksessa

puolueen, lähinnä puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän kanssa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä sekä tärkeimmissä tapauksissa myös puolueenuevosto tai kiireellisissä tapauksissa puoluetoimikunta ratkaiskoot yhtäpitävällä päätöksellä hallitusohjelmasta luopumista tai luottamuslauseen tekemistä koskevat asiat. Samoin olkoon eduskuntaryhmällä tai puolueenuevostolla, asiasta yhteisesti neuvoteltuaan, oikeus kutsua hallituksesta pois siellä olevat puolueen jäsenet.

Puolueen ollessa hallituksessa edustettuna on puolueen järjestöjen, elinten ja sanomalehtien voimakkaasti tuettava hallituksessa olevia puolueen edustajia. Milloin hallituksen jäsenten toiminta antaa aihetta arvosteluun, en sen nojaututtava riittävään asiantuntemukseen ja oltava asiallista ja toverillista.

II. Sosialidemokraattinen toiminta muilla aloilla.

Valtiollinen luokkataistelu ei yksin riitä hankkimaan työtätekeville luokille tarpeellisia yhteiskunnallisia parannuksia eikä takaamaan sosialistiseen talousmuotoon pääsemistä, vaan tarvitaan tähän työtätekevien luokkien yhteistoimintaa ja järjestäytymistä muillakin aloilla. Tärkeimmät näistä muista yhteistoiminnan muodoista ovat kunnallinen toiminta, ammattiyhdistysliike, pienviljelijäin ammatillinen järjestäytyminen ja maataloudellinen osuustoiminta sekä kulutusosuustoiminta.

Kunnallinen toiminta.

Socialidemokraattinen puolue pyrkii kunnallisellakin alalla puolueen kunnallisohjelman mukaisesti valvomaan tytätekeviin luokkiin kuuluvien kunnan jässnten etuja ja vastustamaan kuntain varain ja laitosten käyttöä työvälle vahingollisiin tarkoituksiin. Näiden tarkoitusten saavuttamiseksi on sos.-dem. työväen kaikissa kunnissa pyrittävä saamaan mahdollisimman voimakas asema kunnanvaltuustoissa sekä miehittämään puolueen jäsenillä kaikki sille suhteellisuusperiaatteen mukaan kuuluvat paikat kunnallisissa lautakunnissa.

Työväen valitsemien kunnallisten luottamus- ja toimihenkilöiden on uskollisesti täytettävä tehtävänsä puolueen kunnallisohjelman ja järjestöjen heille antariain ohjeiden mukaisesti. Heidän on omassa keskuudessaan sovittaa yhteisestä menettelystä erityisesti tärkeissä kysymyksissä ja sitten yhtenäisesti noudatettava sitä. Tärkeimmissä kysymyksissä heidän on tiedusteltava järjestöjen mielipidettä ja muutenkin oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa järjestöjen kanssa, kiinnitettävä työväen mieltä kunnalliseen toimintaan ja ahkerasti

selostettava kunnallisia kysymyksiä ja omia saavutuksiaan työväestölle sekä sanomalehdissä että työväen kokouksissa.

Sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen on tuettava kunnallisissa luottamustoimissa olevien toverien toimintaa, tarpeen vaatiessa sitä arvostellenkin. Järjestöjen on kokouksissaan käsiteltävä kunnallisia kysymyksiä ja pidettävä huolta niiden tunnetuksi tekemisestä suu- rille työläisjoukoille, jotta näiden harrastus yhä enemmän kiintyisi kunnalliseen toimintaan.

Suhtautuminen ammattiyhdistysliikkeeseen.

Sosialidemokraattinen puolue tunnustaa ammattiyhdistysliikkeen välttämättömyyden palkkatyöväelle siedettävien työehtojen saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä taloudellisen järjestökoulutuksen antamiseksi. Puolueen elinten, etenkin sen sanomalehdistön, on tuettava ammattiyhdistysliikkeen taistelua työväen yhdistysmisvapauden, ammattiyhdistysten tunnustamisen, työehtosopimusperiaatteen sekä parempien yleisten elinehtojen puolesta. Puolue kehoittaa kaikkia siihen kuuluvia palkkatyöläisiä liittymään ammattiyhdistyksiin ja toimimaan niissä sosialidemokratian periaatteiden mukaisesti.

Puolueen ammattiyhdistysliikkeessä mukanaolevien jäsenten tärkeimpänä nykyhetken tehtävänä on pidettävä, että uuskommunistien Suomen ammattiyhdistysliikettä poliittisesti väärinkäyttävä ja sitä heikentävä vaikutusvalta saadaan lopetetuksi ja että saadaan muodostetuksi itsenäinen ja poliittisista puolueista riippumaton, mutta köyhälistön luokkataistelun välttämättömyyden tunnustava ja yhteydessä samalla pohjalla toimivien muiden maiden ja kansainvälisten ammatillisten järjestöjen kanssa oleva ammattiyhdistysliike.

Suhtautuminen pienviljelijäin ammatilliseen järjestäytymiseen ja maataloudelliseen osuustoimintaan.

Sosialidemokraattinen puolue tunnustaa pienviljelijäin ammatillisen järjestäytymisen ja maataloudellisen osuustoiminnan sellaiseksi omalla työllään¹ elävien pienviljelijäin — palkkatyöväen ammattiyhdistysliikettä vastaavaksi — toimintamuodoksi, joka on kansantaloudellisesti hyödyllisten vaikutustensa ohella omansa kohottamaan kysymyksessäolevan yhteiskuntaryhmän työtuloja ja jota sosialidemokraattinen puolue tämänkin työtätekevän ryhmän etujen valvojana suosii ja tukee.

Maataloudellisessa osuustoiminnassa mukanaolevien puolueen jäsenten tulee pyrkiä saamaan maataloudellisissa osuuskunnissa mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa ja huolehtimaan, että niissä säilyy

jäsenten kansanvaltainen valvonta sekä ettei niissä työtulojen lisäystä pyritä saavuttamaan monopolistisella hintapolitiikalla, vaan etupäässä tuotannollisen ja kaupallisen järjestelyn parantamisella.

Suhtautuminen kulutusosuustoimintaan.

Sos.-dem. puolue tunnustaa kulutusosuustoiminnan tärkeäksi yhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka ei ainoastaan lisää työtätekevien luokkien jäsenten työtulojen ostovoimaa ja poista monia tavarain jakelussa ja tuotannossa nykyään vallitsevia epäkohtia, vaan joka eräillä aloilla lisäksi toteuttaa yhteistaloutta käytännössä ja yleensä-kin luo edellytyksiä sosialismin lopullista toteuttamista varten.

- Puolueen järjestöjen ja sanomalehdistön on valistustyössään tähdennettävä kulutusosuustoiminnan merkitystä, eksymättä kuitenkaan liioittelemaan, että yksistään kulutusosuustoiminnan avulla kyetään poistamaan kapitalistinen talousjärjestelmä tai että kulutusosuustoiminta tekisi muut työtätekevien joukkojen taistelumuodot tarpeettomiksi, sekä tarpeen vaatiessa varoittaen työläiskuluttajia uskotelluista, että kuluttajain yhteistoiminta tekisi porvarillisten luokkien ja työtätekevien luokkien luokka vastakohdat olemattomiksi.

Kulutusosuustoiminnassa toimivien sosialidemokraattisen puolueen jäsenten tulee vaikuttaa osuuskuntiinsa niin, että nämä säilyttävät luokkatietoisien työväen luottamuksen, pyrkimällä edistämään edellämainittuja kulutusosuustoiminnan yhteistaloudellisia tehtäviä, valvomalla valppaasti työtätekevien luokkien kuluttajaetuja, esiintymällä esikuvallisina työnantajina, esimerkiksi myöntäen työläisilleen vähintään yhtä hyvät työehdot kuin paikkakunnan parhaissa vastaavilla aloilla työskentelevissä yksityisliikkeissä vallitsevat, antaen samoilla ehdoilla tarjoutuvista toimeenpyrkijöistä etusijan ammatillisesti järjestyneille ja ollen valmis tekemään henkilökunnan ammattiyhdistysten kanssa työehtosopimuksia sekä noudattaen ja määrättyissä rajoissa ylittäenkin työväenlainsäädännön saavutuksia, sekä pyrkimällä saamaan työväen osusliikkeiden johtoon ja palvelukseen henkilöitä, joiden toimintaa ohjaa edelläesitetty käsitys osuuskauppaliikkeen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja sen yhteiskunnallisista velvollisuuksista. Sosialidemokraattisten kuluttajain on uskollisesti kannatettava omia liikkeitään ja oltava valmiit mahdollisuuden mukaan hankkimaan niille omaa pääomaa tehdäkseen ne yksityisestä luotosta riippumattomiksi.

III. Sosialidemokraattinen puoluekuri.

Jokainen sosialidemokraattisen puolueen jäsen pitääköön velvollisuutenaan voimiensa mukaan hyödyttää puoluetta alköönkä tietoisesti toimenpiteillään tai esiintymisellään sitä vahingoittako. Jokaisen jäsenen on, toimikoonpa millä aloilla tai missä toimissa tahansa, pidettävä kiinni sosialidemokraattisista periaatteista ja puolueen päätöksistä. Julkisesta toiminnastaan puolueen jäsenet ovat vastuussa puolueelle ja sen asianomaisille järjestöille ja elimille. Vastaanottaessaan julkisia tehtäviä, joiden voi käsittää olevan puolueen luottamustoimia, tulee puolueen jäsenen epäilyttävissä tai periaatteellisuusluotoisissa tapauksissa neuvotella puolueen elinten kanssa, ottaa toiminnassaan huomioon puolueen elinten mahdollisesti antamat ohjeet ja jättää luottamustehtävänsä asianomaisen puolue-elimen niin vaatiessa. Puolueen edustajaksi tunnustetaan ainoastaan se, joka on valittu asianomaisten puoluejärjestöjen tai -elinten ehdotuksesta tai suostumuksella. Tehtävää, joka laadultaan on sosialidemokraattisten periaatteiden vastainen, ei puolueen jäsen saa ottaa vastaan.

Puolueen jäsen ei saa kuulua järjestöihin, jotka edustavat sosialidemokratian vastaisia aatteita. Älköön puolueen jäsen ottako osaa vastustavien puolueiden sanomalehtien tai muiden julkaisujen toimitamiseen.

Puolueen jäsenten on myös kartettava sellaisia n.s. puolueettomia lehtiä, jotka sisällöstään riippumattakin vahingoittavat oman puolueemme äänenkannattajain levikkiä. Sen sijaan on puoluejärjestöjen ja niiden jäsenten uskollisesti kannatettava omia puoluelehtiämme levittämällä niitä ja ilmoittamalla niissä.

Puolueen jäsenellä olkoon oikeus saada puolueen sanomalehdissä ainakin omalla nimellään tahi tunnetulla nimimerkillään varustetut, asiallisesti ja muodollisesti kohtuullisia vaatimuksia vastaavat kirjoituksensa julkaistuiksi, mikäli ne eivät ole ilmeisesti puolueen periaatteiden vastaisia tai sisällä henkilökohtaisia solvauksia.

Socialidemokraattisen Puolueen valistustyö-ohjelma vuosille 1930—32.

Puolueen valistustyön keskus ja ylin ohjaaja on puoluetoimikunta.

Puoluetoimikunta hankkii piireille yhteisiä valistusvälineitä ja seuraa valppaasti valistustoiminnan ja -välineitten nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottaa valistustyössä käytäntöön uusimpia muotoja ja saavutuksia.

Puoluetoimikunta antaa piireille ja puoluejärjestöille valistustyön järjestämisessä yleisiä ohjeita ja huolehtii, että piiri-, kunnallis ja perusjärjestöt toimivat valistustyössä ohjeiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan elvyttämisessä ja valistustyön järjestämisessä on lähinnä kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

että keskukselta käsin jatkuvasti ja säännöllisesti johdetaan ja suoritetaan puolueen herätys-, valistus-, kasvatus- ja opintotyötä;

että puolueen valistustyössä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

että puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi on silloin tällöin mahdollisuuksien mukaan järjestettävä erikoinen puolueen valistusviikko, jota järjestettäessä puoluetoimikunnan on neuvoteltava piiritoimikuntien kanssa ajasta, jolloin se järjestetään;

että puolueosastojen on sopivina aikoina järjestettävä ohjelmallisia vapaailtamia;

että puoluetoimikunnan tulee kiinnittää huomiota kirjalliseen valistustyöhön, lähettämällä puoluelehdille säännöllisesti agitatio- kirjoitelmia ja herätysartikkeleita sekä julkaisemalla lentolehtisiä ja kirjasia päivän kysymyksistä kuin myös periaatteellistakin laatua olevista kysymyksistä;

että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijoiden on matkoilla ollessaan tutustuttava paikallisiin olosuhteisiin ja annettava yksityiskohtaisia ohjeita asianomaisille johtokunnille järjestötoiminnan ja valistustyön vilkastuttamiseksi ja kuntoon saamiseksi;

että piiritoimikuntien on voimiansa ja varojensa mukaan, puoluetoimikunnan apua käyttäen ja sen ohjeita noudattaen, järjestettävä erityisiä kursseja paikallisten järjestötoimitsijain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi; laajempia alueita käsittävien kurssien opastajiksi ja luennoitsijoiksi on mahdollisuuksien mukaan yritettävä saada eri harrastuspiirejä edustavia henkilöitä;

että puolejärjestöjen on, mahdollisuuksien mukaan, perustettava opintokerhoja ja huolehdittava puolueen ja" piirien paikkakunnalle järjestämien valistus- ja opintotilaisuuksien ilmoitusten levittämisestä, lisäohjelmasta ja muusta käytännöllisestä järjestämisestä; myöskin on puoluejärjestöjen huolehdittava siitä, etteivät niiden omistamat kokous- ja juhlapaikat pääse rakennusten ja kalustojen puolesta rappeutumaan, vaan että huoneistot pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa ja että kaikissa tilaisuuksissa vallitsee mallikelpoinen järjestys;

että puoluejärjestöjen ja toimitsijain toiselta puolen ja puoluelehtien toiselta puolen tulee olla läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään valistustyön järjestämisessä ja toteuttamisessa;

että ammatillisesti järjestyneiden puoluetoverien on huolehditava, että valtiollisen toiminnan ja järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin ammattiyhdistysväelle selvitettyksi;

että piiritoimikuntien on piirisihteerin toimia täytettäessä, pyydettyä puoluetoimikunnan lausunto hakijoista ja että piirisihteerien toimiin pyritään kiinnittämään täysin päteviä voimia.

Siksi kunnes saadaan aikaan varsinainen puolueopisto, on alullepantua puoluetoimitsijani kasvatusta edelleen harjoitettava ja kehitettävä.

Puoluekokous kehoittaa puoluetoimikuntaa ryhtymään myöskin sellaisiin toimenpiteisiin, että valistustyön järjestämistä varten saadaan syntymään kiinteä vuorovaikutus puolueen ja puoluettamme kannattavien keskusjärjestöjen kesken ja että yhteistoimintaa yritettäisiin aikaansaada myöskin samalla paikkakunnalla toimivien perusjärjestöjen kesken isompien valistustilaisuuksien järjestämistä varten.

Kun parhaillaan ammatillisen liikkeen alalla samoin kuin urheilua harrastavainkin keskuudessa on käynnissä voimakas työskentely näitten liikkeitten vapauttamiseksi kommunistien kahleista, on tätä taistelua kaikin käytettävissä olevin keinoin tuettava. Tätä varten kehoittaa puoluekokous puoluetovereita:

- 1) liittymään lukuisasti jäseniksi näihin järjestöihin;
- 2) ottamaan runsaslukuisesti osaa näiden järjestöjen kokouksiin;
- 3) toimimaan niissä hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaan; ja
- 4) avustamaan niitä toimintahuoneita järjestämällä y.m. sopivilla keinoilla.

Valistustyö nuorison keskuudessa.

Ottaen huomioon sen vaikean tilanteen ja heikon taloudellisen aseman, mihin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto on joutunut taistellakseen kommunistista hajoitustyötä vastaan sosialidemokraattisen aatteen tunnetuksi tekemiseksi maan työläisnuorison keskuudessa, sen herättämiseksi ja järjestämiseksi sos.-dem. nuoriso-osastoihin, puoluekokous

1) kehoittaa kaikkia puolueosastoja kiinnittämään edelleenkin vakavaa huomiota työläisnuorison järjestämis- ja valistustyöhön sekä antamaan neuvoja ja taloudellista tukea paikkakunnallaan toimivalle sos.-dem. nuoriso-osastolle; sekä

2) kehoittaa puoluetoimikuntaa heikkoja piirejä y.m. järjestöjä avustaessaan ottamaan myöskin huomioon Työläisnuorisoliiton.

3) Sellaisilla paikkakunnilla, missä nuorisotoiminnalla on mahdollisuuksia eivätkä nuoret omin voimin kykene järjestöä perustamaan, olisi puoluejärjestöjen tai vanhemman puolueväen tehtävä aloite nuoriso-osaston perustamiseksi ja kaikin tavoin tuettava osaston toimintaa siksi, kunnes se on alkuvaikeudet sivuuttanut. Puoluetoimikunnan menoarvioon olisi vuosittain varattava määräraha nuorisoliiton avustamiseksi järjestäjän palkkaamista, valistusvälineiden hankkimista ja koko maata käsittävien nuorisokurssieifi järjestämistä varten.

Valistustyö lasten ja varhaisnuorison keskuudessa.

Puoluekokous. tunnustaa lapsijärjestöjen työn merkityksen puolueelle ja koko työväenluokalle suuriarvoiseksi ja kehoittaa puoluejärjestöjä sitä kaikin keinoin tukemaan.

Tässä tarkoituksessa on puolueosastojen:

edistettävä ja avustettava lapsiosastojen perustamista paikkakunnalleen, sekä

myönnettävä näiden toimintaa varten ilmaisia kokous- ja harjoitushuoneita sekä toimintavälineitä.

Puolueneuvostolle jätetään oikeus vuosittaista tulo- ja menoarviota hyväksyessään harkita, voidaanko ja minkä verran puolueen varoista myöntää suoranaista rahallista avustusta lapsityön tukemiseksi.

Työläisnaisten valistustyö.

Puolueen valistustyöohjelman yhteydessä päättää puoluekokous:

että työläisnaisten valistustyöhön on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota, missä tarkoituksessa puolueen toimesta on taloudellisesti tuettava erikoisesti useampipäiväisiä naisten luento- ja kurssi-ilaisuuksia,

että työväenyhdistysten on avustettava naisten valistustoimintaa perustamalla työväenyhdistysten yhteyteen naisosastoja tai -jaostoja sekä luovuttamalla huoneistojaan naisten valistus-tilaisuuksiin joko korvauksetta tai vähäisestä korvauksesta; ja

että puolueen on myönnettävä »Toveritar»-lehdelle entistä runsaampi avustus, jotta lehteä voitaisiin levittää puolueen varattomille naisjäsenille alennetulla hinnalla.

Sosialidemokraattisen Puolueen talousohjelma vuosille 1930—32.

Puoluekokous päätti:

että puolueveroa kannetaan 9 markkaa jäseneltä vuodessa; ja
että ne puolueen jäsenet, joiden verotettavat ja mahdollisesti
muut tämän lisäksi saamat tulot nousevat 20,000: — markkaan,
suorittavat allamainituin poikkeuksin, vuosittain, ensimmäisen
neljänneksen verotilityksen yhteydessä, tavallisen puolueveron
lisäksi lisäveroa seuraavan asteikon mukaan:

20,000	— 24,900	tuloista	10
25,000	— 29,900	»	20
30,000	— 34,900	»	25
35,000	— 39,900	»	40
40,000	— 44,900	»	60
45,000	— 49,900	»	75
50,000	— 54,900	»	90
55,000	— 59,900	»	125:
60,000	— 64,900	»	175
65,000	— 69,900	»	225
70,000	— 74,900	»	300
75,000	— 79,900:	»	375
80,000:	— 84,900:	»>	450
85,000:	— 89,900	»	550
90,000	— 94,900	»	650
95,000	— 99,900	»	800
100,000	—124,900	»	1,000
125,000	—149,900	»	1,500
150,000	alkaen	»	2,000

Edelleen puoluekokous hyväksyi seuraavat lisäykset ja täydennykset:

1) Niiden puoluetoverien, jotka vastedes mahdollisesti tulevat olemaan valtioneuvoston jäseninä, on suoritettava veroa 5 % valtioneuvoston jäsenyydestä saamastaan tulosta.

Muista tuloistaan maksaa valtioneuvoston jäsen lisäveroa edelläolevan asteikon mukaan.

2) Kansanedustaja suorittaa edustajapalkkiostaan veroa sille piirille, josta hänet on edustajaksi valittu, piirijärjestön määräämän

Muista tuloistaan maksaa kansanedustaja lisäveroa puolueelle edelläolevan asteikon mukaan.

3) Jäsen, joka liittyy puolueeseen huhtikuun 1 päivän jälkeen, suorittaa lisäveroa vasta seuraavana vuotena.

4) Sairauden, vanhuuden ja näihin verrattavien tapausten johdosta voidaan jäsen vapauttaa lisäveron suorittamisesta siksi aikaa, kuin syy, mistä vapauttaminen johtuu, kestää. Tällaiset asiat on käsiteltävä yhdistyksen johtokunnan kokouksessa ja on siitä myös-kin piiritoimistolle ilmoitettava.

Sosialidemokraattisen puolueen valistusrahaston hyväksi toimeenpannaan arpajaiset. Puolueneuvoston asiaksi jätetään määrätä arpojen lukumäärä, niiden hinta ja arpajaisten toimeenpanoaika.

Tämän lisäksi puoluekokous päätti, että suunniteltujen arpajaisten ylijäämästä annetaan toinen puoli piireille jaettavaksi sen suhteen mukaan, mitä kussakin piirissä on arpoja myyty. — Piirijärjestöjen ei olisi samana vuonna järjestettävä arpajaisia ollenkaan, että saataisiin koko huomio kiinnitetyksi näihin yhteisiin puolueen suurarpajaisiin.

Edelläolevan perusteella muodostuu puolueen kolmivuotiskauden talousohjelma seuraavanlaiseksi:

T u l o j a :

Puolueveroja 33,000 jäseneltä ä 9: —vd	891,000: —
Lisäveroa suurempituloisilta	180,000: —
Kalentereista, kevätjulkais. ja vappumerk.	600,000: —
Tuloja kiinteistöstä	450,000: —
Korko- ja osinkotuloja	300,000: —
Sekalaisia tuloja arpajaisista y.m.	135,000: —

Tuloja yhteensä Smk. 2,556,000: —

M e n o j a :

Valistustyöhön	300,000: —
Vaalitoimintaan ja puoluekokouksekustannuk	600,000: —
Avustuksia	375,000: —
Palkkamenot	750,000: —
Yleiskulut	180,000: —
Kansainväliset menot	105,000: —
Työväen Arkisto	105,000: —
Sekalaisia menoja	141,000: —

Menoja yhteensä Smk. 2,556,000: —

Puoluelippu ja -merkki.

Puoluelipusta päätti puoluekokous:

1) Puoluelippu on suorakaiteen muotoinen punainen vaate, jossa on keltaisella ommeltu hammaspyörä ja tähtkäpää sekä hopeanharmaat kirjaimet S D P.

2) Lipun mittasuhteet ovat: korkeus 7 ja pituus 11 yksikkömittaa. Standaarilipuissa tulevat kielekkeet edelläolevan pituusmitan lisäksi.

3) Puoluemerkki kiinnitetään lippuun läpimitaltaan 5 yksikkömitan suuruisena ja yhden yksikkömitan päähän lipun sisäreunasta, jolloin myöskin sivuille jää yksi yksikkömitta vapaaksi merkistä.

4) Puoluelippua käytetään sellaisenaan yhdistysten talojen katolla. Mielenosoitustilaisuuksissa kannettavaan lippuun voidaan, etenkin standaarimalliseen, sijoittaa myöskin järjestön nimi tai nimikirjaimet.

5) Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään lipun värien tarkempi määrittäminen ja sen valmistuttaminen. Puolueneuvosto antaa tarkemmat ohjeet puoluelipun käyttämisestä.

Puoluemerkistä päätti puoluekokous:

1) Puoluemerkin pohja on punainen, merkin reunaa kiertävä hammasratas ja tähtkä varsmeen ovat keltaiset ja kirjaimet S D P ovat hopeanharmaat. Julkaisuissa ja kirjelomakkeissa voi merkki esiintyä yksivärisenä.

2) Puoluetoimikunnan asiaksi jätetään merkin ja värien tarkempi määrittäminen ja sen valmistaminen.

Puoluekokouksen muut päätökset.

Yhden ehdokkaan listat eduskuntavaaleissa.

Puoluekokous on sitä mieltä, että yhden ehdokkaan listoja ei olisi säädettävä yleisesti käytäntöön otettavaksi, mutta toiselta puolen näyttää suotavalta, että piirijärjestöille varataan tässä suhteessa oikeus päättää, minkälaisien listojen käytön ne kulloinkin pitävät vaalitoiminnalle edullisimpana, minkävuoksi puoluekokous päättää,

että yhden ehdokkaan listat, piirijärjestöjen harkinnan mukaan, ovat puolueemme vaalitoiminnassa sallittuja.

Edustajain kurinpidon tehostaminen.

Puoluekokous päätti:

että kunnanvaltuustojen kokouksista laadituissa sanomalehtiselostuksissa on mainittava, ketkä sosialidemokraattisista valtuutetuista olivat ilman lupaa tai hyväksyttävää estettä pois, sekä että myöskin tärkeimmistä eduskuntaistunnoista luvatta poissa-olemiset on julkaistava puolueen pää-äänenkannattajassa ja asianomaisten edustajain piirilehdissä.

Luottamuspaikkojen täyttäminen.

Puoluekokous päätti:

että kaikkiin luottamustehtäviin henkilöitä valittaessa on otettava entistä enemmän huomioon kysymyksessä olevan henkilön entiset tehtävät ja jos havaitaan, että hänellä on vielä aikaa uudenkin tehtävän suorittamiseen, niin vasta sen jälkeen tehtäköön valinta, etenkin jos on kysymys palkallisesta tehtävästä.

Työväen liikelaitokset ja niiden työläiset.

Puoluekokous päätti:

kehoittaa työväen kustannusliikkeitä ryhtymään toimenpiteisiin, jotta liikkeen palveluksessa olevat henkilöt valitsisivat edustuksen, jonka kanssa liikkeen johto neuvottelisi työoloja koskevista kysymyksistä ja jolle myönnetään tarpeelliset aloite- ja lausunnonanto-oikeudet; sekä

kehoittaa puolueen jäseniä muissakin työväen omistamissa tai sen vaikutusvallan alaisissa liikkeissä toimimaan äskensmainitunlaisen työväen edustuksen aikaansaamiseksi.

Työväki ja kansainvälinen kieli.

Puoluekokous päätti:

kehoittaa puoluelehdistöä entistä enemmän tekemään tunnetuksi kansainvälisen kielen aatetta ja esperanton saavutuksia työväestön keskuudessa sekä

kehoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmää tekemään aloitteen esperanton saattamiseksi vapaaehtoiseksi oppiaineeksi oppikouluihin ja eri paikkakuntien puolueosastoja harkitsemaan, onka syytä ehdottaa sen ottamista työväenopistojen ohjelmiin.

Puolueen suhde kieltolakiin.

Puoluekokous ottaen huomioon nykyisen raittius- ja kieltolaki-tilanteen päättää yhtyä v:n 1926 puoluekokouksen päätökseen kaikissa kohdin sekä pitää välttämättömänä,

että eduskunta ja hallitus entistä tarmokkaammin työskentelevät kieltolain voimaansaattamiseksi sekä sen valvonnan tehostamiseksi, ja

että sosialidemokraattiset toimihenkilöt kunnallisessa elämässä huolehtivat siitä, että kunnanvaltuustot ja raittiuslautakunnat tekevät kaiken, mikä on mahdollista, nykyisen tilanteen parantamiseksi ja puoluepäättöksen toteuttamiseksi.

Puoluejärj estoj emme on kaikkialla seurattava raittiustilanteen kehitystä ja tekemiensä havaintojen perusteella tehtävä voitavansa sen parantamiseksi.

Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta.

Puoluekokous päätti:

että sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunta vakinaistutetaan; ja

että neuvottelukunnan jäsenet valitsee puolue neuvosto.

Puolueen sääntöjen muuttaminen.

Puoluekokouksen päätös sääntöjen muuttamisesta on julkaistu sivuilla 198—204.

Asiain käsittely eri kokouspäivinä.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Sunnuntaina tammikuun 26 p:nä 1930.

Kokouksen avaus.

Sosialidemokraattisen Puolueen 15 puoluekokous alkoi tammikuun 26 p:nä 1930 klo 11 Helsingissä Raittiusyhdistys Koiton ajanmukaiseen kuntoon rakennetun talon juhlasalissa, joka oli koristettu köynöksin ja lipuin. Puoluetoimikunnan ehdottamilla merkeillä varustetut pienet silkkiliput koristivat juhlavieraiden ja kokouksen virkailijain pöytiä ja uusimalliset isot punaliput oli asetettu korokkeen kummallekin puolelle.

Puolueen puheenjohtaja Matti Paasivuori avasi kokouksen lausuen seuraavaa:

Arvoisat puoluetoverit!

Tämä meidän nyt kokoontuva puoluekokouksemme on järjestyksessä viidestoista (15). Se kokoontuu vähän sen jälkeen, kun olemme viettäneet puolueemme kolmikymmenvuotisjuhlaa.

Pitkä ei ole vielä Suomen työväenliikkeen historia. Kuitenkin on puolueemme jo ehtinyt paljon kokemaan, monet taistelut taistelemaan, suuriakin voittoja saavuttamaan, mutta myös katkeria tappioita kärsimään.

Edellisestä puoluekokouksesta on kulunut aikaa neljä vuotta. Tämä toimintakausi ei ole ollut niin myrskyisää aikaa kuin jotkut edelliset puoluekokousten väliajat. Kuitenkin se on ollut toiminta- ja tapahtumarikas.

Taistelu porvaristoa vastaan on tänä aikana näyttänyt jyrkentyvän. Yhä selvemmin on voitu havaita, ettei maassamme ole sellaista radikaalista porvaripuoluetta, jonka kanssa yhteiskunnallista uudistustyötä voitaisiin yhdessä ajaa. Kun porvariston erimielisyys

valtiomuodosta on kansalaissodan jälkivuosina tullut ratkaistuksi ja kun olot maassa palasivat säännöllisiin uomiin, huomattiin pian, että kaikki porvarilliset puolueet, vetävät yhtä köyhtä aina, kun vähänkin tärkeämmästä asiasta tulee kysymys.

Näin ollen ei parlamenttaarisilla sovitteluilla eikä yhteistyöllä joidenkin porvarillisten ryhmien kanssa ole viime vuosina työväen hyväksi juuri mitään suurempiarvoista saatu aikaan. Tämä nähtiin muun muassa silloin, kun sos.-dem. hallituskokeilulla yritettiin edistää yhteiskunnallista uudistustyötä tässä maassa.

Tästä eeystä olemme koettaneet entistä kiihkeämmin kääntää huomiomme työläisjoukkojen puoleen. Olemme tahtoneet vetää työväkeä entistä enemmän puolueemme järjestöihin ja saada ne niissä toimimaan. Järjestötoiminnan vilkastuttaminen on näin ollen astunut etualalle puolueetyössämme. Tähän on pyritty siitä syystä, että työväen luokkavoima on se varmin keino, jolla voi puristaa vallassaolevalta luokalta yhteiskunnallisia uudistuksia. Sitä paitsi työväen luokka voiman kasvattaminen ja kokoaminen on muutenkin tärkeä ja sen tulee olla puolueemme kaiken toiminnan perustuksena.

Puolueemme voimien kehittymistä on vaikeuttanut kommunistien hajoitustyö. Mutta nyt jo voidaan todeta, että kehitys on kulkemassa parempaan päin. Kuitenkin kaikki lopulta riippuu ammatillisen liikkeen kehityksestä. Kommunistinen liike on nyt hajaannustilassa. Ammatillisesti järjestyneet työläiset ovat tulleet havaitsemaan, ettei tämän maan työläisillä ole kommunisteilta mitään hyvää odotettavissa.

Viime syksynä perustettuun Suomen Työläisliittoon kuuluu nyt jonoin 10,000 jäsentä. Ammatillinen liike on siis kulkemassa oikeille raiteille. Tämä liike ei kieltäydy yhteistyöstä puolueemme kanssa. Tämä ennustaa kommunistiselle liikkeelle tässä maassa pikaista loppua. Meidän tulee vain toimia niin, ettemme menettelytavoillamme karkoita palkkatyöläisiä riveistämme. Meidän tulee toiminnallamme osoittaa, että me ansaitsemme palkkatyöläisten ja muidenkin vähäväkisten kansalaisten luottamuksen. Tämä onkin puolueemme edistymisen ehto. Edistäköön tämä kokous edellä sanotun suuntaista kehitystä puolueessamme.

Puoluetoimikunnan, piiritoimikuntien ja muiden puoluejärjestöjen toiminta on viime vuosina ollut varsin raskasta ja voimia kysyvää. Olihan järjestöelämämme kommunistien aiheuttaman hajaannuksen takia suuresti heikentynyt. Ja olosuhteetkin olivat monessa suhteessa meille epäedulliset. Mutta ilokseen puoluetoimikunta voi nyt havaita, että sen kehoitukset ja aloitteet vilkkaamman järjestötoiminnan aikaansaamiseksi ovat kaikkialla maassa sosialidemokraat-

tisen työväen keskuudessa saavuttaneet hyväksymistä ja kannatusta. Minä tahdon antaa täyden tunnustuksen piirijärjestöille, puolueosastojen toimihenkilöille ja kaikille puolueemme toimiville jäsenille siitä uhrautuvasta työstä, jota he ovat näinä vuosina suorittaneet. Jos joitakin tuloksia ori saavutettu, niin on se suurelta osalta heidän ansiotaan. Atakoon tämä täällä yhdessäolo uutta innostusta jokaiselle, joka jollakin paikalla, joko näkyvämällä taikka vähemmän näkyvällä, joutuu jatkuvasti jokapäiväistä puoluettyötä tekemään.

Puoluekokouksemme ohjelmassa on paljon tärkeitä asioita. Useista ohjelmakysymyksistä on alustuksia laadittu. Kokouksen ohjelman puoluettoimikunta on koettanut valmistella niin hyvin, kuin se on voinut. Kokouksen asia on antaa niistä lopullinen lausuntonsa. Joka tapauksessa ei meiltä tämän viikon aikana tule työtä puuttumaan. Mutta tärkeintä tässä työssämme on, että kaikki asiain käsittelymme ovat asiallisia ja toverillisia.

Puoluekokouksen yhtenä tärkeänä tehtävänä on arvostella menynyttä toimintaamme ja todeta siinä esiintyneet heikkoudet, puutteet ja tehdyt virheet. Virheiden tutkiminenkin on hyödyllistä, olkoonpa niitä sitten tehnyt kuka tahansa meistä. Mutta vielä hyödyllisempää on, viittoilla sitä tietä, jota myöten on eteenpäin kuljettava. Määritettäköön tuleva suuntamme selvästi ja avonaisesti.

Puolueemme vastaisella tiellä näkyy monia vaikeuksia, jotka varmasti tulevat vaatimaan meiltä paljon epätsekästä ja uhrautuvaa työtä. Mutta vaikeudet on voitettava. Menestystä lupaa meille se selkeneminen ja tervehtyminen, joka on havaittavissa työväenluokan omassa keskuudessa. Voimat alkavat jälleen kokoontua. Hajanaisuus on väistymässä ja työväen laajat joukot liittyvät jälleen sosialidemokratian riveihin. Entistä suuremmat menestyksen mahdollisuudet ovat edessämme. Toivon, että maahamme luodaan jälleen suuri ja voimakas sosialidemokraattinen puolue. Toivon, että tämä puoluekokous käsittelyillään, neuvotteluillaan sekä päätöksillään mahdollisimman paljon edistäisi puolueemme pyrkimyksiä.

Tässä mielessä puoluettoimikunnan puolesta julistan tämän puoluekokouksen avatuksi ja lausun kaikki edustajat, kutsuvieraat ja muut osanottajat tervetulleiksi näille puoluepäiville. Lopuksi toivon mitä parhaita menestystä kokouksen työlle. (Suosionosoituksia.)

Puoluekokouksen avajaisten juhlallisuutta kohottivat Helsingin Työväen Mieskuoron lauluesitykset, jotka saivat osakseen vilkkaat suosionosoitukset.

Kokouksen laillisuuden toteaminen.

Puolueen puheenjohtaja Paasivuori ilmoitti, että Puoluetoimikunta oli julkaissut ensimmäisen kutsun puoluekokoukseen syyskuun 15 p:nä 1929 seuraavassa muodossa:

Sos.-dem. Puoluetoimikunta on, nojautuen puoluesääntöjen 15 §:n 3:een momenttiin, määrännyt puolueen varsinaisen edustajakokouksen alkavaksi tammikuun 26 p:nä v. 1930 Helsingissä.

Puoluekokouksessa tulee käsiteltäväksi puoluesääntöjen 23 §:ssä määrättyt asiat: puoluetoimikunnan toiminta- ja tilikertomukset, eduskuntaryhmän toimintakertomus, valistustyö, seuraavien vuosien talousohjelma y.m. sekä valitaan puolueeneuvoston ja puoluetoimikunnan jäsenet. Lisäksi esitetään puoluekokoukselle ehdotukset puolueen maatalousohjelmaksi, ulkopoliittiseksi ja sotilasohjelmaksi sekä sosialisimisohjelmaksi, samaten Puoluetoimikunnan laatima ehdotus menettelytapaohjeiksi.

Nämä, samoin kuin Puoluetoimikunnan mahdollisesti esittämät muut ehdotukset, tulevat lähiaikoina puoluelehdissämme julkaistaviksi.

Puolueen kaikilla järjestöillä ja niiden jäsenillä on oikeus tehdä puoluekokoukselle esityksiä. Tästä säädetään puoluesääntöjen 20 §:ssä seuraavaa:

»Esityksiä puoluekokoukselle voi tehdä jokainen puoluejäsen, lähettämällä esityksensä puolueosaston johtokunnalle. Siten saapuneet esitykset on esitettävä puolueosaston kokoukselle. Jos kokous ei hyväksy tehtyä esitystä eikä siten esitä sitä omana aloitteenaan, voi esityksen tekijä siitä huolimatta lähettää sen puoluetoimikunnalle. Puolueosastolla, kunnallisjärjestöllä, piirijärjestöllä, eduskuntaryhmällä, puolueeneuvostolla ja puoluetoimikunnalla on oikeus tehdä esityksiä puoluekokoukselle.

Esitykset on viimeistään kolme kuukautta ennen kokousta lähetettävä Puoluetoimikunnalle.

Jos esitys saapuu määräaikaa myöhemmin, ei sitä oteta esitysvihkoon.»

Tämän mukaisesti on puoluekokoukselle tarkoitetut esitykset jätettävä Puoluetoimikunnalle viimeistään ensi lokakuun 26 p:nä. Tehdyistä esityksistä antaa puoluetoimikunta sittemmin lausuntonsa ja julkaisee esitykset, sen mukaan kuin siitä puoluesäännöissä määrätään, esitysvihkossa, joka tulee puoluejärjestöille lähetettäväksi.

Puoluekokousedustajani vaali toimitetaan Puoluetoimikunnan vastedes määrättävänä päivänä tämän vuoden loppupuolella.

Puoluetoimikunta siis kehoittaa puolueen jäseniä ja järjestöjä

jättämään säädetyssä ajassa puoluetoimikunnalle ne esitykset, jotka halutaan saada puoluekokouksessa käsitellyiksi, sekä käsittelemään järjestöjen kokouksissa niitä ohjelmaehdotuksia ja muita aloitteita, jotka syksyn kuluessa tulevat julkaistaviksi.

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta.

Matti Paasivuori.

K. H. Wiik.

Edelleen ilmoitti tov. Paasivuori, että toinen kutsu oli julkaistu joulukuun 13 p:nä 1929 seuraavassa muodossa:

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen varsinainen edustajakokous alkaa tammikuun 26 päivänä 1930 klo 11 Helsingissä Raittiusyhdistys Koitto r.y:n juhlasalissa Yrjönkatu 31, mistä valituille edustajille ainoastaan täten ilmoitetaan.

Kokouksessa tulevat käsiteltäviksi, paitsi puolueen sääntöjen 23 §:ssä mainitut, myöskin seuraavat asiat:

- a) Ehdotus puolueen sääntöjen muuttamisesta;
- b) Ehdotus puolueen maatalousohjelmaksi;
- c) Ehdotus puolueen maanpuolustus- ja ulkopoliittiseksi ohjelmaksi;
- d) Ehdotus puolueen sosialisoimisohjelmaksi;
- e) Ehdotus puolueen menettelytavaksi;
- f) Ehdotus puolueen lipuksi ja merkiksi;
- g) Puolueneuvoston vuosien 1926, 1927, 1928 ja 1929 aikana hyväksymien puolueen haltuun joutuneiden kiinteistöjen myynnin ja siirtojen vahvistaminen;
- h) Puolueen omistaman talon n:o 3 Sirkuskadun varrella Helsingissä kiinnittäminen; ja
- i) Kysymys eräiden henkilöiden puolueesta eroittamisesta.

Samalla huomautetaan kaikkia kunnallistoimikuntia ja piiritöimikuntia puolueen sääntöjen 31 §:n määräyksistä, joiden mukaan kunnallistoimikuntien tulee lähettää edustajain valtakirjat piiritöimikunnalle viimeistään 30 päivää ennen puoluekokousta ja piiritöimikunnan on lähetettävä valtakirjat puoluetoimikunnalle viimeistään kaksikymmentä päivää ennen puoluekokousta.

Helsingissä, joulukuun 13 päivänä 1929.

*Suomen Sosialidemokraattinen Puolue.
Puoluetoimikunta.*

Matti Paasivuori

K. H. Wiik.

Kokous totesi keskustelutta, että puoluekokous on laillinen ja päätösvaltainen.

Edustajain valtuudet.

Puoluetoimikunnan määräämien edustajain valtakirjain tarkastajain Emil Sallilan ja J. E. Janatuisen puolesta luki Emil Sallila seuraavan lausunnon: •

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan valitsemina olemme tarkastaneet puolueetoimikunnalle lähetetyt puoluekokousedustajani valtakirjat tammikuun 26 päivänä 1930 alkavaa puoluekokousta varten. Tarkastuksen tuloksena saamme esittää seuraavaa:

Muodollisessa suhteessa antavat jotkut valtakirjat aihetta muistuksiin. Niinpä Kuusankosken ja Soanlahden kunnallistoimikunnan sekä Lohjan Työväenyhdistyksen pöytäkirjanotteet ovat vain sihteerin todistamia. Samoin on Rantasalmen kunnallistoimikunnan pöytäkirjan vain yksi henkilö todistanut. Valkealan ja Kouvolan vaaliyhtymän sekä Vehkalahden kunnallistoimikunnan pöytäkirjanotteet ovat kokonaan todistamattomat.

Turun läänin molemmissa sekä Vaasan läänin yhdistyneissä vaali-piireissä ovat piiritoimikunnat toimineet keskusvaalilautakuntina. Puoluesäännöt edellyttävät kuitenkin, että asianomaisen kunnallistoimikunnan on annettava edustajalle valtakirja. Mikäli taas on kysymys vaaliyhtymistä, edellyttäneen vuoden 1926 puoluekokouksen päätös, että piiritoimikuntien on määrättävä, minkä vaaliyhtymään kuuluvan kunnallisjärjestön kunnallistoimikunnan on valtakirja annettava.

Puoluetoimistoon tehtyjen verotilitysten perusteella olemme todenneet, että seuraavat kunnallisjärjestöt ja vaaliyhtymät eivät hyväksytyn vaaliperusteen mukaan olisi oikeutettuja olemaan puoluekokouksessa edustettuina: Heinäveden kunnallisjärjestö (puuttuu 14 jäsentä), Kesälahden y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 25 jäsentä), Tohmajärven y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 10 jäsentä), Himangan y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 9 jäsentä) sekä Kaskisen y.m. vaaliyhtymä (puuttuu 82 jäsentä).

Joutsenon kunnallisjärjestö, jonka jäsenmäärä on 115, on muodostanut vaaliyhtymän Ruokolahden kunnallisjärjestön kanssa, vaikka viimeainittu olisi jäsenmääränsä perusteella ollut yksinäänkin oikeutettu edustajan valitsemaan, koska sen jäsenmäärä on 391.

Kun edellämainitut muodolliset virheet samoin kuin sekään, että eräät piiritoimikunnat ovat toimineet keskusvaalilautakuntina eivät kuitenkaan ole senluontoisia, että valittujen edustajain edustus-oikeutta voitaisiin niiden vuoksi asettaa kyseenalaiseksi ja kun niiden vaaliyhtymien, jotka jäsenmääränsä perusteella eivät olisi oikeutettuja edustukseen, jäsenmäärä kuitenkin on yleensä verraten lähellä

hyväksyttyä alinta rajaa sekä ottaen huomioon, että Ruokolahden ja Joutsenon vaaliyhtymän yhteinen jäsenmäärä on yli 500, niin ehdotamme, että kaikkien painetussa edustajaluettelossa mainittujen 142 •edustajan valtakirjat hyväksyttäisiin.

Helsingissä, tammikuun 23 päivänä 1930.

Emil Sallila.

J. E. Janatuinen.

(Lausunnossa lueteltujen edustajain nimet on painettu tämän pöytäkirjan alkuun).

Lausunto hyväksyttiin.

Kokouksen virkailijat.

Puoluetoimikunta oli ehdottanut, että puheenjohtajiksi valittaisiin *J. F. Aalto* Viipurista, *V. Kanto* Tampereelta, *A. Parkkinen* Mikkelistä sekä *Väinö Tanner* ja *Väinö Hupli* Helsingistä.

Tov. *Kärkkäinen* Vaasan 1. it. vaalipiiristä ehdotti, että puheenjohtajien lukumäärä vähennettäisiin neljäksi. Hänen ehdotuksensa kuitenkin lyhyen keskustelun jälkeen hylättiin. Sitävastoin hyväksyttiin hänen ehdotuksensa, että *A. Parkkinen* tilalle valittaisiin puheenjohtajaksi *tov. Atte Muhonen*, 63 äänellä 36 vastaan. Muiksi puheenjohtajiksi valittiin puoluetoimikunnan asettamat ehdokkaat. Tämän jälkeen astui puhetta johtamaan toveri *Väinö Hupli*.

Kokouksen sihteereiksi valittiin puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaisesti seuraavat: ylisihteeriksi *Eero A. Vuori* Viipurista ja apulais-sihteeriksi *Jussi Raitio* Sortavalasta, *Olga Tainio*, *Kalle Hautamäki* ja *Kalle Lehmus* Helsingistä.

Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin *Matti Turkia* Helsingistä, *K. V. Syrjänen* Forssasta sekä *Kusti Kaija* Kirvusta.

Muist sanat vainajille.

Kokouksen puheenjohtaja *Väinö Hupli* kokousyleisön seisaalleen noustessa puhui *Taavi Tainio-vainaan* muistolle ja huomautti, että hän kuului Suomen työväenliikkeen kunnan esitastelijoihin. Siitä työstä, jonka hän teki ja joka on meidän jatkettavanamme, lankeaa erittäin suuri arvo tälle taistelijasielulle, jossa intomielisyys ja syvä aatteellisuus olivat yhdistyneet. Puoluetoimikunta on hänen muistokseen julkaissut kirjaseä hänen puheitaan ja kirjoituksiaan. Puhuja lausui toivomuksen, että kun seuraava puoluekokous pidetään, me saisimme tilaisuuden kokoontua tämän suuren toverivainajan hautausmaahan ääreen samalla tavoin kuin tänään olemme tilaisuudessa

kokoontumaan toveri Eetu Salin-vainajan patsasta paljastamaan. Puhuja lausui muistosanat myöskin toveri *Väinö Mikkolalle*, joka, vaikka hänellä olikin suurimmat ansiot urheiluliikkeessä, ei poliittisessakaan liikkeessä ollut merkitystä vailla.

Hetken hiljaisuudella kunnioitti kokous vainajia.

Kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset.

Kokouksen puheenjohtaja esitteli puoluekokoukseen saapuneet ulkomaalaiset vieraat: ruotsalaisen veljespuolueen rahastonhoitajan Emil *XVallinin*, toimittajan ja Ruotsin ensimmäisen kamarin jäsenen Harald *Akerbergin*, Latvian veljespuolueen sihteerin P. *Ulpén* ja Viron puoluejohtajan, toveri A. *Rein*.

Esittelyyn vastasi kokous suosionosoituksilla.

Puheenjohtaja Väinö *Hupli* tervehti ruotsalaisia vieraita ruotsiksi seuraavin sanoin:

Kunnioitetut ruotsalaiset vieraamme!

Puoluekokouksellamme on myöskin tällä kertaa ilo nähdä piirissään suuresti arvossapidetyn ruotsalaisen veljespuolueemme kaksi edustajaa. Aina siitä saakka kun Hjalmar Branting oli kunniavieraana puolueemme perustavassa kokouksessa v. 1899 ovat siteet kummankin puolueen välillä käyneet kiinteämmiksi. Ruotsalaiselta veljespuolueelta me olemme vastaanottaneet monia hedelmällisiä herähteitä, veljespuolueelta, joka aikaisemmin kuin me on ehtinyt kokoamaan kokemuksia, Ja me rohkenemme uskoa, että ne siemenet, jotka meillä täällä Suomessakin on kylvetty sosialismin suurelle työkentälle, ovat langenneet hyvään maahan. Olkaa sydämellisesti tervehdittyjä, puoluetoverit Wallin ja Åkerberg. Muodostukoon teidän oleskelunne täällä miellyttäväksi ja saakaa meidän kokouksestamme se vaikutelma, että myöskin Suomen työväenluokka pyrkii antautuksella ja menestyksellisesti sitä päämäärää kohti, jonka kaikkien maiden sosialidemokratia on itselleen asettanut. Olkaa sydämellisesti tervehdityt!

Saksan kielellä puheenjohtaja lausui muille vieraille seuraavat sanat:

Arvoisat ulkomaalaiset vieraamme!

Suurella ilolla tervehdimme myöskin tällä kertaa Viron ja Latvian veljespuolueiden edustajia puoluepäivillemme ja minä valittelen ainoastaan sitä, etten voi teitä, hyvät toverit, tervehtiä äidinkielel-

lanne. Mutta missä ei ole kielellistä ymmärtämystä, siellä on kuitenkin meidän sosialistien kesken olemassa aatteellinen ymmärtämys. Me, Suomen, Eestin ja Latvian sosialidemokraatit, olemme kokeneet niin paljon yhteistä, toivoneet samaa, yhdessä taistelleet, että veljeyssiteet välillämme ovat vain vahvistuneet. Tuntukoon teistä, toverit Rei ja Ulpe, puoluekokouksessamme olo miellyttävältä ja saakaa se vaikutelma, että Suomen työväestö antaumuksella ja myöskin tuloksellisesti taistelee yhteisen asiamme puolesta. Olkaa, toverit, sydämelisesti tervehdittyjä!

Tov. Harald *Akerberg*, Ruotsin veljespuolueen edustaja kiitti niistä ystävällisistä sanoista, jotka puheenjohtaja oli lausunut ja esitti tervehdyksensä Ruotsin sosialidemokraattiselta työväestöltä. Meidän kiitollisuutemme, sanoi hän, on sitäkin suurempi, kun olemme ensimmäistä kertaa Suomessa. Hän huomautti siitä, että Suomi ei ruotsalaisille, ole tuntematon, sillä he ovat voineet tutustua maahamme ruotsinkielisten runoilijamme avulla. Viitattuaan kielikysymyksen ratkaisuvaikeuksiin, lausui hän toivomuksenaan, että kummankin kansan kädet löytäisivät toisensa. Ruotsin veljespuolue on 40 vuotta vanha. Se perustettiin v. 1889 ja kuului siihen silloin 3,000 jäsentä. Nyt on puolueessa jäseniä 230,000 ja ammattijärjestössä yli puoli miljoonaa järjestynyttä työläistä. Tällaista tulosta, ei osattu aavistaaakaan silloin, kun Branting v. 1896 ensi kerran valittiin toiseen kamariin vapaamielisen porvariston avulla. Viime vaaleissa sai puolue 900,000 ääntä. Puhuja esitti katsauksen Ruotsin viime vaalitaistelusta ja totesi puolueen siinä kokeneen vastoinkäymisiä.

Sitä edellisissä vaaleissa oli puolue saanut 104 paikkaa ja tarvittiin vain 12 lisäpaikkaa enemmistön valtaamiseksi. Näissä vaaleissa menetettiin 14 paikkaa ja 200,000 työläistä antoi äänensä porvaristolle, joka käytti vaaliagitatsionissaan mitä epälojaalisimpia keinoja, koettaen vaikuttaa pääasiassa maalaistyöväestöön. Esimerkkinä vaaliagitatsionin ruokottomuudesta mainitsi puhuja, että uskoteltiin" seläistakin, että jos työläiset pääsevät valtaan, niin tulevat he ryöstämään talonpojilta heidän karjansa ja myymään heidän naisiansa huutokaupalla. Puhuja ei kuitenkaan tahtonut tappiota pitää minään vakavampana, sillä hänen mielestään osoitti se vain sitä, että viimeinen taistelu sosialismin ja porvarillisen maailman välillä on lähestymässä ja että porvariston voitto on oleva Pyrhoksen voitto. Ruotsin veljespuoluekin saa taistella kahdella rintamalla: porvaristoa ja kommunismia vastaan. Kommunismi ei tosin Ruotsissa ole niin voimakas kuin Suomessa, mutta on se sielläkin suorittanut taantumukselle huomattavia palveluksia. Hän sanoi ruotsalaisten tovereiden olleen kolme kertaa hallituksessa, mutta kun ne ovat olleet vähem-

mistöhallituksia, niin niiden asema puolueen keskuudessa on ollut heikko. Tämä on synnyttänyt haluttomuutta hallituksessa oloon ja aiheuttanut sen, että mielenkiinnolla seurataan tämän kysymyksen käsittelyä Suomessa. Suomen sos.-dem. puolueen menettelytapahdotuksen sanoi hän osoittavan henkistä ripeyttä puolueessa. Lopuksi hän toivotti parhainta menestystä puoluekokouksemme työlle ja lausui, että meidän taistelumme on heidän taisteluaan ja meidän menestyksemme myöskin heidän menestystään kaikilla rintamilla.

Puhe palkittiin vilkkain suosionosoituksin.

Viron veljespuolueen tervehdyksen toi toveri *Rei*. Suomenkielisessä puheessaan lausui tov. *Rei* seuraavaa:

Eestin sosialistisen työväenpuolueen nimessä on minulla kunnia Suomen veljespuolueelle ja tämänpäiväiselle puoluekokoukselle esittää sydämellisimmät terveiseni ja samalla toivoa puoluekokoukselle parhainta menestystä.

Eestin sosialistinen työväenpuolue on aina mielenkiinnolla seurannut sitä suurta vapaustaistelua, jota Suomen luokkatietoinen työväestö on sosialidemokraattisen puolueen etevän ja vastuunalaisen johdon avulla vuosikymmeniä taistellut. Mielenkiintoa ja myötätuntoa työväenliikkeenne seuraamiseksi on omalla tavallaan huomattavasti syventänyt ja kasvattanut barbaarinen Venäjän tsarihallitus. Tsaarin santarmien vainon alla ovat aikoinaan useat puoluetoverimme olleet pakotettuja etsimään suoja- ja turvapaikkaa Suomesta. Niinä aikoina on heillä ollut tilaisuus lähemmin tutustua niin hyvin teidän puolue toimintaan kuin myöskin teidän ammatilliseen, osuustoiminnalliseen liikkeeseen ja työväenliikkeenne eri aloihin. Ei ole ollenkaan ihmeteltävä, jos ne puoluetoverit vielä tänäkin päivänä erikoisella mielenkiinnolla ja myötätunnolla seuraavat Suomen työväenluokan taistelua, tuntien eloisaa riemua jokaisen onnistuneen voiton saavuttamisesta ja kärsien yhdessä kanssanne, kun kova kohdalo parhaita taistelijoita pois vie ja muita tappioita tulee osakseenne.

Minä voin vakuuttaa, että tätä samaa tuntevat kaikki puoluetoverini.

Eestin työväenliike on alkanut paljon myöhemmin kuin Suomen työväenliike, ja se historiallinen olotila, jossa sen on täytynyt kehittyä, on ollut mahdottoman epäedullinen. Sentähden on Eestin työväenluokka jäänyt kaikilla aloilla Suomen työväenluokasta jälelle. Mutta juuri sentähden on luokkatietoinen Eestin työväestö oppinut katsomaan teihin kuin vanhemman veljensä puoleen, jonka työt ja taistelut ovat meille suureksi opetuksiksi ja innostavaksi esimerkiksi. Ei ole myöskään merkityksetön se tosiseikka, että kielellinen ero, joka erottaa Eestin ja Suomen työläiset, ei ole niin suuri,

etemme ainakin osaksi voisi ymmärtää toisiamme. Ja juuri se, minkä, voimme ymmärtää, herättää meissä luontaisesti eloisampaa vastakaikua kun se, jota emme ymmärrä. Ottaen tämän huomioon on hyvin helppo käsittää se mielenkiinto ja myötätunto, jota Eestin työväestö tuntee työhönne ja taisteluunne.

Minä jo edellä mainitsin, että Eestin työväenliikkeen on pitänyt kehittyä erittäin vaikeissa ja epäedullisissa olosuhteissa. Siitä huolimatta voin tyytyväisyydellä alleviivata sen, että työväenliikkeemme vuosi vuodelta kasvaa, vahvistuu ja yhtenäistyy. Puoluejäsenten ja meille myötätuntoisten ihmisten lukumäärä yhtämittaisesti kasvaa. Myöskin ammatillinen liike, jonka kommunistit ovat täydellisesti hävittäneet ja ojaan ajaneet, on nyt uudelleen puolueemme aloitteesta kasvamassa ja kehittymässä. Samoin voimme mielihyvällä nähdä, edistysaskeleita työväen urheiluliikkeen ja työväen laulu- ja musiikki-liikkeen alalla. Näiden viimeksimainittujen työväenliikkeen alojen herättämiseen ja kasvattamiseen ovat suomalaiset toverit neuvoillaan ja tuellaan paljon myötävaikuttaneet, minkä avun minä pidän velvollisuutenani tässä suurella kiitollisuudella alleviivata.

Seuraavat numerot osoittavat, kuinka yhtämittaisesti myötätunto puolueettamme kohtaan kasvaa. Vaaleissa v. 1923 saimme 18.7 % kaikista annetuista äänistä. Vaaleissa v. 1926 kasvoi se 22.9 %:ksi ja vaaleissa v. 1929 oli äänimäärä kasvanut 24 %:ksi. Samanlaista eteenpäinmenoa on ollut myöskin kunnallisissa vaaleissa. Kaupungeissa joului- ja tammikuulla toimitetut kunnallisvaalit paria vähemmän merkityksellistä poikkeusta lukuunottamatta, jotka johtuivat paikallisista oloista, päättyivät puolueemme voittoon. Ei minkään muun puolueen ole onnistunut saavuttaa ehdotonta enemmistöä missään kaupunginvaltuustossa, mutta meidän puolueemme on ehdottoman enemmistön saavuttanut neljässä pikkukaupungissa.

Näissä vaaleissa osoittauduimme kaikissa kaupungeissa voimakkaimmaksi puolueeksi. Erittäin tärkeät olivat tietenkin Tallinnan vaalit. Edellisessä kaupunginvaltuustossa, jonka valtuudet nyt lopuivat, oli meillä 15 edustajaa, kommunisteilla 16 ja porvarillisella, »työpuolueella» 17. Uuteen valtuustoon saimme me 20 edustajaa, samalla kuin kommunistien ryhmä aleni 16 edustajasta 14 edustajaksi ja työpuolue sai 17 asemasta ainoastaan 12 edustajaa. Voittomme oli suuri huomioonottaen sen, että meidän tuli ankarasti taistella kahdelle taholle: porvareita ja kommunisteja vastaan, jotka molemmat työskentelivät liikuttavan yksimielisesti, niinkuin yksi henki ja yksi ruumis yhteisten siipien suojassa. Tuskin osaa ajatella ihanteellisempaa apujoukkoa porvarillisille puolueille kuin ovat meidän kommunistimme, joiden ainoaksi toimintamuodoksi ja elämäntarkoitukseksi on

jäänyt sosialistien haukkuminen ja sosialistien kokouksiin saapuminen kiusaa tehdäkseen ja riitaa haastaakseen. Kaikesta tästä huolimatta, kuten sanottu, me voitimme 5 edustajapaikkaa, samalla kuin kommunistit menettivät 2.

Tästä voitte te, arvoisat toverit, nähdä, että meidän liikkeemme kasvaa ja voimistuu.

Vertaillen saavutuksiamme siihen suureen työhön, joka on edes-sämme ja joka vaatii vuosikymmenien mitä sitkeintä työtä ja mahdollisimman voimakasta taistelutarmoa, tuntuvat tähänastiset saavutuksemme ja voittomme niin pieniltä, ettei niistä maksaisi puhuakaan. Mutta ne ovat meille suuren innostuksen lähteinä sentähden, että ne osoittavat meille, että olemme oikealla tiellä ja että eivät minkäänlaiset esteet ja vaikeudet voi meidän voittoisaa eteenpäin rynnistytämme estää.

Tämänpäiväisessä juhla-kongressissa kääntyy jokaisen katse tahtomattakin takaisin sille pitkälle taistelujen ja voittojen viitoittamalle taipaleelle, jota te olette viimeisen 30 vuoden aikana taivaltaneet. Kaikki nämä taistelut ja voitot ovat elävänä todistuksena siitä, että puolueettanne on aina ohjannut korkea aatteellisuus, syvä vastuunalaisuus työväenluokan edessä ja järkähtämätön usko työväenluokan vapaustaistelun lopulliseen voittoon.

Sallikaa minun toivoa, että tämä aatteellisuus, vastuunalaisuus- ja järkkymätön usko johtaisi keskusteluja myöskin tässä edustajakokouksessa ja auttaisi teitä löytämään tarpeellista selvyyttä ja yksimielisyyttä niissä tärkeissä kysymyksissä, jotka ovat teidän työjärjestyksessänne.

Eläköön Suomen, eläköön kansainvälinen sosialidemokratia! (Suosionosoituksia.)

Latvian veljespuolueen sihteeri, tov. P. *Ulpe* lausui tervehdyspuheessaan puoluekokoukselle m.m. seuraavaa:

Valittelen sitä, etten taida suomenkieltä. Meidän kieleemme ovat aivan erilaisia, mutta kuitenkin on meillä yksi yhteinen kieli, jota hyvin ymmärrämme. Se on luokkataistelu. Meillä on myöskin yksi yhteinen menneisyys siinä mielessä, että enemmän kuin 12 vuotta siten sorti meitä yhteinen vihollinen — venäläinen tsarismi. Nytkin on meidän ojennettava toisillemme kätemme, koska taistelemme yhteistä taistelua todellisen kansanvallan — sosialismin puolesta.

Latvian sosialidemokraattinen puolue on paljon pienempi kuin suomalainen puolue. V. 1924 oli meillä riveissämme vain 3,000 jäsentä. Viidessä vuodessa on jäsenmäärämme lisääntynyt 5,000:ksi, suurelta osaltaan n.s. puolueviikkojen ansiosta. Tämän lisäksi on urheiluliittossamme SSS:ssä ja työväen suojeluliitossa yli 4,000-

jäsentä sekä sosialidemokraattisessa nuorisoliitossa yli 1,000 jäsentä. Tässä meidän sosialidemokraattinen punainen sotajoukkomme.

Eduskuntavaaleissa saa puolueemme 250,000 ääntä. Edellisessä parlamentissa oli meillä 33 edustajaa sadasta. Nyt on meillä ainoastaan 26 edustajaa. Tämä johtuu m.m. siitä, että v:n 1928 vaaleissa salli porvaristo myöskin kommunistien listat, jota hallitus ei ennen ollut sallinut. Minkätähden? Ovatko ehkä taantumukselliset aineksemme tulleet edistysystävällisimmiksi? Ei, ei ollenkaan. Meidän fascistiväriset taantumuksellisemme tietävät aivan hyvin, että kommunistit ovat vastustajiamme. Ja oikein porvaristo on laskenutkin. Niin työväenjärjestöissä kuin parlamentissakin pitävät valitut kuusi kommunistiedustajaa meitä sosialidemokraatteja maailman suurimpina vihamiehinä.

Porvaristomme voi rauhassa toteuttaa taantumuksellisia suunnitelmiaan. Sillä ei ole mitään pelkoa vasemmistolaisesta hallituksesta.

Kommunistit kadottavat meilläkin yhä enemmän vaikutusvaltaa työläisjoukkojen keskuudessa. Vain yksi esimerkki. Kun kommunistit elokuun 1 p:nä julistivat lakon, otti tähän osaa vain muutamia satoja työläisiä. Mutta meidän puolueemme lokakuun 18 p:nä järjestämään lakkoon porvariston taantumuksellisia suunnitelmia vastaan osallistui 60,000 työläistä. Yksistään Riista oli 45,000 työläistä lakossa, mikä on 70 % Riian koko työläismäärästä.

On yhteensattuma, että juuri tänään, tammikuun 26 p:nä on Venäjän vallankumouksen muistojuhla. 25 vuotta sitten vuosi silloisen Pietarin kaduilla talvipalatsin edustalla Venäjän köyhälistön verta. Samaan aikaan murhattiin Riian kadulla tsaristisen santarmiston toimesta useita latvialaisia tovereita. Suomen köyhälistö oli jo aikaisemmin valmistautunut aloittamaan suuren taistelun silloista yksinvaltaa vastaan. Tämä oli v:n 1905 vallankumouksen alkua.

Nämä muistot ja nämä yhteiset taistelut muodostavat meidän yhteisen kielemme, jota me hyvin ymmärrämme.

V. 1906 ja seuraavina vuosina, kun maamme oli täynnä santarmeja ja kasakoita, alkoi mitä hirvittävin taantumus, jolloin monien tovereittemme ja vallankumouksellistemme oli paettava maasta. Tällöin useat heistä saivat suomalaisilta tovereilta Suomessa apua ja turvaa. Tätä ystävällisyyttä eivät toverimme koskaan unhoita.

Latvian sosialidemokratian ja Latvian köyhälistön nimessä toivotan veljespuolueellemme hyvää puoluekokousta.

Puhuja lopetti saksankielisen puheensa lausumalla suomeksi: Eläköön Suomen- sosialidemokraattinen puolue! (Suosionsoituksia.)

Ulkolaisten vieraiden puheisiin vastasi puheenjohtaja Hupli.

Senjälkeen kohotettiin kolmenkertainen eläköön kansainväliselle sosialidemokratialle.

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset.

Sos.-dem. Työläisnaisliiton tervehdyksen esitti liiton puheenjohtaja *Miina Sillanpää*, lausuen seuraavaa: Sos.-dem. Työläisnaisliiton puolesta pyydän saada tervehtiä kokoontunutta puoluekokousta. Sitä yhteiskunnallista valistustyötä varten, jota sosialidemokraattinen puolue harjoittaa, on muodostunut liittoja eri toiminta-aloille. Minun edustamani liitto, sos.-dem. naisliitto, on nyt 30 vuotta vanha. Tätä valistustyötä, jota jo sen säännöt edellyttävät, koettaa se toteuttaa, mikäli se koskee naisia. Liiton harjoittamat työmuodot ja toiminta ovat vuosien kuluessa jatkuvasti kehittyneet, sillä ainahan tulee mukaan nuoria, joille täytyy keksiä jotain kiinnostavaa ja innostavaa. Tehtävä on vuosi vuodelta laajentunut, ja toiminta on ulotettu ympäri maan käsittäväksi. Viime vuonna pidettiin liiton toimesta 12 paikkakunnalla kaikkiaan 384 luentoa yli 38,000 kuulijalle.

Kotitalouden kohottamisen on liitto ottanut ohjelmaansa, sillä porvarillisten Martta-liittojen työ tällä alalla on alkanut vetää puoleensa naisia työläispiireistäkm. Tämän toimintamuodon edistämiseksi on ympäri maata järjestetty 2-viikkoisia kotitalouskursseja. Näitä kursseja on pidetty 11 paikkakunnalla kaikkiaan 8,680 kuulijalle, ja yhteensä on niillä pidetty 144 luentoa. Tähän liittyvänä toimintamuotona on vielä mainittava kodinhoidon opettaminen.

Liiton uuttera työ onkin antanut tuloksia, ja on toiminnan tuloksena mainittava, että on päästy voitolle kommunistisesta liikkeestä naistyöalalla ja että osastojen lukumäärä on kasvanut. On toivottava, •että puolue edelleenkin tukee liiton työtä tarmokkaasti. Yhdyn täällä jo puoluekokoukselle lausuttuihin onnitteluihin ja toivon, että se päätöksissään pääsee hyviin tuloksiin.

Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton tervehdyksen esitti liiton sihteeri *S. Manninen*, lausuen m. m.: Minulla on kunnia tuoda tälle kokoukselle Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton ja samalla sen nuorison terveiset, joka omissa järjestöissään uurastaen valmistautuu yhteiskunnalliseen toimintaan ja luokkataisteluun, ja jonka nuorison harras tahto on voida käyttää jo nuoruusiälläänkin vähäiset voimansa tehostamaan sosialidemokraattisen puolueen käymää suurta yhteiskunnallista taistelua.

Järjestömme on viime vuosina joutunut toimimaan olosuhteissa, joissa vastukset ovat olleet myönteisiä puolia suuremmat. Ovathan sosialidemokratialle vieraat aatteet saaneet juuri työväenluokan

nuorison keskuudessa suurimman jalansijan. Samoin on liikettämme vastassa ollut aikakaudellamme havaittava pessimismi ja toisarvoinen suhtautuminen kaikkeen aatteelliseen toimintaan, ja lisäksi ovat vielä taloudelliset vaikeudet monasti tehneet tyhjäksi liittomme pienimmätkin toimintasuunnitelmat.

Vain luottamus sosialidemokratian voitokkuuteen ja se tietoisuus, että vanhemmat puoluetoverit ymmärtävät oikein nuorison keskuudessa suoritettavan työn merkityksen, ne ovat antaneet liikkeellemme ja sen jäsenjoukoille voimia, pyrkiä vastuksista huolimatta eteenpäin.

Emme kuitenkaan voi ajatella tuloksellista toimintaa ilman sitä ymmärtämystä, jota sosialidemokraattinen puolue ja puoluetoverit ovat liikkeellemme osoittaneet ja jonka ymmärtämyksen toivoisimme edelleenkin jatkuvan. Siinä mielessä on liittomme tehnyt myöskin tälle kokoukselle esityksen, joka koskettelee puolue- ja nuorisoväen keskinäisiä suhteita, ja me uskallamme odottaa sen saavan arvoisien puoluekokousedustajani ja puoluetoverien yksimielisen kannatuksen ja hyväksymisen.

Lausun liittomme puolesta parhaat onnittelut kokoukselle ja toivotan menestystä sen koko maamme työväenluokalle paljon merkitseväälle työlle.

Sos.-dem. Raittiusliiton tervehdyksen esitti puoluekokoukselle liiton puheenjohtaja /*. Virtanen*, lausuen m.m.:

Samalla kun kiitän ystävällisestä kutsusta, pyydän muutamalla sanalla kosketella niitä yhteisiä asioita, jotka niin läheisesti koskevat liittoani samoin kuin puoluetta. Täällä tulee käsiteltäväksi puolueen suhde kieltolakiin. Meille kaikille on tunnettua, että tilanne ei ole sellainen, jota raittiusväki samoin kuin puoluekokouksiaan voisi pitää, tyydyttävänä. ' Siitä huolimatta liittotoimikuntamme käsitys on se, että nyt esitetyllä tavalla ei parannusta saada aikaan. Kun puolue perustamisestaan saakka on seisonut tinkimättömän kieltolakivaatimuksen takana, tuntuisi nyt ehdotettu muoto varsin oudolta. Tietoisuus siitä, että väkijuomat ovat työläisten niin henkisten kuin taloudellisten arvojen tuhooja, on työväen keskuudessa aina vain vahvistumistaan vahvistunut.

Kun liittomme katsoo, ettei asiantilan korjaamiseksi ole vielä tehty läheskään kaikkea sitä, mitä voidaan tehdä, on ennenaikaista lähteä nyt esitetylle tielle.

Lasten kasvatus tulee täällä myöskin esille. Tämä työ on ollut liittomme tärkeimpiä työaloja. Sillä, miten siinä onnistumme, on arvaamaton vaikutus myös raittiusnäkökannalta katsoen. Liitolle ovat kuitenkin taloudelliset vaikeudet tämän työn esteenä siinä määrässä, että koko puolueen tuki olisi tarpeen. Kun toiselta puolen olen

varma, että lastentyömme on saanut yksimielisen tunnustuksen koko puolueemme taholta, en luulisi olevan vaikeuksia tämän puolen järjestelyssä.

Samalla kun siis lausun kokoukselle parhaat onnitteluni, toivon, että me näissäkin kysymyksissä saamme aikaan päätökset, jotka meitä lujittavat ja vahvistavat. Siinä mielessä toivon kokouksen työlle parhainta menestystä.

Pienviljelijäin neuvottelukunnan tervehdyksen esitti kokoukselle neuvottelukunnan edustaja *Mauno Pekkala*, joka lausui seuraavaa:

Sos.-dem. puolueen Pienviljelijäin Neuvottelukunta pyytää kauttani esiintuoda kokoukselle toverillisen tervehdyksensä. Aina siitä alkaen, kuin sos.-dem. puolue tässä maassa on toiminut, on se kaiken aikaa, uskollisena periaatteilleen, menestyksellisesti työskennellyt myös maaseudun vähäväkisen väestön hyväksi. Sitä osoittaa selvästi m.m. se, että kaikissa sos.-dem. puolueen puoluekokouksissa on käsitelty maatalouskysymyksiä, vieläpä suorastaan ohjelmakysymyksiä. Nyt alkava puoluekokous ei tee tässä kohden poikkeusta, sillä tulee-han tässäkin kokouksessa käsiteltäväksi uusi maa- ja metsätalousohjelma. Puolueen pienviljelijäin neuvottelukunta, jonka tehtävänä on puoluejohtoon ohella ja sen apuna huolehtia puolueeseen kuuluvan pienviljelijä- ja maaseudun muun vähäväkisen väestön eduista, seuraa luonnollisesti suurimmalla mielenkiinnolla sen kysymyksen, uuden maa- ja metsätalousohjelman käsittelyä, joka on sen harrastuspiiriä lähinnä, mutta samalla on neuvottelukunta, syvästi tuntien kaupunkien ja maaseudun vähäväkisen väestön, toimikoonpa se millä ammattialalla tahansa, yhteenkuuluvaisuuden, kiinnittänyt erikoista huomiota niihin moniin muihin kysymyksiin, jotka tämän kokouksen on köyhälistölle edullisimmalla tavalla ratkaistava ja joista hyöty koituu niin hyvin kaupunkien kuin maaseudunkin vähäväkiselle väestölle.' Onnistukoon tämä kokous parhaalla mahdollisella tavalla tärkeissä tehtävissään, viittokoon se selvän suunnan toiminnalle lähivuosina, lähentäköön se entistäkin kiinteämmin toisiinsa palkkatyöläisten ja pienviljelijäin suuret joukot, nämä kaksi väestöryhmää, jotka jo vuosikymmeniä vanhat yhteisten voittojen ja tappioiden lujittamat siteet yhdistävät toisiinsa ja jotka ainoastaan yhdessä, samassa valtiollisessa rintamassa seisten, voivat saavuttaa sosialismin päämäärän: sosialistisen yhteiskunnan.

Ammatillisten Järjestöjen Valtuuskunnan tervehdyksen esitti tov. *E. Huttunen*, lausuen pääasiassa seuraavaa:

Minun edustamani järjestö edustaa sitä osaa luokkatietoisista työläisistä, joka on ryhtynyt aktiiviseen taisteluun maamme ammatillisen liikkeen saattamiseksi irti kommunistien poliittisista kahleista. V:n

1926 sos-dem. puoluekokouksessa ei ollut ammattiyhdistysväen edustajaa, sillä ammattijärjestön johto oli ottanut taisteluasenteen sosialidemokraattista puoluetta vastaan. Järjestyneiden työläisten piirissä on ollut suuri tyytymättömyys. Siitä oli todisteena viime syyskuussa pidetty ammattiyhdistysväen kokous, jolloin harkitsevammat työläiset päättivät sanoutua irti kommunistisesta Suomen Ammattijärjestöstä. Nyt on jo ammattijärjestöstä eronnut paljon jäseniä, m. m. kutomatyöväen liitto kokonaisuudessaan, ja on enemmän kuin todennäköistä, että tätä liittoa seuraavat useat muut. Näin alulle lähtenyt liikettä ovat auttaneet useat kommunistien tekemät virheet, »suurlakko»-puuha, punaiset päivät, ja monet muut, jotka ovat ajatteleville työläisille osoittaneet, että kommunistit eivät suinkaan aja heidän etujaan, vaan päinvastoin jarruttavat niiden edistymistä. Sosialidemokraattiset jäsenet ovat ammattijärjestölle maksaneet veroa noin 3.5 miljonaa vuodessa, joten on varma, että heidän poisvetäytymisensä tulee tuntumaan ammattijärjestön taloudessakin. Kommunistien keskuudessa onkin alkanut kiivas välien selvittely, johon suurelta osalta on myötävaikuttanut kehitys ammatillisen liikkeen alalla. Toivon, että kokous tulisi päätöksissään onnistumaan ja löytämään tämänkin asian suhteen oikean tien. Toivon kokoukselle mitä parhaita menestystä.

Työväen Urheiluliiton tervehdyksen esitti liiton puheenjohtaja *T. H. Vilppula*, lausuen m. m.

Työväen Urheiluliiton liittotoimikunta on tehtäväkseni antanut tuoda liittomme tervehdyksen edustajakokouksellenne sekä samalla kiittää sille saapuneesta kutsusta.

Sosialidemokraattisen puolueen päämäärä, samoin kuin Työväen Urheiluliiton toiminta, tähtäävät samoihin saavutuksiin. Kummankin toiminnan tarkoituksena on työväenluokan hyvinvoinnin edistäminen. Ja vaikkakin Työväen Urheiluliiton pääasiallisimpana tehtävänä onkin työläisnuorison fyysillisen kuntoisuuden kohottaminen, ei se toiminnassaan voi jättää huomioonottamatta, että henkisesti valveutunut nuoriso on sen toiminnalle varsin tärkeä edellytys. Tästä syystä liitto onkin ohjelmaansa liittänyt myöskin sosialistisen kasvatus- ja herätystyön harjoittamisen nuorison keskuudessa.

Tässä kasvatustyössään on sillä kieltämättä suurena apuna ja ohjeena ollut ne kokemukset sekä se suuriarvoinen toiminta, jota sos.-dem. puolue tässä maassa jo on työväenluokan keskuudessa vuosikymmeniä harjoittanut. Työväen Urheiluliitto on riveihinsä toimihenkilöikseen voinut saada puolueen järjestötoiminnassa kouliintuneita ja työväen liikkeen päämääristä selvillä olevia henkilöitä.

Toiselta puolen tulee Työväen Urheiluliiton riveihin paljolti nuorta

väkeä, jota varsinkaan alkuaikoina ei kiinnosta muu kuin voimistelun ja urheilun harjoittaminen. Osallistuessaan seuransa toimintaan, nämä kuitenkin vähin erin kehittyvät ja innostuvat työväen järjestötoimintaan sekä niihin päämääriin, joihin työväestö tällä toiminnallaan pyrkii.

Näin mielestäni kumpikin järjestö, vaikka toimivatkin eri aloilla ja näennäisesti erilaisin päämäärin, kuitenkin loppujen lopuksi tähtäävät samaan lopputulokseen ja siten täydentävät ja auttavat toinen toistaan toiminnallaan.

Mielihyvin olemme lisäksi merkinneet, että vanhemmankin puolueväen keskuudessa ovat käsitykset työväen urheiluliikkeen tarpeellisuudesta viime vuosina muuttuneet meille yhä suopeammiksi.

Varsin suuriarvoiseksi tunnustammekin sen avun, jonka puolue liitollemme antoi viime vuonna, asettaessaan niin auliisti ja suuressa määrin sanomalehdistönsä meidän käytettäväksemme käydessämme ankaraa ja raskasta vaalitaistelua liittoamme valtaamaan pyrkiviä kommunisteja vastaan. Tällä avulla oli suorastaan ratkaiseva merkitys vaalin lopputulokseen.

Ja vaikka tämä apu vaati puolueelta, samoin kuin meiltäkin raskaita uhrauksia, on tästä avusta epäilemättä tulevaisuudessa koituva hyötyäkin puolueelle.

Puolue tulee epäilemättä saamaan siitä nuorisosta, joka nykyisin yhä kiinteämmin ryhmittyy liittonsa ympärille ja jonka keskuudessa nopeassa tahdissa tapahtuu käsitteiden selvenemistä, runsaasti sekä uusia jäseniä että kannattajia.

Siinä mielessä, että tämä keskinäinen vuorovaikutus on yhä edelleenkin jatkuva ja syventyvä, sekä kantava hyviä tuloksia molemminpuoliseksi hyväksi tervehdin tätä kokousta.

Samalla toivon, että kokouksen päätökset ovat omiaan viemään sos.-dem. puoluetta yhä suurempiin saavutuksiin niihin päämääriin pyrkinessään, joita se on itselleen asettanut.

Puheenjohtajana toiminut tov. *Hupli* vastasi kokouksen puolesta kaikkiin tervehdyksiin.

Kokoukselle saapuneet kirjalliset tervehdykset.

Puoluekokoukselle olivat kirjallisen tervehdyksensä lähettäneet Sosialistisen Työväen Internatsionaalin sihteeristö, Tanskan, Saksan, Ranskan, Itävallan, Unkarin, Espanjan, Bulgarian ja Georgian sosialidemokraattiset puolueet sekä Tshekkoslovakian saksalainen sos.-dem. puolue. Kirjelmät esitti puoluesihteerinä *Wiik*.

Kotimaasta oli puoluetoveri N. R. av Ursin lähettänyt seuraavan kirjeen:

»Toivotan Puoluekokoukselle mitä parasta menestystä. Olen varma siitä, että se on omiansa tekemään puolueen eheämmäksi ja että sen eri suunnat estävät sitä jäykistymästä ja kangistumasta. Sen jäsenmäärä tulee kaikesta huolimatta kasvamaan, sillä tulevaisuus kuuluu varmasti vihdoin sosialidemokratialle ja me voimme siis hyvässä toivossa työskennellä tämän valoisan tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Puoluetervehdyksellä

N, R. av Ursin.»

Kirjeellisen tervehdyksen oli lähettänyt vielä puoluetoveri Ferdinand Salin toivottaen kokoukselle menestystä ja kiittäen puoluetta siitä, että se oli pystyttänyt hänen veljensä Eetu Salinin haudalle muistokiven.

Työväen Akatemiassa olleet sos.-dem. oppilaat olivat lähettäneet sähkösanomatervehdyksen.

Puheenjohtajan ehdotuksesta jätettiin järjestävän valiokunnan tehtäväksi lähettää vastaukset kokouksen puolesta tovereille av Ursinille ja Ferd. Salinille sekä tervehdyksen maanpaossa olevalle tov. Oskari Tokoilta.

Kokouksen järjestyssääntö ja työohjelma

hyväksyttiin puolue toimikunnan ehdottamassa muodossa.

Äänestys- ja järjestävän valiokunnan vaali.

Puolue toimikunta oli ehdottanut valittavaksi 5-henkisen *äänestysvaliokunnan*. Valiokunta päätettiin asettaa ja siihen valittiin yksimielisesti Aug. Syrjänen, O. Salonen, S. Saarikivi, J. Kuittinen ja A. Turkkia.

Edelleen oli puolue toimikunta ehdottanut asetettavaksi *järjestävän valiokunnan*, johon kuulusivat kokouksen puheenjohtajat ja ylisihiteeri sekä kolme kokouksen valitsemaa henkilöä. Ehdotus hyväksyttiin. Valiokunnan lisäjäseniksi ehdotettiin A. Airstoa, A. Parkkista, E. Metsolaa, Y. Oksasta, J. Kuittista ja J. Vänskää. Toimitetussa äänestyksessä sai ääniä Airsto 49, Parkkinen 26, Metsola 61, Oksanen 26, Kuittinen 38 ja Vänskä 71. Valiokunnan muodostivat siis J. F. Aalto, V. Hupli, V. Kanto, A. Muhonen, V. Tanner, E. A. Vuori, J. Vänskä, E. Metsola ja A. Airsto.

Ensimmäinen kokouspäivä päättyi klo 15.

Eetu Salinin hautapatsaan paljastus.

Puoluetoimikunta oli järjestänyt Suomen sosialidemokraattisen työväenliikkeen esitaistelijan Eetu Salinin hautapatsaan paljastamistilaisuuden puoluekokouksen alkajaispäiväksi. Klo 15 aikoihin oli Helsingin uudelle hautausmaalle kerääntynyt satoihin nouseva joukko puoluetovereita kunnioittamaan manalle menneen taistelijan muistoa. Torvisoittokunnan soitettua muutamia sävellyksiä toimitti tov. *Matti Turhia* patsaan paljastuksen pitäen puheen, jossa hän kuvasi vainajan työn suurta merkitystä Suomen työväenliikkeelle. Puhujan kehoituksesta kohotti läsnäollut toverijoukko kolminkertaisen eläköönhuudon Eetu Salinin muistolle. Tilaisuudessa lauloi Helsingin Työväen Mieskuoro, tov. *Emil Sallila* selosti patsashankkeen historiikin ja tov. *F. Ahlfors* toi vainajan puolison terveiset, tämä kun sairautensa vuoksi ei ollut itse voinut saapua tilaisuuteen.

Toinen kokouspäivä.

Maanantaina tammikuun 27 p:nä.

Kokoonnuttiin klo 9 a.p. Puheenjohtajana aluksi V. Hiipii. Kokous aloitettiin laulamalla »Kansainvälinen». Toimitettiin nimenhuuto.

Järjestävä valiokunta ehdotti seuraavaa työaikaa: Kokous aloitetaan klo 9 aamulla jatkuen klo 12, 12—y₂ 14 pidetään päivällisaika, klo y₂ 14—18 työskennellään yhtämittaa puolen tunnin kahvilomalla, joka pidetään klo y₂ 16—16. Tarvittaessa jatketaan kokousta vielä klo 20:stä illalla. Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Läsnäolo- ja puheoikeus myönnettiin Elanto-lehdestä E. Saxellille, Kuluttajain Lehdestä U. Utriolle ja Eino Heinivaaralle, Turun 1. eteläisestä vaalipiiristä: E. Vaaralle ja Järviselle sekä O. Purolle läsnäolo-oikeus ja puheoikeus omassa asiassaan.

Järjestävä valiokunta ehdotti kokouksen päätettäväksi, että uutisia kokouksesta porvarillisille lehdille on ainoastaan kokouksen ylisih-teeri oikeutettu antamaan sekä puoluelehdille TST., mikäli ei puoluelehdillä ole omia kirjeenvaihtajia saapuvilla. Hyväksyttiin.

Aarne Orjatsalo sai oikeuden olla kokouksessa saapuvilla englanti-laisen »Daily Herald»-lehden edustajana.

-Valiokunnat.

Puoluetoimikunta oli ehdottanut, että asetetaan paitsi aikaisemmin mainittuja valiokuntia menettelytapavalioikunta (9 jäsentä ja asiantuntijat), maanpuolustus- ja ulkoasianvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), raha-asiainvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), maatalousvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), sääntövaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), v?listusasiainvaliokunta (7 jäsentä ja asiantuntijat), sekä toimitus- ja tarkastusvaliokunta, jonka muodostavat kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit.

Järjestävä valiokunta oli toimittanut ehdokkaiden asettelun valiokuntiin. Muissa suhteissa järjestävä valiokunta oli päässyt yksimielisyyteen paitsi menettelytapavalioikunnan suhteen. Siihen ehdotti paitsi alempana mainittuja yksimielisesti sovittuja jäseniä valiokunnan enemmistö A. Airiston ja vähemmistö V. Komun. Puolue-

kokouksessa toimitetussa äänestyksessä sai Airisto 70 ääntä ja Komu 59 ääntä.

Lisäksi järjestävä valiokunta ehdotti, että maatalousvaliokuntaan valittaisiin 9 jäsentä aikaisemmin ehdotetun 7 sijasta. Puoluekokous hyväksyi järjestävän valiokunnan ehdotuksen ja valitsi eri valiokuntiin ehdotetut toverit. Valiokuntien kokoonpano tuli siis seuraavaksi:

Menettely tapa valiokunta: J. F. Aalto, K. Kaija, A. Parkkinen, E. Kilpi, J. Kosonen, M. Turkia, K. V. Syrjänen, A. Kärkkäinen, A. Airisto.

Asiantuntijat: K. H. Wiik, J. W. Keto.

Maanpuolustus- ja ulkoasianvaliokunta: H. Ruusunen, A. Salo, R. Kivelä, V. Tanner, J. Naarajärvi, Onni Happonen, Vilho Aalto. *Asiantuntijat:* V. Voionmaa, J. F. Aalto, M. Puittinen.

Raha-asiain valiokunta: Toivo Autio, J. V. Lötjönen, J. Vuorinen, V. R. Hirvisuo, Kr. Kemppinen, Hj. Ahlfors, V. Lindström.

Asiantuntijat: E. Sallila, K. Harvala,

Sosialisimisvaliokunta: Matti Kettunen, U. Raatikainen, J. Lillnix, H. Tuomola, Pekka Huttunen, E. J. Seppä, L. Kanervio. *Asiantuntijat:* J. Helo, J. VV. Keto, V. Meltti.

Maatalousvaliokunta: K. V. Laitinen, J. Pyy, A. Kaipainen, J. Kankaanpää, A. Kolehmainen, J. A. Lehtinen, J. L. Nurmi, J. Helmisaari, N. Tiainen.

Asiantuntijat: M. Pekkala, K. H. Wiik, K. Myllymäki.

Sääntövaliokunta: Hemmi Halonen, K. Salo, V. Fallila, R. Lampen, Emil Törmä, Jere Juutilainen, Toivo Nokelainen.

Asiantuntijat: V. Hupli, Jari Mäkinen, T. Lindman.

Valistusasiain valiokunta: T. Parviainen, H. T. Laakso, T. Pöyhönen, B. J. Salminen, K. T. Numminen, J. E. Malmivuori, O. Peltonen.

Asiantuntijat: E. Sallila, V. Hupli, Hilda Seppälä, Iida Aalle-Teljo, Yrjö Saarinen.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta: J. F. Aalto, V. Kanto, A. Muho-
nen, V. Hupli, V. Tanner, E. A. Vuori, J. Raitio, Olga Tainio, K. Hautamäki, K. Lehmus.

Ensiksi mainittu jäsen kussakin valiokunnassa määrättiin oman valiokuntansa kokoonkutsujaksi.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Puheenjohtajaksi siirtyi /. F. Aalto.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen, joka oli aikaisemmin painettuna julkaistu, esitti puoluesihtööri Wiik lausuen m.m.: Vii-

meinen puoluekokous, joka pidettiin v. 1926, teki useita suurimerkityksellisiä päätöksiä esim. puolueen suhtautumisesta kommunisteihin, puolueen vastaisesta valistustyöstä ja yleensä vastaisesta toiminnasta, joita sitten puoluetoimikunnan on pitänyt koettaa käytännössä toteuttaa. Johdon piti pyrkiä kiinnittämään yhä enemmän joukkoja puolueeseen, edistää raittiutta ja järjestötoimintaa. Silloinen puoluekokous hylkäsi luonnoksen puolueen sotilasohjelmaksi ja velvoitti laatimaan sen uudelleen. Puoluetoimikunta onkin sitten koettanut toimia puoluekokouksen määrittelemässä hengessä. Jäsenmäärä on lisääntynyt, joten puolue on nyt yhtä voimakas kuin ennen sotaa. Luokkatietoisista työläisistä on $\frac{2}{3}$ sosialidemokraatteja, ja joka 7:s äänestäjä on järjestäytynyt. Järjestöjen lukumäärä on lisääntynyt, vaikkakin hitaasti. Niiden toiminta on jatkuvasti vilkastunut, kokouksia on pidetty viime aikoina yhä runsaammin. Samaten sivistystoiminta on vilkastunut. Tämä suotuista kehitys johtuu suurimmaksi osaksi siitä, että on tarmokkaasti koetettu vahvistaa järjestöjen ja puoluejohdon välisiä suhteita. Tässä tarkoituksessa on julkaistu »Järjestötoiminta»-lehteä. Myöskin on pyritty kustantamaan teoreettista kirjallisuutta. Eräiden puoluelehtien levikki on lisääntynyt. Puoluejohdon pyrkimyksenä on ollut rahtiuden edistäminen. Työväen urheiluliike on vapautunut vastustajaimme vaikutuksen alaisuudesta, nuorisoliikkeessä on havaittavissa ilahduttavaa nousua ja pienviljelijöitä on pyritty entistä enemmän kiinnittämään puolueeseen. Ammatillisella alalla on syntynyt uusi järjestö, joka, vaikka se länsimaisten periaatteiden mukaan toimiikin puolueettomana, on hyvissä väleissä puolueen kanssa. Pohja on siis puolueessamme lujittunut, Tämän yhteydessä ei puolue kuitenkaan ole unohtanut niitä ulkopuolisia tehtäviä, joita sillä on. Puolue on ensimmäisen kerran vuoden 1917 jälkeen astunut hallitukseen, joka seikka on herättänyt joukoissa innostusta ja luottamusta omiin voimiin. Silloin oli parlamentaarinen pohja heikko, joten tuloksia ei ollut paljon saavutettavissa, ja vastaisuudessa onkin muistettava, että joskin tämä ensimmäinen kokeilu herätti innostusta, niin ei se voi sitä tehdä vastaisuudessa siinä määrin, ellei positiivisia tuloksia saada enemmän. Puolue on koettanut pysytellä lähellä joukkoja, ei ainoastaan organisatorisessa suhteessa, vaan myöskin aatteellisesti. Eri tahoilla maata suoritettu keskustelu menettelytapakysymyksestä todistaa, että puoluetoimikunta on tässä pyrkimyksessään onnistunutkin. Puoluetoimikunnan laatima ehdotus puolueen menettelytavaksi on kaikkialla otettu vastaan hyväksyen, ehkä joillakin pienillä muutosehdotuksilla. Joukot ovat huomanneet puoluetoimikunnan toiminnassa omaa henkeään. Kun ammatillinen liike voimistuu, vahvistuu myös puo-

luen palkkatyöläisämes. Reipas nuorisoliike edistää myös puolueen pysymistä selvän luokkataistelun pohjalla. Kaikkien näiden syiden perusteella voi vahvasti uskoa puolueen tulevaisuuteen.

Erinäisiä tehtäviä on vielä ollut puoluetoimikunnan ratkaistavana. On pitänyt kokeilla uusilla agitatiomuodoilla, on hankittu uusia teknillisiä apuneuvoja, kasvatettu toimihenkilökuntaa, sanomalehtimiehiä. On myöskin suunniteltu yhteistoiminnan parantamista eri keskusjärjestöjen kesken. Työvoimien puutteessa on työ osittain jäänyt vaillinaiseksi, vaikkakin kaikki työtoverit ovat toimineet kiitoksen ansaitsevalla ja uhrautuvalla tavalla.

Myllymäki: Puoluetoimikunnan toiminta on pääpiirteissään ollut hyvä, tunnustusta ansaitseva. On pyritty lisäämään puolueen vaikutusvaltaa ja jäsenmäärää. Puolueen jäsenmäärä on lisääntynyt noin 10,000:11a, mikä osoittaa, että olemme eläneet nousuajan merkeissä. Heti kansalaissodan jälkeen nousi puolue reippaasti, kunnes sen jäsenmäärä kommunistien hajoitustyön johdosta huomattavasti aleni. V. 1925 alkoi jälleen nousu, jonka jo viime puoluekokouksessa huomasi. Järjestetyt jäsenhankintayhdistykset ympäri maan ja muut propaganda-toimenpiteet ovat tuottaneet hyviä tuloksia, joskin tietysti ei kaikista näin saaduista jäsenistä ole tullut pysyviä puolueen jäseniä.

Kansalaissodan jälkeen oli puolueen, samoin kuin muidenkin järjestöjen, kassat tyhjä, mutta vaurastuivat pian voimaperäisellä toiminnalla. Puolueenkin rahavarat oli edelliseen puoluekokoukseen mennessä saatu vakiintuneeseen ja hyvään kuntoon. Nykyinen puoluetoimikunta on kuitenkin käyttänyt paljon enemmän varoja kuin minään vuosina tätä ennen. Mainitsen muutamia numerotietoja puolueen kokonaismenoista viimeisien vuosien kuluessa:

v. 1922.....	453,639:77	v. 1926.....	935,492:76
v. 1923.....	322,163:44	v. 1927.....	1,135,244:05
v. 1924.....	659,212:56	v. 1928.....	982,108:88
Yht.....	1,435,015:77	Yht.....	3,053,845:69

Tämä onsuuri nousu, varsinkin kun sanotaan, että puoluetoimikunnan toimistohenkilökunta ei ole lisääntynyt, mutta palkkatili on siitä huolimatta suuresti lisääntynyt. —• On kyllä totta, että piirien avustamiseen on viimeisinä vuosina käytetty paljon varoja, lisäksi v. 1926 puoluekokouksen jälkeen on huomattava, mutta puolue on myöskin saanut uusia tulolähteitä, joita sillä ei ennen ollut. Joka tapauksessa on jokainen vuosi tämän puoluetoimikunnan toimikaudella tuottanut tappiota, niin että nyt on käytetty kaikki ne, säästöt, mitä

entiseltä puoluetoimikunnalta oli jäänyt kuin myöskin kaikki kertyneet tulot. Koska puolueen tuloja ei ole voitu korvoittaa vastaavassa määrässä kuin sen menot ovat lisääntyneet, on puolueen talous joutunut arveluttavassa määrässä rappiolle. Tulevalla puoluetoimikunnalla tulee olemaan suuria vaikeuksia voitettavanaan. Avustuksia ei voida yhtä runsaasti jakaa eikä tietysti muutenkaan voi toiminta olla yhtä tehokasta.

Mitä tulee puoluetoimikunnan muuhun toimintaan, voisin sen mielihyvin tunnustuksella hyväksyä, jos se olisi muissa suhteissa ollut yhtä rakentavaa, kuin se on ollut jäsenhankintaan nähden. Mutta niin ei ole ollut. Sisäiset riitaisuudet ovat rehoittaneet puolueen keskuudessa. Puolue on jakaantunut kahteen jokseenkin yhtä suureen ryhmään, jotka kiivaasti ovat hyökänneet toisiaan vastaan. Jos ei nykyinen puoluetoimikunta olisi niin paljon moittinut entistä ja kehunut nykyistä toimikuntaa ei niin paljon mielipiteiden eroavaisuuksia olisi syntynyt. Myöskin kurinpitotoimenpiteet ovat synnyttäneet katkeruutta. Tällä tiellä kulkeminen on vaarallista silloin, jos joukot huomaavat, että oikeutta ei jaeta tasaisesti. Puoluetoimikunta ei saisi toimia niin, että se joutuu antamaan tuomioita arkaluontoisissa asioissa, eikä niitä myöskään sanomalehdissä selostaa siihen määrään, kuin meillä on tehty, kun taas toisia, ehkä raskaampiakin tekoja ei ole maailmalle toimitettu. Arvosteltakoon asioita mieluummin kokouksessa kuin sanomalehdissä. Moni vähemmän merkityksellinen asia on tuotu julkisuuteen, mutta tärkeistä vaiettu.

Törmä halusi kajota muutamalla sanalla puoluetoimikunnan ja hallituksen väliseen yhteistoimintaan. Melkein koko puoluetoimikuntahan oli hallituksessa. Tässä valossa näyttää vähän kummalliselta, että pääministeri Tanner eräässä puheessaan kerran lausui, ettei hallitus saanut täyttä kannatusta puoluetoimikunnalta. Samaan, ketjuun liittyy sitten kuuluisa paraatijuttu. Puoluetoimikunnan toimenpiteitten olisi pitänyt riittää senjälkeen kuin Tanner antoi ensimmäisen vastauksensa.

Kuittinen: Nykyisen puoluetoimikunnan aikana on jäsenmäärä noussut ja puoluetoiminta vilkastunut. On toimittu tarmolla, vaikka puoluetoimikunta onkin ollut pakotettu tekemään velkoja. Jos me joukkojen ajatuksia ja tunteita tulkitsemme, täytyy ehdottomasti sanoa, että paraatijuttu oli virhe Tannerin puolelta.

Seppä kannatti täydellisesti puoluetoimikunnan kertomuksen hyväksymistä. Myllymäen väitteet eivät saa vastakaikua Kymissä, sillä joukot eivät ole ostettavissa rahalla, vaikkakin on varoja enemmän käytetty kuin ennen. Johdon vakaumuksellinen työ on ollut erittäin suuriarvoista, eikä se ole siitä ottanut kiitosta itselleen.

Kärkkäinen yhtyi Myllymäen lausuntoon. Ottaen huomioon vaikeat ajat on puoluetoimikunta kuitenkin onnistunut melko hyvin.

Hupli tahtoi puoluetoimikunnan jäsenenä antaa erinäisiä tietoja puolueen raha-asemasta, koska Myllymäen esitykset olivat jonkun verran • harhaanjohtavia.

Henkilöluku on puoluetoimistossa ollut sama kuin ennenkin. Se, että palkkatili on osoittanut nousua, johtuu siitä, että palkkatililtä on maksettu myös erinäisiä tilapäispalkkioita, ja että myöskin palkkoja on jonkun verran täytynyt parantaa. Menoissa huomattava nousu johtuu pääasiallisesti valistus- ja linjatyön kehittämisestä. Vuonna 1926 olivat puolueen menot 935,000 markkaa, 1927 olivat ne 1,135,000, 1928 laskivat ne 982,000 markkaan ja nyt viime vuonna, 1929, oli menojen kokonaissumma 824,000 markkaa. V:n 1927 suuret menot johtuivat siitä, että puolue oli silloin hallituksessa. Edustus-tehtäviin, sanomalehtiin y.m. oli silloin uhrattava tavallista enemmän varoja. Heikoille piireille ja puoluelehdille jaettavat avustukset ovat lisääntyneet, Turussa ja Oulussa ilmestyvät lehdet päätettiin pitää pystyssä suurillakin uhrauksilla, kun taas Vaasassa ilmestyvä puoluelehti oli lakkautettava. Näihin avustuksiin käytettiin v. 1924 yht. 131,000 markkaa ja v. 1926 oli summa 328,000. TST on koetettu saada hyvään kuntoon, joka sekin on kysynyt varoja. Toiselta puolen on lisätuloja koetettu hankkia mahdollisuuksien mukaan. Jäsenhankintaviikot ovat olleet kohtalaisen hyviä »afäärejä», ne myöskin, samoin puolueverojen tuotto on kasvanut. Puolueen omaisuus on kuitenkin niin suuri, että vaikka me joinakin vuosina, kun taistelu sen meiltä vaatii, enemmän varoja uhraammekin, on se tasaisina vuosina jälleen koetettava tasoittaa. Viime vuosina on taistelu meiltä kysynyt enemmän varoja kuin ennen, eikä täten käytetyt varat liene mitenkään menneet hukkaan.

Suientorzenski huomautti, että jälkiselvittely hallitukseen menosta, paraatin vastaanotosta y.m. asioista johtuu siitä, että puoluekokous ei ole milloinkaan tehnyt näistä asioista selvää päätöstä. Sisäisessä lainlaadinnassamme täytyy päästä sellaiseen sanonnan selvyteen, ettei tulkitsemiselle jää varaa. Koetettakoon nyt ainakin tässä kokouksessa löytää niin täsmälliset ja selvät sanontatavat esim. hallituskysymyksessä, ettei tulkitsemisia jälkeinpäin tapahdu, ettei jälkeinpäin syntyisi niin tuhoisaa erimielisyyttä kuin on ollut hallitukseen menosta.

Puolueen toimihenkilöille on annettava tunnustus heidän työstään. Puolueen toimintaa ei voida markoissa ja penneissä arvostella, eikä sovelluttaa markkina-mittakaavaan. Onko parempi olla rahat kassassa ja olla ilman tuloksia toiminnassa? Olen käsittänyt tämän

asian toisin. Olen käsittänyt puoluekokouksen päätöksen olevan: käyttää rahat, mutta aikaansaakaa niillä nousukausi puolue-elämässä!

En usko, että nykyään on puolue-elämässä ollut entistä enemmän rikkinäisyyttä. Kuta pidemmälle tullaan yhteistoiminnassa., sen innokkaammin etsitään yhteistoiminnassa totuutta ja päästään lähemmäksi toisiamme. Puoluetoimikunnassa on ollut edustettuna eri mielipidevirtauksia ja sitäpaitsi mitä itsenäisimpiä henkilöitä, jotka eivät ole tottuneet tanssimaan kenenkään pillin mukaan. Työssä on noudatettu ankaraa itsekritiikkiä.

Otettiin aamiaisloma klo 12.

Kokoonnuttiin uudelleen klo y_2 14. Puheenjohtajana / *F. Aalto*. Yleiskeskustelu puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta jatkui.

Pyy: Olosuhteita v. 1922 ja 1929 ei voi sinänsä verrata toisiinsa. Huomattavan summan ovat nielleet pienviljelijäpäivät. Jos nämä on nyt havaittu välttämättömiksi, olisi syytä ne kerta kaikkiaan vakiinnuttaa. Puoluetoimikunta on joutunut työskentelemään hyvin raskaissa olosuhteissa, mutta silti se on päässyt hyviin tuloksiin. Se on vaistonnut tavallisten rivimiesten ajattelun ja myöskin toiminnassaan pyrkinyt sitä noudattamaan. Hallitusohjelmaan nähden lausui, että siitä olisi kokonaan luovuttava, jos kaikki olisi hyväksyttävä, eikä mitään tuloksia olisi saavutettavissa. Joukot pidättävät tässä suhteessa itselleen arvosteluoikeuden omaankin hallitukseen nähden.

Salonen piti arvottomina Myllymäen väitteet puolueen varojen tuhlauksesta. Jos turhaan säästetään varoja, menetetään sen kautta puolueesta jäseniä. Viimeaikainen puoluetoiminta on ollut yhtämitaista nousua Puoluetoimikunta on astunut lähemmäksi joukkoja. Mikkelin 1. vaalipiiri on kokonaisuudessaan täysin tyytyväinen puoluetoimikunnan, toimintaan.

Tervonen viittasi kotipiiriinsä, Kuopion 1. länt. vaalipiiriin. Siellä on huomattavissa jäsenmäärän nousua, vaikkakaan se ei ole ollut suuruudeltaan mitenkään yllättävää. Tällaiseen elpymiseen on suurimmaksi osaksi ollut vaikuttamassa puoluetoimikunta. Ilmoitti lopuksi oman kunnallisjärjestönsä kannan, että se hyväksyy puoluetoimikunnan toiminnan sen kaikissa vaiheissa.

Huttunen, Pekka yhtyi Kuittisen lausuntoon. Paheksui ankarasti sosialistisen hallituksen menettelyä Suojärven lampuotien perintökirja-asiassa. Suojeluskunnille ei mitään kunnianosoituksia. — Paheksui ankarasti sanomalehtipolemiikkia puolueen sisäisissä asioissa.

Ruokokoski ehdotti, että yleiskeskustelu lopetettaisiin, koska mitään uutta ei ole tullut esille. Näistä kohdista on ollut aivan tarpeetonta keskustella näin laajasti, koska asiat tulevat esille yksityiskohtaisessa keskustelussa kohta kohdalta.

Myllymäki torjui häneen kohdistettuja moitteita edellisen puheenvuoronsa johdosta. Puolueella on nyt 300,000 markkaa vekselivelkoja ja silloin ei voi sanoa, että puolueen talous on vakavaraisella kannalla. Vastainen toiminta on tähdättävä sen lujittamiseksi.

Kanto: Palkkatyöläisiin ei puoluetoimikunnalla ole ollut tarpeeksi harrastusta. Se on päinvastoin ryhtynyt jarruttamaan heidän pyrkimyksiään, niin etteivät he ole päässeet erilleen kommunisteista. Jos puoluetoimikunta olisi toiminut tarmokkaammin, oltaisiin jo paljoa aikaisemmin päästy selville vesille. Viime vuonna on tähän selvyteen alettu päästä, mutta ansio siitä ei suinkaan lankea puoluetoimikunnalle, vaan Lähteelle ja Huttuselle. Ei halunnut moittia puoluetoimikuntaa siitä, että se on varoja käyttänyt, mutta ei ollut tyytyväinen siihen tapaan, millä varoja on jaettu. Mitä eri piireille jaetaviin avustuksiin tulee, on sanottava, että oikeudenmukaisuutta ei ole noudatettu. Uhrata kyllä täytyy, mutta tasapuolisesti.

Turhia: Olen ollut yli kymmenen vuotta pois tästä maasta enkä sinä aikana ole voinut seurata puoluetoimintaa niin tarkasti kuin aikaisemmin. Olen kuitenkin asiakirjoista jälkeinpäin tarkastellut, miten puolueen varoja on hoidettu ja huomannut niiden hoidossa tuhlausta. Niissä ilmenee monta törkeätä tuhlausta. Niinpä Kotoa ja Kaukaa-lehden kustantamisella ja ylläpitämisellä hävitettiin puolueen varoja noin puoli miljoonaa markkaa, eikä niillä rahoilla tuotettu puolueelle mitään hyötyä, sillä lehteä ei toimitettu edes sosialidemokraattisessa hengessä, vaan »puolueettoman» tai ehkä vain porvarillisten taiteilijoiden tulolähteenä. Tällaista tuhlausta harjoitti entinen puoluetoimikunta, nykyinen puoluetoimikunta on käyttänyt varat vain puolueen hyväksi. Luki lopuksi Helsingin Sos.-dem. kunnallisjärjestön yksimielisesti hyväksymän päätöslauselman, missä kunnallisjärjestö antaa tunnustuksen puoluetoimikunnan työlle.

Lumijärvi toivoi, että menneen ajan tarkasteluun käytettäisiin mahdollisimman vähän aikaa, jotta jäisi tilaisuutta käsitellä tulevaisuutta tarkoittavia asioita.

Koch hyväksyi puoluetoimikunnan toiminnan.

Tehdyn ehdotuksen perusteella puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Seppä asettui Swentorzetskin kannalle siinä, että olisi tässä kokouksessa annettava ohjeet siitä, miten vastaisuudessa olisi suhtauduttava suojeluskuntiin ja olisiko luvallista ottaa vastaan paraateja, mitä hän ei kyllä pitänyt oikeana.

Petäjän mielestä menetteli Tanner paraatijutussa aivan oikein. Ohjeita ei tällaisten tapausten varalle ollut aikaisemmin laadittu, joten hänen oli meneteltävä parhaan ymmärryksensä mukaan.

Kankaanpää hyväksyi pääpiirteissään puoluetoimikunnan toimenpiteet. Ainoa seikka, josta halusi huomauttaa, oli S.S:n palstoilla käyty »kukkotaistelu», johon varsinkin Sasu Punanen oli tehnyt itsensä syyppäksi. Viittasi myöskin eräiden puoluemiesten suuriin palkkoihin, jotka joukoissa herättävät pahennusta.

Hakala: Nykyisen puoluetoimikunnan toiminta on ollut paljon lähempänä joukkoja, kuin mitä edellisen aikana oli laita. Hyväksyi toimintakertomuksen.

Ruusunen: Varojen käyttöä arvosteltaessa on otettava huomioon, että ammatillinen liike ja myöskin työväen urheiluliike on saanut osansa kassasta. Ilman niitä eivät Lähde ja Huttunenkaan olisi voineet toimia. Ei siis voida syyttää, että puoluetoimikunta olisi suhtautunut jarruttaen ammatilliseen liikkeeseen.

Vuori selosti tilanteen kehitystä ammatillisessa liikkeessä kommunistisen internatsionaalin päätösten valossa. Hyväksyi puoluetoimikunnan kannan. Torjui тов. Paasivuorta vastaan tehtyjä moitteita.

Salminen hyväksyi puoluetoimikunnan toiminnan. Kiinnitti kuitenkin huomiota erinäisiin puutteisiin vaaliagitatsionissa.

Nuutinen: Varoja on käytetty niin, ettei se kaikkia tyydytä. Tarkasteli tässä yhteydessä eri piirien avustusnumeroita, ja tuli siihen tulokseen, että Uudenmaan piiriä on yksipuolisesti suosittu. Halusi kuitenkin hyväksyä toimintakertomuksen.

Tervonen ilmoitti luopuvansa puheenvuorostaan.

E. Huttunen polemisoi Kannon esittämiä väitteitä vastaan ammattijärjestöasiassa. Ammatilliseen liikkeeseen on nyt tullut mukaan meidän omia sos.-dem. ammattiliikemiehiämme ja on ammattiliik-keemme nyt yksimielisyyden vallitessa suotuisasti kehittymässä. Puoluetoimikunta on rahavaroin tukenut tätä taistelua ammattiliikkeen vapauttamiseksi. Sellaisia taisteluja ei yksityisten varoilla suoriteta.

Tanner lausui puheenvuorossaan, että yleensä tällaisesta menneen ajan toiminnan tarkastelusta ei ole paljoakaan hyötyä, sillä jo tapahtunutta ei saa korjatuksi. Meillä on menty siinä suhteessa väärään suuntaan, että toimintakertomuksien käsittelyyn omistetaan yleensä suurin osa puoluekokouksien ajasta. Käyden sitten tarkastelemaan puoluetoimikunnan toimintaa, voi sanoa, että sen asema on ollut suorastaan kadehdittava. Sitä ei ole häiritetty lainkaan, ja siitä johtuu, että myöskin sen työ on ollut hyvä. Erikoisesti on tämä puoluetoimikunta ottanut tunnuslauseekseen, että se menee joukkojen luo. Mutta mikäli tämä tunnuslause on tarkoitettu vastapainoksi edelliselle, on se ehdottomasti väärä. Se ei ole mitenkään uusi. vaan" myöskin entinen puoluetoimikunta noudatti sitä. Suurin plus on

toiminnassa ollut se, että puolueen jäsenmäärä on huomattavasti noussut. Halusi kuitenkin tinkiä tästä jonkin verran pois, sillä kohoaminen alkoi jo edellisen johdon aikana. Jäsenmäärän nousun ei välttämättömästi tarvitse johtua miesten vaihdoksesta, vaan siihen voi olla monet muut syyt vaikuttamassa. Edellisellä puoluetoimikunnalla oli m.m. vastuksinaan hyvin elinvoimainen kommunistinen liike.

Varjopuolia on myös toiselta puolen toiminnassa paljon. Puolue on sisäisesti kovin rikkinäinen. On selvää, että ylempänä vallinnut riita painuu alaskinpäin. Täällä kokouksessakin on kaksi eri siipeä. Jos johto olisi halunnut esiintyä sovinnollisesti, ei tällaista olisi tapahtunut. Sitten viime vaaleissa menetti puolue asemansa eduskunnan suurimpana puolueena, ja on tässä miinuspuoli sentään suurempi, kuin mitä jäsenmäärän kohoamisessa on plus. Arvonantoaan on puolue menettänyt huomattavasti, ja johtuu se osaltaan m.m. häilyväisyydestä hallituskysymyksessä. Puolueen pää-äänenkannattaja, »Suomen Sosialidemokraatti», ei ole mennyt eteenpäin. Puoluetoimikunta teki virheen siinä, että se lakkautti »Kotoa ja Kaukaa»-lehden.

Edellisellä puoluetoimikunnalla oli ehkä aluksi liian kitsas kanta rahavarojen käyttöön nähden. Tästä kuitenkin johtui, että asema oli 4 vuotta sitten hyvä. Tällä kertaa se on paljon huonompi. 3-vuotiskautena on kulutettu 1,200,000 markkaa enemmän kuin edellisenä 3-vuotiskautena. Nyt on Vanhoja säästöjä käytetty ja menot entistään suuresti lisääntyneet.

Mitään moitetta ei kaikesta edelläolevasta ole puoluetoimikunnalle sanottava, vaan kaikkea mennyttä on katsottava levollisesti.

Tämän jälkeen pidettiin kahviloma ja kokousta jatkettiin klo 16.20.

Puhetta ryhtyi johtamaan V. Kanto.

Jatkettiin yleiskeskustelua puoluetoimikunnan kertomuksen johdosta.

Kilpi yhtyi Tannerin lausuntoon. Puoluetoimikunta on itse heti toimintaan astuttuaan luonut itselleen opposition kehumalla omaa toimintaansa ja moittimalla edellisen toimikunnan toimintaa. Puoluetoimikunnalle on kuitenkin annettava tunnustus monista uusista aloitteista, kuten jäsenhankintaviikoista y.m. Mainittava on kuitenkin, ettei puoluetoimikunta aina kyllin ripeästi merkinnyt kantaansa suurten asiain ollessa kysymyksessä. Esim. kriittisessä Tampereen kutomatyöläisten jutussa saatiin vasta Tampereen kunnallisjärjestön välityksellä puoluetoimikunnan lausunto. Samoin silloin, kuin kansalaiskokouksia järjestettiin kommunisteja vastaan,

olisi pitänyt ajoissa nousta kansanvallan puolesta oppositioon ja olisi puoluetoimikunnan tullut ajoissa merkitä kantansa.

Puoluesihteeri *Wiik*: Tov. Swentorzetskin ehdotusta yhdenmu-
kaisten ohjeiden laatimisesta paraatien vastaanottamista varten on
pidettävä epäonnistuneena, sillä tällaisia päätöksiä ei voida tehdä
ennakolta. Tilanteesta johtuu, että niistä on päätettävä kussakin
tapauksessa erikseen. Muutamien lausuntojen johdosta esitti numero-
tietoja, joista kävi selville, ettei Uudenmaan piiriä oltu suosittu
enemmän kuin muitakaan. Fascismivaaran suhteen oli tov. Kilpi
aivan oikeassa, sillä puoluetoimikunnan julistus tuli liian myöhään.
Eduskuntaryhmän kanssa ei ehkä olisi saatu aikaan yhteistä julistusta,
sillä osa ryhmän jäsenistäkin jo vapisi, eivätkä he luultavasti olisi
suostuneet yhteiseen julistukseen. Muuten on kokouksessa edusta-
jille lausuttava tunnustus siitä, että keskustelu on koko ajan pysynyt
niin arvokkaalla ja asiallisella tasolla.

Hupli selosteli eräitä taloudenhoitoa koskevia kohtia, joista
kokouksessa on annettu harhaanjohtavia tietoja. Puolueen omista-
maan taloon otetuilla kiinnityslainoilla on ostettu kirjapainoon uusia
koneita y.m. jotka lisäävät puolueen omaisuutta. Puoluetoimikunta
on aina ennenkin käyttänyt vekseliluottoa, sillä puoluetoimikunnan
tulot eivät ole läheskään säännölliset. On kuukausia, jolloin ei ole
tuloja, mutta liike on silti rahoitettava. Arvostelunalaiseksi jää
vain, onko jonkun verran suurentuneet menot käytetty puolueen
hyväksi vai ovatko ne menneet hukkaan. Sillä myös tuloja on han-
kittu lisää.

Nykyinen puoluetoimikunta tarjosi monet kerrat sovinnon kättä
entisen puoluetoimikunnan jäsenille, m.m. tarjottiin monia luottamus-
toimia puolueessa, mutta tarjouksia ei otettu vastaan. Puoluetoimi-
kunta koetti tasapuolisuudella saada riidat loppumaan, mutta
huomattiin, ettei mikään auta. Heti viime puoluekokouksen jäl-
keen aloitti oppositio hyökkäyksensä puoluetoimikuntaa vastaan
sekä eduskunnassa että puolueuuevostossa. Opposition esiintyminen
puoluetoimikuntaa kohtaan ei ole ollut toverillista. Ympäri maan
on opposition lehdissä hyökätty puoluetoimikuntaa vastaan, puolue-
toimikunnan taholta ei riitaa ole aloitettu. Eräät puoluelehdet
ovat kaiken aikaa suhtautuneet sängen epälojaalisesti puoluetoimi-
kunnan toimintaan. Esim. jäsenhankintaviikkoihinkin suhtautuneet
välinpitämättömästi, eivät julkaisseet edes tilaisuutta varten lähe-
tettyjä kirjoituksia.

Hallituksen muodostamisesta ei pitäisi puoluetoimikuntaa moittia,
koska nyt yleisesti myönnetään, että hallitukseen meno oli oikea.
Varsinkin psykologiselta kannalta katsottuna. Myöskin tapahtui

hallituksesta eroaminen oikeaan aikaan, koska havaittiin, ettei hallituksella ollut mahdollisuuksia uudistuksia aikaansaada.

Yhden edustajapaikan menetys viime vaaleissa johtui meidän tällä kertaa huonosta onnestamme ja myöskin vaalitekniliisistä oikusta. Meillä oli enemmän ääniä kuin maalaisliitolla, mutta hävisimme siitä huolimatta yhden paikan.. Myöskin asia, jonka merkeissä vaaliin oli käyty, virkamiesten palkka-asia, ei ollut meille sopiva aihe. Jos olisi voitu jyrkästi vastustaa virkamiesten palkankorotusta, olisi voitettu monta paikkaa.

Yleiskeskustelu julistettiin päättyneeksi.

Aloitettiin puoluetoimikunnan kertomuksen yksityiskohtainen käsittely.

Keskustelutta hyväksyttiin kohdat:

Yleiskatsaus.

Puolueen järjestötoiminta.

Suhde piirijärjestöihin.

Suhde perusjärjestöihin.

Suhde muihin järjestöihin.

Kohta »Puolueen suhde pienviljelijäväestöön »synnytti keskustelua.

Pyy hyväksyi puheenaolevan kohdan muuten, mutta ehdotti sen yhteydessä lisättäväksi seuraavan lausunnon: Pienviljelijäväestön nopea kasvaminen vaatii puolueelta uusia ja entistä tehokkaampia toimenpiteitä maaseudun vähävaraisen väestön hyväksi, jotta välitön vuorovaikutus saataisiin aikaan puolueen ja pienviljelijäväestön kesken. Puoluetoimikunnan menettely Pienviljelijäneuvottelukunnan asettamisessa hyväksytään ja puoluekokous hyväksyy edelleen neuvottelukunnan toiminnan puoluetoimikunnan apuna. Sen kokoonpanon suhteen säilytettäkään puolueelle päättämisvalta.

Aattela kiinnitti huomiota siihen, ettei Hämeen läänin pohjoisesta vaalipiiristä ole neuvottelukunnassa yhtään jäsentä. Tämä epäkohta olisi korjattava ja neuvottelukunnan kokoonpano saatava oikeudenmukaiseksi.

Pusa selosti niitä syitä, jotka ovat vaikuttaneet pienviljelijäin neuvottelukunnan kokoonpanoon. Nyt on puoluekokouksella tilaisuus vakiinnuttaa neuvottelukunnan kokoonpano ja toiminta.

Sallila lausui puolestaan, että neuvottelukunnan jäsenet ovat pienviljelijäin kokouksen asettamia, eikä puolueuuevostolla ole oikeastaan ollut muuta keinoa kuin asettaa jäseniksi ne, jotka tämä kokous on puolestaan ehdottanut.

Huotari piti myöskin puutteena sitä, ettei Hämeen läänin pohjois-

sesta vaalipiiristä ole neuvottelukunnassa edustajaa. Lausui, että Viinikaisen tilalle voitaisiin valita hyvin joku Hämeestä.

Ripatti piti kysymystä hyvin tärkeänä, koska juuri on syntymässä uusi pienviljelijäin puolue. Puolueen olisi koetettava pitää yllä mahdollisimman läheisiä suhteita pienviljelijäväestöön.

Eronen, pienviljelijäin neuvottelukunnan jäsen, katsoi, että neuvottelukunta voisi kokoonpanoltaan olla pienempi. Kannatti muuten puoluetoimikunnan toimenpiteitä.

Asian johdosta käyttivät vielä puheenvuoroja *Tervonen*, *Seppälä*, *Hirvisuo*, *Räty*, *Kock* ja *Petäjä*.

Keskustelun kuluessa ei mitään varsinaista muutosehdotusta oltu tehty, minkätähden kohta hyväksyttiin, ja Pyyn ehdotus lähetettiin maatalousvaliokuntaan.

Seuraava kohta »*puolueen suhtautuminen ammatilliseen liikkeeseen*» synnytti myös vilkkaan keskustelun.

Rainio oli tyytymättömän puoluetoimikunnan suhtautumiseen ammattijärjestöriitaan sekä moitti, että puoluetoimikunta tarpeettomasti oli viivytellyt ratkaisua tässä tärkeässä asiassa. Puoluetoimikunnan suhtautuminen tähän asiaan kokonaisuudessaan on käynyt ilmi siitä tavasta, jolla tätä asiata on käsitelty puolueen pää-äänenkannattajassa.

Salovaara: Mitä ammatilliseen liikkeeseen tulee, lienee siinä yhtä monta mieltä kuin miestäkin. Käsitykseni asiasta on kokonaan toinen kuin toveri Vuoren. V. 1926 oli yhtä suuret mahdollisuudet lähteä tekemään pesäeroa kommunisteista kuin v. 1929:kin. Nyt oli huomattavissa, että heti kun sosialidemokraatit tarttuivat asioihin, alkoi pesänselvitys »hoipertelijoiden» ja muiden kommunistien välillä. Tämä hajaannus vastustajien leirissä olisi voitu saada aikaan jo paljo aikaisemmin. Nyt, kun asiat viime aikoina kehittyivät tähän suuntaan, ei puoluetoimikunta vaikuttanut niihin yhtään mitään. Se ei edes uhrannut varojakaan tarkoitukseen, se vain lainasi 50,000 markkaa, joka summa tulee pennilleen takaisin. Puoluetoimikuntaa ei sovi tämän asian johdosta kiittää eikä moittia, sillä se ei ole muuta tehnyt kuin katsonut valmista.

Wiik selosti puoluetoimikunnan kantaa ammattijärjestö-taistelussa. Kun puoluetoimikunta huomasi, että kommunistit olivat valanneet ammatilliset järjestöt, odotettiin, että sos.-dem. ammatillinen väki valtaisi ne takaisin. Kun kuitenkin ei niin tapahtunut, tarttui puoluetoimikunta asiaan. Otettiin m.m. tätä tarkoitusta varten matkapuhuja. Kun sitten ammatillisessa liikkeessä ilmeni kaksi suuntaa, nim. valtuuskunnan ja niinsanottu Lähteen suunta, ei puoluetoimikunta tahtonut asettua kummankaan kannattajaksi

eikä tehdä asiasta minkäänlaista päätöstä, niin kuin ei yleensä muisakaan ammatillista liikettä koskevissa asioissa. Mikäli yhteistoimintaa on ollut puoluetoimikunnan ja ammatillisen valtuuskunnan välillä, on se ollut parasta laatua ja toivottavasti edelleen säilyy sellaisena.

Kokous keskeytettiin k:lo 18.

K:lo 19.30 jatkettiin kokousta. Puheenjohtajana V. Kanto.

Jatkettiin päiväistunnossa keskeytynyttä keskustelua.

Huttunen: Rainion saama käsitys S.S:n suhteesta kommunistien hoipertelijoihin on kerrassaan väärä ja ihmeteltävä. Niin kauan kuin nämä hoipertelijat noudattavat »länsi ja itä» ohjelmaa, ei heidän kanssaan voi ajatella yhteistoimintaa. Arvostelut puoluetoimikunnan passiivisesta suhtautumisesta ammatillisen liikkeen kehitykseen ovat olleet epäoikeudenmukaisia, sillä useat esimerkit osoittavat, että puoluetoimikunta on tämän liikkeen hyväksi toiminut. M.m. hyväksyttiin hänen ehdotuksensa liikkeen tukemisesta, eikä tämä suinkaan käynyt ilman varoja. Kun tarkastellaan syitä ja vastasyitä, tullaan vain siihen lopputulokseen, että puoluetoimikunta on ollut liikkeelle myöttämIELISellä kannalla.

Kuittinen hyväksyi puolestaan puoluetoimikunnan suhtautumisen ammatilliseen liikkeeseen.

Rainio: Tarkoitus, joka Tampereen kunnallisjärjestöllä oli hänet evästäessään, oli sama, jonka Salovaara jo esitti puheenvuorossaan.

Turhia ilmoitti Helsingin kunnallisjärjestön hyväksyneen puoluetoimikunnan toiminnan tässäkin asiassa. Useassa teollisuuskeskuksessa ollaan samaa mieltä, ainoastaan Tampere on tässä eri kannalla.

Puheenvuorot rajoitetaan.

Tervonen lausui edustavansa suurta teollisuuskeskusta, jossa häntä oli evästetty siten, että puoluetoimikunnan toiminta on hyväksyttävä. Aikaisemmin ei hänen käsityksensä mukaan pesäeroa ammatillisessa liikkeessä olisi voitu menestyksellä tehdä.

Keskustelun kuluessa ei oltu tehty mitään muutosehdotusta, joten tämä kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Siirryttiin käsittelemään kohtaa »Suhde hallitukseen».

Ryömä: Puoluetoimikunnan kertomuksessa väitetään, ettei sos.-dem. hallituksen ja puoluetoimikunnan välillä ollut tarpeeksi kiinteää yhteistoimintaa. Minun tietääkseni oli kuitenkin yhteinen neuvottelukokous hallituksen ja puoluetoimikunnan jäsenten kesken kaikissa tärkeissä ja periaatteellisissa kysymyksissä. Mutta puoluetoimikuntaa sitävastoin ei sekotettu esim. virkanimityksiin tai muihin puhtaasti hallinnollisiin asioihin, eikä minun mielestäni pidäkään puoluetoimikunnan vastuuta tarpeettomasti laajentaa. Oman alani asioista esimerkkejä mainitakseni, en katsonut

tarpeelliseksi neuvotella puoluetoimikunnan kanssa kunnallisveroesityksestä, koska puolueen parhaat asiantuntijat, Itkonen ja Helo, olivat mukana asiata hallituksessa valmistamassa. Samoin pakkasi naurattamaan, kun kuulin Hupiin puuhaavan sellaista, että hallituksen tulo- ja menoarvioehdotusta olisi ruvettu yksityiskohdittain puoluetoimikunnassa valmistamaan. Valtion tulo- ja menoarvion laatiminen ei ole nim. yhtä yksinkertainen asia, kuin jonkun kaupungin tai kunnan tulo- ja menoarvion laatiminen. Valtiovarainvaliokunnan monivuotisena jäsenenä tunsin varsin hyvin budjetin ja ryhmämme aikaisemmat vastalauseet sekä sen, mikä näissä oli mahdollista ja mikä mahdotonta. Hallituksen raha-asiainvaliokunnassa istui myöskin Helo, puolueen paras budjettiasiani tuntija ja valtiovarainvaliokunnan monivuotinen jäsen, sekä pääministeri, tunnettu talousmies ja entinen valtiovarainministeri Tanner, kun puoluetoimikunnan muista jäsenistä ainoastaan Seppälä ja Swentorzetski ja varajäsen Puittinen olivat selvillä valtion budjetista. Laadinkin budjettiesitykseni valmiiksi ja esitin sen yhteiselle neuvottelukokoukselle puoluetoimikunnan jäsenten kanssa, missä se yksimielisesti hyväksyttiin. Samalle neuvottelukokoukselle esitin myöskin n.s. Suojärven perintö-kirja-asian, joka tosin oli juriidinen kysymys, mutta laajakantoinen. Siinäkin kysymyksessä ei hallitukseen kuulumattomilla puoluetoimikunnan jäsenillä ollut mitään perintökirjain luovuttamista vastaan ja päälle päätteeksi julkaisi puolueen pää-äänenkannattaja vähän myöhemmin toimituksen nimessä puoltavan artikkelin asiassa. Tällaista mielestäni yhteistoiminnan tulee ollakin, sillä hallituksessa olevien puoluetoverien tulee kulloinkin nauttia ei ainoastaan eduskunnan, vaan myöskin puolueen luottamusta.

Paraatiasiasiassa esiintyy merkillinen epäjohtonmukaisuus. Viime presidentinvaalissa ponnisteli puolueemme kovin saadakseen oman miehen presidentiksi. Kun nyt meikäläinen pääministeri v.t. presidenttinä joutui suorittamaan yhden verrattain pienen yksityiskohdan presidentin tehtävistä, nostettiin siitä jo hälinä, vaikka vakinaisen presidentin täytyisi suorittaa yhtä ja toista ikävää hyvin paljon, allekirjoittaa kaikenkarvaisten hallitusten eduskuntaesitykset ja nuijia kiinni niiden päätökset y.m. Puoluetoimikunta ja eräs osa puoluelehdistöä ei toiminut asiassa puolueen edun mukaisesti.

Mitä tulee *Suojärven perintökirjain* antamiseen, jonka asian käsittelystä olen jo edellä maininnut, on se lainopillinen kysymys eikä sellaisena sovi puoluekokouksen ratkaisuun. Tätäkin asiaa ovat eräät puoluelehdet käsitelleet puoluetta vahingoittavalla tavalla ja ennenkaikkea on toveri J. F. Aalto siinä »kunnostautunut». Annan kuitenkin tunnustukseni Aallolle siitä, että hän minulle kirjeessä jo etukäteen

ilmoitti kielteisen kantansa, jotenka hän ei ole esiintynyt suoranaisena selkäänpistäjänä. Minun kuitenkin täytyi pitää Aaltoa hoikempana lakimiehenä kuin esim. entinen presidentti Ståhlberg ja oikeuskansleri, jotka kumpikin olivat olleet aikaisemmin perintökirjain luovuttamista vastaan, mutta olivat Korkeimman Oikeuden viimeisen tuomioselityksen jälkeen vuodelta 1927 asettuneet sille kannalle, että ne oli annettava. Samalla kannalla on ollut myöskin tuomari Anton Kotonen, jonka lainopilliseen pätevyyteen myöskin erikoisesti luetaan.

Myöskin puoluejohdon taholla näytään asiallisesti ollun sillä kannalla, että perintökirjat oli annettava. Viitataan tässä suhteessa edellä mainitsemini neuvotteluihin ja pää-äänenkannattajan pääartikkeliin sekä lisäksi suullisiin keskusteluihini puoluesihteeri Wiikin kanssa ja lopuksi puoluesihteerin asiassa minulle lähettämään kirjeeseen, josta kävi esiin, että eräät puoluetoimikunnan jäsenet vastustivat perintökirjain antamista taktillisista syistä, vaikka heidänkin mielestään niiden luovutus oli asiallisesti oikein. Tällaista puoluesihteeri Wiik piti epärehellisenä politiikkana eikä hän voinut sitä hyväksyä. Samalla vielä uudistan, että kaikki vähänkin huomattavat lakimiehet olivat sillä kannalla, että valtiovallan oli toteutettava Korkeimman Oikeuden antama velvoittava päätös asiassa. Ja kun myöhemmin eduskunnassa käsiteltiin hallituksen toimintakerromusta vuodelta 1927, hyväksyi eduskunta kaikilla äänillä kommunistien ääniä vastaan hallituksen toimenpiteet Suojärven asiassa.

Lopuksi muutama sana asian sosialisesta puolesta. Kun Suojärven asiassa allekirjoittaneen toimesta annettiin keväällä 1927 eduskuntaesitys, ehdotettiin siinä, että alueeseen kuuluvat vähäiset viljellyt tai viljelyskelpoiset maat olisi annettu paikalliselle lampuotiväestölle, mutta että pääalue eli n. 15,000 hehtaaria metsämaata olisi annettu kunnallismetsäksi Suojärven kunnalle ja Ägljärven kyläkunnalle. Mutta perustuslakivaliokunta ja sen mukaan eduskunta m.m. J. F. Aallon johdolla sekä sosialidemokraattien ja kommunistien myötävaikutuksella muutti hallituksen lakiesityksen niin, että ainoastaan viljellyt ja viljelyskelpoiset maat olisivat joutuneet paikalliselle väestölle, mutta"että metsäalue olisi liitetty valtionmetsiin. Tämä siis olisi ollut tulos laista, jos se olisi tullut hyväksytyksi. Kun hallitus luovutti perintökirjat yhtiölle Korkeimman Oikeuden päätöksen mukaisesti, järjesti se samalla niin, että yhtiö suostui luovuttamaan alueen viljellyt ja viljelyskelpoiset maat sekä tarpeellisen alueen metsää niiden alalampuodeille, minkä kautta syntyi 14 vähän yli 100 hehtaarin suurista tilaa. Ero oli siis vain siinä, että metsäalue perintökirjain antamisen kautta joutui yhtiölle, kun se eduskunnan päättämän lain

kautta, jos tämä olisi tullut hyväksytyksi, olisi joutunut valtiolle. Paikallisen väestön etujen kannalta oli siis samantekevää, kummallakotavalla asia ratkesi.

Mitä asian rahalliseen puoleen tulee, on huomattava, että valtio olisi joutunut suorittamaan huomattavan korvauksen, vaikka alue lain avulla olisikin saatu valtion haltuun. Ja jos olisi uuden kerran ryhdytty yrittämään eduskuntapäätöksellä kumota Korkeimman Oikeuden tuomiota, olisi se aiheuttanut sellaisen agitatsionin ulkomailloilla, että valtio ja kunnat olisivat vastaisten ulkomaitten lainojensa korkeammissa koroissa joutuneet moneen kertaan suorittamaan sen, mitä valtio olisi metsäalueen itselleen saannilla voittanut, kun kaikissa suurissa ulkomaalaisissa porvarillisissa lehdissä olisi alettu kuvata maatamme sellaisena rosvovaltiona, jossa hallitus ei alistu tuomioistuimiensa päätöksiin. Asiassa ei olisi merkinnyt mitään se, että sen takana ensi kädessä oli kotimaisia pankkiherroja.

Lopetan siihen, josta aloitin. Kysymys on laadultaan lainopillinen. Kun kaksi asiapuolta joutuu riitaan, täytyy jommankumman puolen asiansa hävitä ja alistua tuomioon, ilman että hän useinkaan itse tunnustaa olleensa väärässä. Valtio oli Suojärven perintökirja-asiassa nostanut oikeusjutun valelampuoteja vastaan, mutta oli hävinnyt juttunsa. Vaikka valtio ilmeisesti oli ollutkin oikeassa, oli sen kuitenkin samoin kuin yksityisenkin alistuttava tuomioistuimen päätökseen ja luovutettava perintökirjat. Asia oli lainopillisesti selvä.

Airisto: Paraatijuttu oli itse asiassa pieni asia, josta puoluetuimikunta paisutti suuren. Tämän kysymyksen paisuttamisella haluttiin nostattaa punaisten itsetuntoa. Olisi ollut luonnollista, että puoluelehdet olisivat tukeneet omaa hallitustaan. Mutta niin ei tehty, päinvastoin yhdessä porvarien kanssa ammuttiin takaapäin selkään omaa hallitusta. Tämä johtui yksinomaan keskinäisistä erimielisyyksistä. Toveri Hupli otti Helsingin rannassa vastaan ulkomailta palaavat porvarilliset urheilijat, sekä sanoi puheessaan tekevänsä sen mielihyvin huolimatta siitä, että urheilijat olivat kilpailuistaan sulkeneet pois työläisurheilijat. Paheksui puoluetuimikunnan puolueellista menettelyä.

Itkonen: Tässä yhteydessä on käsiteltävä niitä toimenpiteitä, joita puoluetuimikunta on asioiden johdosta tehnyt. Paraatijuttu ei ole mikään lainopillinen juttu, sillä missään laissa ei ketään velvoiteta vastaanottamaan minkäänlaista paraatia. Toisekseen on otettava huomioon, että paraati otettiin vastaan tuona »pääkallonpäivänä», joka on meille erikoisesti vastenmielinen, sekä että paraatissa esiintyivät myös suojeluskunnat. Jos paraati pidettäisiin joulukuun 6 p:nä ja siinä esiintyisi vain sotaväki, olisi asia toinen. Jos asia taas otetaan

hienotuntoisuuden kannalta, tuntui kieltäytyminen luonnollisesti vaikealta. Kieltäytyä olisi kuitenkin pitänyt voida, kun kerran vasta-puolikin seisojien jyrkästi omalla kannallaan, ettei suostunut muuttamaan päivää joksikin toiseksi. Suojärven jutussa on taas koetettu esittää asiat hiukan toisessa valossa, kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Jos otetaan se kanta, ettei korkeimman oikeuden toimenpidettä voitu muuttaa, silloin ei tosiaan ollut muuta keinoa kuin antaa lahjoitus-kirjat. Mutta ainakin olisi voitu edes yrittää tuomionpurkua. Puolue-toimikunnan toiminnassa ei voi havaita kiihkoisuutta. Se on suhtautunut rehellisesti hallitukseen.

Hupli lausui suojeluskunnan ja porvarillisten urheilijain välillä olevan suuren eron.

Ruokokoski halusi myöskin kiinnittää huomiota hallituskysymykseen. Aikoinaan uskoteltiin, että hallitukseenmenosta tulisi olemaan puolueelle hyötyä. Tämä hyöty on kuitenkin osoittautunut vähintään kyseenalaiseksi. Lausui saaneensa evästykseksi, että kun puolueen periaatteita siellä ylhäällä (hallituksessa) niin suuresti rikotaan, on tällaiset rikkojat lakaistava puolueesta pois. Piirikokous ehdotti myös Tannerille paheksumislausetta. Jos periaatteista pidämme kiinni, ei yksikään meistä hyväksy Tannerin menettelyä. On tehtävä nyt kerta kaikkiaan sellainen päätös, etteivät tällaiset teot pääse vastaisuudessa uusiintumaan.

Toinen kokouspäivä päättyi klo 21.

Kolmas kokouspäivä.

Tiistaina 28 p:nä tammikuuta.

Kokoonnuttiin klo 9 aamulla. Laulettiin Työväenmarssi. Puheenjohtajana *V. Kanto*. Toimitettiin nimenhuuto.

Jatkettiin edellisenä päivänä keskenjäänyttä puoluetoimikunnan toimintakertomuksen yksityiskohtaisessa keskustelussa hallituskysymyksen käsittelyä.

Oksanen ehdotti puheenvuorojen rajoittamista. Puheenvuorot päätettiin rajoittaa.

Hakkila totesi kokouksen menon olleen erittäin rauhallisen varsinkin edelliseen puoluekokoukseen verrattuna. Oli havainnut, että sosialistisen hallituksen muodostamiseen samoin kun sen toimintaan on yleensä oltu sangen tyytyväisiä. Ensimmäinen sosialistinen hallitus maassamme oli kuin maalitaulu, johon kaikkien katseet tähtäsivät ja jonka virheet etsimällä etsittiin esille. Puoluetoimikunnan olisi pitänyt tukea hallitusta, mutta sitä se ei tehnyt, vaikka neljä sen jäsenistä oli hallituksessa. Emme olleet hallitusta muodostaneet omin luvin, siinä asiassa olivat eri orgaanit sanoneet mielipiteensä. Ihmetyttää, että nyt vielä tehdään niin suurta numeroa paraatiasista. Voimmeko näin ollen ottaa osaa presidentinvaaliinkaan, koska hänen on aina otettava paraati vastaan sekä muutenkin oltava yhteistoiminnassa suojeluskunnan kanssa? — On väitetty, että hallituksessa valitsi erimielisyyttä, mutta se ei pidä paikkaansa. Päinvastoin hallitus oli yleensä mahdollisimman yksimielinen.

Aalto, J. F. lausui seuraavaan tapaan: Hakkilan lausunto oli niin kevyt, ettei siihen oikeastaan kannattaisi kiinnittää huomiota. Olenkin pyytänyt puheenvuoron kosketellakseni Suojärven kysymystä. Sos.-dem. hallituksen päätös Suojärven lahjoitusmaa-asiaassa on yksi suurimpia hallituksen virheitä. Sos.-dem. eduskuntaryhmä ja puolueemme lehdistö olivat yksimielisiä siitä, että perintökirjoja ei ole annettava Pitkäranta-yhtiölle eikä yksityisille keinottelijoille. Sitä silmällä pitäen tehtiin ryhmän puolesta v. 1926 myös välikysymys, jossa sekä sen johdosta käydyssä keskustelussa osoitettiin, että eräät yksityiset keinottelijat ja osaksi Pitkäranta-yhtiökin olivat hankki-

neet haltuunsa lahjoitusmaa-alueen tiloihin lampuotioikeuksia petolistakin tietä, ja yleensä tehostettiin sitä, että tällaisille »lampuoteille» ei ole perintökirjoja annettava. Samaa mieltä oli aikaisemmin myös sos.-dem. hallitus, joka vuoden 1927 valtiopäiväin alussa antoi eduskunnalle esityksen lahjoitusmaa-asian järjestämiseksi niin, että yhtiöt ja yksityiset keinottelijat eivät tulisi lampuotitiloja omiksensa saamaan. Ryhmä ja eduskunnan enemmistö oli sillä kannalla, että hallituksen esityksessä pyrittiin asiaa järjestämään oikeaan suuntaan. Mutta tuli lakiehdotus, joka poikkesi hallituksen esityksestä sikäli, että sen mukaan osa metsämaata olisi jäänyt valtiolle, eduskunnassa hylätyksi senvuoksi, että asia oli käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja että lain hyväksymisen puolelle ei saatu säädettyä $\frac{2}{3}$ äänen enemmistöä.

Sos.-dem. hallituksen enemmistö, joka sittemmin päätti antaa perintökirjat sekä yhtiölle että niihin oikeudettomille yksityisille, perusteli tekoaan sillä, että muka korkeimman oikeuden viimeisin tuomionselitys velvoitti hallitusta siihen. Mutta tämä selitys ei ole oikea. Korkeimman oikeuden viimeisin tuomionselitys oli annettu jo silloin, kun perustuslakivaliokunta vuoden 1927 keväällä käsitteli asiaa, ja tästä selityksestä huolimatta olivat ryhmämme jäsenet sekä perustuslakivaliokunnassa että vielä myöhemminkin eduskunnassa kiinteästi entisellä kannallaan, että yhtiöille ja yksityisille keinottelijoille ei ole annettava perintökirjoja. Eduskunnassa todisteltiin ryhmän puolesta, että viimeisinkään korkeimman oikeuden tuomionselitys ei velvoita hallitusta, ja samaa mieltä oli silloin itse hallituskin. Korkeimman oikeuden jäsenetkään eivät olleet asiassa yksimielisiä. Ja myös oikeuskansleri on lausunut, että jos oikeusperiaatteita noudatetaan, niin asiassa ei ole meneteltävä korkeimman oikeuden tuomionselityksen mukaan. Oikeuskansleri kyllä lopuksi kallistui sille kannalle, että olisi outoa, ellei hallitus panisi täytäntöön korkeimman oikeuden tuomiota. Mutta tämä johtui ilmeisesti muodollisista syistä, joita hallituksen ei olisi ollut pakko ottaa huomioon, vaan olisi sen tullut seurata oikeusperiaatteita, jotka sopivat yhteen ryhmän kannan ja hallituksenkin aikaisemman mielipiteen kanssa.

Hallituksen tekoa on koetettu puolustaa myös sillä, että Suomen asema olisi vaikeutunut Kansainliitossakin, jos Pitkäranta-yhtiölle ei olisi annettu perintökirjoja, koska varsinkin englantilaiset rahamiespiirit ovat Pitkäranta-yhtiön vaatimusten kannalla senvuoksi, että englantilaiset omistavat osakkeita sanotussa yhtiössä sekä siitä syystä, että englantilaiset pankit ovat rahoittaneet tätä yhtiötä. Näiden väitteiden johdosta on huomautettava, että englantilaiset eivät omista ainoatakaan osaketta Pitkäranta-yhtiöstä. Yhtiörekisteri osoittaa,

että Pitkäranta-yhtiön osakkeet ovat kolmen henkilön hallussa. Suurimman osan omistaa Pitkäranta A. B:n emäyhtiön Diesen-Voodin pääosakas Diesen ja loput ovat kahden muun suomalaisen henkilön hallussa. Mitä tulee .englantilaisten pankkien luotonantoon Pitkäranta-yhtiölle, niin siihen nähden ei perintökirjain antaminen mitään merkitse, sillä englantilaisilla on kyllä lainastaan vakuudet, vaikka valtion maita ei olisi lahjoitettukaan Pitkäranta-yhtiölle, koska Kansallis-Osake-Pankki on täytetäkuussa Pitkäranta-yhtiön ulkomaisista lainoista. Totuus on se, että Englannissa ei olisi koko perintökirja-asiaan kiinnitetty huomiota, ellei asiaa olisi Suomesta päin järjestetty. Tunnetaan nim., että eräs suomalainen rahalaitos käytti noin kaksi miljoonaa markkaa saadakseen asian esille Englannin parlamentissa ja eräässä sanomalehdessä.

Siitä painostuksesta, jota perintökirjoista hyötyvien taholta hallitusta kohtaan harjoitettiin, ei hallituksen olisi tarvinnut välittää mitään, vaan olisi sen tullut antaa asiasta uusi esitys eduskunnalle. Kun edellisessäkin eduskunnassa oli lähes $\frac{2}{3}$ sillä kannalla, jota ryhmämme ajoi ja kun vaalien jälkeinen uusi eduskunta oli kokoonpanoltaan edullisempi tämän kysymyksen oikealle ratkaisulle, olisi hallituksella ollut täysi syy uudelleen kääntyä eduskunnan puoleen ja koettaa siten saada asia oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Sitä ei hallitus kuitenkaan tehnyt, vaan teki päätöksensä perintökirjain antamisesta eduskunnan ja oman *ryhmämme kokoontumisen edellisenä päivänä*. Hallitus tiesi, että ryhmä on asiassa entisellä kannallaan ja senvuoksi se tahtoi saattaa ryhmän tapahtuneen tosiasian eteen ja halusi tehdä päätöksensä päivää ennen ryhmän kokoontumista, jotta ryhmä ei voisi estää hallituksen suunnitelmien toteuttamista.

Hallituksen menettelyä tässä perintökirja-asiassa on siis pidettävä huonona tekona. Sitä saatetaan puolustella niissä piireissä, joissa asiaa ei tunneta. Mutta ne, jotka ovat selvillä tämän asian kulusta ja vaikuttamista, pitävät p.o. hallituksen päätöstä suurena virheenä ja paheksuvat hallituksen menettelyä.

Pyy yhtyi Aallon selitykseen Suojärven asiassa ja ehdotti, että paraatikysymys siirrettäisiin kurinpitoasiain yhteyteen ja että siitä Viipurin länt. vaalipiirin sos.-dem. piirikokouksen päätöksen mukaisesti päätettäisiin seuraavaa: »Katsoen siihen, että puolueemme tinkimättömäksi vaatimukseksi on hyväksytty suojeluskuntien vastustaminen ja niiden hävittäminen, on pääministerinä toimineen Tannerin esiintymistä suojeluskuntaparaatin vastaanottajana pidettävä puolueen tarkoituksien ja puoluepäätösten vastaisena. Vielä on huomautettava, että kysymyksessä oleva toukokuun 16 p:n paraati on toimeenpantu valkoisten sotajoukkojen maan pääkaupunkiin saapu-

misen muiston kunnioittamiseksi, johon osallistumisellaan Tanner on loukannut sosialidemokraattisen työväen oikeudentuntoa ja siten mainitulla teollaan vahingoittanut puoluetta, minkä vuoksi hänen menettelyään on paheksuttava.»

Lunden: Koko tämä riita on saanut alkunsa pääkaupungin herrojen henkilökohtaisista kinasteluista. Hämeen pohjoisen vaaliipiirin työväestö ei hyväksy moista kukkotappelua. Puolueemme hallituskokeiluun ollaan Hämeessä varsin tyytyväisiä.

K-aija: Joukot eivät sulata kaikkia niitä tekoja, joita hallitus on tehnyt, eikä myöskään sitä tapaa, jolla niitä täällä on arvosteltu. Suojärven lampuotien asia, urheilijain vastaanotto ja paraatin vastaanotto eivät koskaan saa joukkojen hyväksymistä, samoin ei myöskään Petsamon laivajuttu, joka nähtävästi aijotaan täällä vaikenemalla sivuuttaa. Toivoi menettelytapavaliokunnan antavan asiasta pätevän lausunnon.

Huttunen, P. ei hyväksynyt hallituksen menettelyä Suojärven lampuotikysymyksessä. Yhtyi Pyyn esittämään päätösehdotukseen. Tuomitsi myöskin paraatin vastaanottamisen sekä Itkosen laivajutun.

Ryömä: Toveri Itkonen huomautti siitä, etten maininnut ensimmäisessä puhevuorossani mitään eduskunnan kokoontumisesta. En voinut asian tätä puolta selostaa, kun puheenjohtaja keskeytti lausuntoni, ilmoittaen puheaikani päättyneen. Lausunnotani kävi kuitenkin ilmi, että asia *päätettiin periaatteessa* samalla kertaa kuin budjettiesitysikin eli siis elokuun alkupuolella. Budjettivalmistelut ja erinäiset muut kiireelliset asiat vaikuttivat sen, että asia joutui *muodolliseen* ratkaisuun vasta saman kuun loppupäivinä. Eduskunnan kokoontuminen ei siihen siis vaikuttanut puoleen tai toiseen enkä koskaan olisi ajatellutkaan viedä asiaa eduskuntaryhmään, koska pidin sitä puhtaasti lainopillisena, joskin tavallista laajakantoisempana kysymyksenä.

Jo ensimmäisessä lausunnossani osoitin, että eduskunnan ja hallituksen ratkaisun välillä oli vain ero siinä, että edellisen mukaan, jos se olisi saatu päätökseen, olisi n. 15,000 hehtaarin metsäalue joutunut valtiolle ja nyt tuomioistuimen päätöksen johdosta, jota hallituuso suodatti, yhtiölle, jotenka asialla ei ollut minkäänlaista periaatteellista tai sosialipoliittista merkitystä. Jos J. F. Aalto on vaalimatkoillaan luvannut jakaa paikallisille maanomistajille ja lampuodeille myöskin metsät, jolloin heistä olisi järjestään tullut miljonäärejä, ei hän ole menetellyt oikein: Muuten on huomattava, että Suojärven lampuotialuetta oli alunperin 160,000 hehtaaria, josta nyt n. 15,000 ha metsämaata joutui yksityisille yhtiöille. Kun muistaa, että esim. Ahlström-

o.y:llä on 187,000 ha maata ja Gutzeit-o.y:lla, joka tosin myöhemmin on joutunut valtion haltuun, 465,000 ha, ei tuo Suojärven 15,000 ha ole niin.ihmeitä tekevä asia, että siitä kannattaa niin suurta elämää pitää. Muuten tuntuu sos.-dem. ryhmän tässä asiassa tapahtunut toiminta välikysymyksineen, jota toveri J. F. Aalto on johtanut, alun-pitäen epäsosialistiselta, maalaisliittolaisuutta muistuttavalta yhtiö-vihalta, sillä muistettavahan on, että hyvin kehittynyt ja riittävällä raaka-ainelähteillä varustettu yksityistuotanto on sosialistisen tuotannon ehdoton edellytys, joten ei siinä ole periaatteessa mitään moitittavaa, että jokin teollisuuslaitos varustaa itselleen riittävät raaka-ainemahdollisuudet, varsinkin kun yhtiöt tunnetusti hoitavat metsänsä hyvin.

Toveri Aalto yrittää edelleen väittää, että Korkeimman Oikeuden päätös ei ollut sitova. Mutta hän oli itse keväällä 1927 mukana, kun ensimmäisessä lausunnossani mainitsemaani hallituksen esitystä käsiteltiin, säätämässä lakia perustuslainluontoisena. Se oli nim. säädetty perustuslainluontoisena juuri sen vuoksi, että sillä olisi kumottu tuomioistuimen päätös, sillä jos olisi ollut kysymyksessä vain aikaisemman valtiopäiväpäätöksen kumoaminen, olisi siihen riittänyt tavallinen laki. Toveri J. F. Aalto ei näytä ymmärtävän koko asiaa.

Asian juriidiseen puoleen nähden uudistan ensimmäisessä lausunnossani tekemäni huomautuksen, että m.m. sellaiset huomattavat lakimiehet kuin ent. presidentti Ståhlberg ja oikeuskansleri, jotka aikaisemmin olivat vastustaneet perintökirjain antamista, katsoivat nyt, että ne oli annettava. Esitän oikeuskanslerin lausunnosta tärkeimmät kohdat: »Siitä syystä on valtiovaltakin estetty jättämästä huomioon ottamatta, mitä tuomioistuin määrätyn tapauksen varalta on selittänyt olevan oikein ja totta. Ellei valtiovalta sitä tee, ei se ole pitänyt voimassa oikeusjärjestystä, joka vaatii, että ei ainoastaan lakeja ja asetuksia, vaan myös hallinnollisen viranomaisen tai tuomioistuimen tekemiä, lainvoiman saaneita päätöksiä on noudatettava. Kun senvuoksi oikeudenkäynnissä, jonka lisäksi Suomen valtio on saanut syntymään, lainvoimaisella tuomiolla, sillä tavoin kuin Korkeimman Oikeuden selityksessä vuoden 1927 helmikuun 17 päivästä sanotaan, on tullut vahvistetuksi, että O. Y. Pitkäranta-Bruk ynnä muut hakijoista ovat oikeutetut ostamaan hallitsemansa lahjoitustilat perinnöksi, on tämä sellainen asiainkohta, joka sitoo hallituksen, kun on ratkaistava kysymys perintökirjain antamisesta puheenaoleviin tiloihin. Tämän mukaisesti *on sanottujen hakijain anomukseen suositettava*, ja koska ei ole valtion arvon mukaista, että asiaa yhä pitkittään, *perintökirjat hakijoille niin pian kuin mahdollista annettava.*»

Asia oli siis juriidiseen puoleen nähden pätevästi ja sitovasti selvi-

tetty. Sen oli ennenkaikkea tehnyt valtioneuvoston oikeuskansleri, jonka lausuntojen juriidiseen pätevyYTEEN hallituksen täytyy luottaa enemmän kuin esim. toveri Aallon juristeriaan. Olen myöskin osoittanut, että asia on sosialidemokraattisesti suhteellisen vähämerkityksellinen. Ja mitä lopuksi asian taktilliseen puoleen tulee, olen kuullut, että sosialidemokraattien äänet ovat Suoj arvella viime vaaleissa nousseet, siitÄkin huolimatta, että puolueemme paikallinen äänenkannattaja OH asiassa syyttänyt omaa puoluetta ja sen hallitusta, kun olisi ollut kiitollinen tilaisuus ahdistaa maalaisliittoa, jonka edustajista osa äänesti sos.-dem. hallituksen asiassa antamaa lakiesitystä vastaan, niin ettei se saanut perustuslain vaatimaa määrÄenemmistöÄ, vaan tuli siten hylÄtYksi.

Suojärven asia on mielestäni tullut riittävästi selvitetYksi ja voidaan poistaa myöskin puolueemme päiväjärjestyksestä.

PetÄjÄ ei käsittänyt moitittavaksi Tannerin menettelyÄ paraatin vastaanottamisessa. Päinvastoin voidaan laskea voitoksi se, että suojeluskuntalaisten oli pakko tehdä kunniaa sosialidemokraattiselle pääministerille.

Lampen vertaili Tannerin ja Hupiin suuren huomion saavuttaneita tekoja toisiinsa ja piti Tannerin rikosta paljon pienempänä kuin Hupiin. Tannerin rikos on saatu keinotekoisesti nostattamalla näyt-tämään suurelta. Tästä asiasta riittää jo keskustelu.

RÄisÄnen: Paraatijuttua ei voida hyväksyä. Ei ollut aluksi uskonutkaan mahdolliseksi, että sosialidemokraattisen hallituksen pääministeri voisi suostua paraatin vastaanottamiseen. Sitä suurempi oli hämmÄstys, kun kuitenkin niin tapahtui. Puhe siitä, että suojeluskunnat muka nöyrytyivät kumartaessaan presidentin sijaiselle, on Tannerin oma keksintö.

Helo piti tärkeänä, että täällä arvostellaan menneitäkin asioita, jotta saatuja kokemuksia voidaan tulevaisuudessa hyväksi käyttää. — Hallituskokeilulla oli monessa asiassa suuri merkitys. Moitti sitä kiirettä, jota hallitus piti Suojärven lampuotien asiassa. Olisi pitänyt tässä asiassa olla enemmän yhteistyötä hallituksen ja eduskuntaryhmän välillä ja ryhmän mielipide olisi pitänyt enemmän tulla huomioon-otetuksi. Lampuotien perintökirjoja ei olisi pitänyt luovuttaa, ennenkuin olisi kaikin laillisin keinoin koetettu saada asia onnelliseen päätökseen. Pidettiin tärkeänä vastata ulkomaalaiselle ministerille asiasta, mutta tärkeämpÄÄ lienee, — miten tästä nyt vastataan kansalle. Selosti 8-tunnin työaikalain käsittelyÄ hallituksessa, jolloin erÄät hallitukset jäsenet turhilla verukkeilla koettivat estÄÄ sen sovelluttamaan veturimiehistöön. — Toivoi, että menettely -tapavaliokunta laatiessaan ponsiaan tekee vastaisen varalta mah-

dollisimman vaikeaksi uudistaa niitä virheitä, joita sos.-dem. hallitus teki.

Kanervio: Puolueneuvosto oli kehoittanut puolueen jäseniä ja lehdistöä suhtautumaan hallitukseen asiallisesti. Onko niin tapahtunut? Kun puolueen jäsenet v. 1927 lähtivät vaalitaisteluun puolustaakseen ensimmäistä sosialidemokraattista -hallitusta, niin samanaikaisesti puolueemme pää-äänenkannattajassa aloitettiin ajojahti hallitusta vastaan. Täten lyötiin puolueemme jäseniltä, joiden tarkoituksena oli vaalitaistelussa osoittaa hallituksemme saavutukset, jalat alta. »S. Sosialidemokraatissahan» väheksyttiin hallituksemme merkitystä. Tätä ei puhuja voinut hyväksyä.

Pekkala: Toimintakertomuksen tämän luvun kohdalla käytti toveri Ryömä eilen puheenvuoron, jossa hän m.m. kosketteli laajalti tunnettua Suojärven lampuotien perintökirjojen antamisjuttua. Kun allekirjoittanut tässä asiassa oli eräiden muiden toverien kanssa toisella kannalla kuin hallituksen enemmistö ja kun toveri Ryömä puheenvuorossaan selvitteli vain niitä näkökohtia, jotka puhuvat enemmistön käsityskannan puolesta tässä asiassa, olen katsonut tarpeelliseksi aivan pääpiirtein esiintuoda tässä samassa tilaisuudessa myös vähemmistön kantaa asiassa puoltavat näkökohdat. Teen tämän sitäkin suuremmalla syyllä, kun en ole aikaisemmin puheenaolevan asian käsittelyyn ottanut osaa, niin houkuttelevaa kuin se monasti olisi ollutkin, eritoten senvuoksi, että tästä asiasta on esitetty hyvinkin harhaanjohtavia lausuntoja ja kirjoituksia. Mielestäni tämä tilaisuus on kuitenkin sellainen, että hallituksen vähemmistönkin kannan määränneet näkökohdat on tuotava julki.

Niinkuin muistettaneen, tehtiin sosialidemokraattien taholta syksyllä 1926 hallitukselle välikysymys, jossa tiedusteltiin, mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä estääkseen Suojärven lahjoitusmaan lampuotitiloja joutumasta yhtiöiden ja vieraspaikkakuntalaisten keinottelijoiden omaisuudeksi. Tämän välikysymyksen, jonka allekirjoitti 30 sos.-dem. ryhmän jäsentä, niiden joukossa m.m. toveri Ryömä, tekivät sos.-dem. edustajat niiden Korkeimman Oikeuden tuomioiden ja selitysten johdosta, joiden nojalla yhtiöt ja vieraspaikkakuntalaiset keinottelijat voivat oikeustietä vaatia itselleen perintökirjat hallussaan oleviin useiden kymmenien miljoonien markkojen arvoisiin lampuotitiloihin ja siten saada niihin oniistusoikeiden vastoin nykyisessä asutuspolitiikassa noudatettuja periaatteita ja yhteiskunnan etuja. Vastauksessaan tähän välikysymyksen kokoomuslainen valtiovarainministeri Järvinen m.m. ilmoitti hallituksen vähää aikaisemmin hyljänneen perintökirjojen saamista tarkoittavat anomukset, menetellen siten, niinkuin ministeri ilmoitti,

maan yleisen edun mukaisesti ja toivoen lopuksi asian lähettämistä perustuslakivaliokuntaan. Välikysymyksen johdosta käydyssä keskustelussa osoitettiin sitovasti, miten häikäilemätöntä keinottelua kyseessäolevilla lampuotitiloilla oli harjoitettu, suureksi osaksi petostakin käyttäen sekä miten tärkeätä yhteiskunnan kannalta olisi, että tilojen luovuttaminen yhtiöille ja keinottelijoille tulisi estetyksi. Asia päätettiin 118 äänellä 64 vastaan lähettää perustuslakivaliokuntaan, joka ei kuitenkaan ehtinyt asiata käsitellä niillä valtiopäivillä.

Yhtiöt ja keinottelijat olivat tällä välin, ennen uuden eduskunnan kokoontumista vilkkaassa toiminnassa, puuhaten jälleen uutta, niille entistä, suopeampaa Korkeimman Oikeuden tuomion selitystä. Senvuoksi sos.-dem. hallitus antoi jo maaliskuussa 1927 eduskunnalle esityksen, jonka mukaan lampuotitiloista viljelykset ja tarpeellinen metsämaa oli annettava niiden asukkaille ja jällellejäävä metsä varattava kunnallismetsäksi Suojärven kunnalle ja Korpiselän pitäjän Ägläjärven kyläkunnalle. Tämä esitys ei tullut hyväksytyksi tarpeellisella äänten enemmistöllä, mutta Korkein Oikeus sitävastoin antoi samoihin aikoihin tuomiostaan jälleen uuden selityksen, jonka mukaan Osakeyhtiö Pitkäranta Bruk Aktiebolag oli oikeutettu ostamaan puheenaolevat tilat perinnöksi. Tähän selitykseen nojautuen sos.-dem. hallituksen enemmistö sittemmin päätti antaa yhtiölle perintökirjat päivää ennen eduskunnan kokoontumista syksyllä 1927.

Ne syyt, jotka määräisivät allekirjoittaneen kannan asiassa olivat seuraavat:

1) Korkeimman Oikeuden tuomion selitys ei valtioneuvoston esittelijän mielestä siinäkään muodossa kuin se viimeksi annettiin velvoittanut hallitusta antamaan perintökirjoja kyseessäolevalle yhtiölle;

2) Oikeuskanslerin lausunnossa asiasta huomautettiin nimenomaan, ettei Korkeimman Oikeuden mainittu tuomion selitys, vaikka se itse perinnöksiosto-oikeuteen nähden olikin selvä, tietänyt hallitukselle ehdotonta pakkoa antaa perintökirjoja;

3) Valtioneuvoston istunnossa oikeuskanslerilta tiedusteltaessa hänen mielipidettään Korkeimman Oikeuden tuomiosta, ilmoitti hänen olleen erehdyksen, toisin sanoen: tuomion olleen väärän;

4) Jos hallitus olisi kieltäytynyt perintökirjoja antamasta, olisi sitä ehkä seurannut välikysymys, jossa hallitus kuitenkin varmasti olisi saanut — maalaisliiton ja oman ryhmän avulla — luottamuslauseen;

5) Jos asiasta olisi vedetty valtioneuvoston jäsenet valtakunnan-oikeuteen — sellaisestakaan tuskin olisi tullut mitään, sillä siihenkin

tarvitaan eduskunnan päätös — ei tätäkään olisi ollut syytä välttää, sillä jos oikeusvaltiossa on, niinkuin oikeuskansleri lausunnossaan painosti, noudatettava Korkeimman Oikeuden tuomiota, on sellaisessa valtiossa ennen kaikkea noudatettava *oikeutta*, jota Korkeimman Oikeuden tuomion täytäntöönpano, mikä riippui hallituksen harkinnasta, ei olisi merkinnyt.

Kun näihin, mielestäni sängen painaviin näkökohtiin vielä lisää, että sos.-dem. ryhmä oli tehnyt asiasta välikysymyksen perintökirjojen antamisen estämistarkoituksessa, että porvarillinen hallitus oli kieltäytynyt, jos kohta epäselvempään Korkeimman Oikeuden tuomioon nojautuen, perintökirjoja antamasta ja että perintökirjojen antaminen merkitsi ei ainoastaan noin 100 miljoonaan markkaan nousevan yhteiskunnan omaisuuden luovuttamista yhtiölle ja keino-
telijoille, luulenkin maininneeni ne näkökohdat, jotka vähemmistön kannan asiassa määrasivät.

Lopuksi on syytä ehkä vielä mainita, että valtiopäivät olivat jo v. 1867 päättäneet nimenomaan, että kyseessäolevat lampuotitilat oli luovutettava niiden asukkaille, mikä oli koko lahjoitusmaareformin tarkoituksena. Minusta on tämäkin seikka asiata harkittaessa otettava huomioon.

Lehtinen: Kun on seurannut tätä keskustelua, niin on tullut siihen käsitykseen, että täällä on yhtä monta periaatetta kuin edustajaakin. Muutamia asioita on paisutettu tarpeettomasti, kuten esim. paraatijuttua. Kun kerran hallitukseenmeno tapahtui puolueemme yksimielisellä myötävaikutuksella, niin ei ollut oikein, että pikku asioista tehtiin suuria numeroita ja siten vaikeutettiin hallituksen toimintaa. Paraatiasia oli masentava ainoastaan suojeluskunnille, joiden oli tehtävä kunniaa sosialistiselle pääministerille.

Lehtola: Jos kerran hallitukseen mennään, on myös täytettävä kaikki ne tehtävät, jotka siitä seuraavat.

Nokelainen: Koko tämän jaarituksen tarkoituksena näyttää olevan osoittaa, kuka heistä olisi suurin. Toivoi, että vihdoinkin saataisiin pois päiväjärjestyksestä nuo menneet asiat.

Turkia: On kulunut 13 vuotta siitä, kun viimeksi olin puoluekokouksessa, ja minun täytyy sanoa, että minusta on tuntunut eräiden tovereiden käyttäessä puheenvuoroa, niinkuin minä en olisikaan sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa. Täällä ovat eräät entiset sos.-dem. hallituksen jäsenet ja jotkut heidän kannattajansa kerskuneet suojeluskuntaparaatm vastaanottamisella; ovat melkein pyytäneet luottamuslausetta sellaisesta, samoin myöskin Suojärven lampuotitilojen lahjoittamisesta yksityisille kapitalisteille. Joka tapauksessa ovat he tahtoneet painaa Villasella nämä teot, joita jokainen luokka-

tietoinen sos.-dem. rivimies häpeää. Tuollaiset puheenvuorot osoittavat, että meillä näyttää olevan erilainen suunta. (Ryömän välivuodahdus.) »Tuomioistuimen päätös», sanoo toveri Ryömä, »velvoitti». Sos.-dem. puolue on aikaisemminkin esiintynyt tässä maassa korkeimman oikeuden päätöksiä vastaan ja pannut kautta maan toimeen mielenosoituksia. Kun julistettiin tässä omaisuusksymyksessä tuomio, niin puolueemme hallitus asettui sen tuomion taakse. Pitää muistaa sosialidemokraattina, että porvarillinen oikeuslaitos on vain porvariston luokkavarustus. Meillä olisi ollut hyvä tilaisuus Suojärven asiassa, missä oli korkeimman oikeuden valvojakin sitä mieltä, että päätös oli virheellinen, todeta se virheelliseksi. Olihan eduskuntaryhmä yksimielisesti asettunut sille kannalle, että metsät kuuluvat valtiolle, eikä niitä ole luovutettava kapitalisteille. Jo vuonna 1907 tehtiin ensimmäinen välikysymys Suojärven asiassa. 20 vuotta oli siis puolue pysynyt sillä kannalla, ettei niitä rikkauksia ole yksityiskapitalisteille luovutettava. Se oli siis vakaantunut käsitys puolueessa tästä asiasta, ja sittenkin hallituksen enemmistö päivää ennen, kun eduskuntaryhmä kokoontui, ja tietäen, että ryhmä olisi asiassa toista mieltä, lahjoitti kapitalisteille valtion omaisuutta rahassa laskien toistasataa miljoonaa markkaa. Tämä on eräänlainen suunta, jota ei puolueessa aikaisemmin tunnettu. Ja minä pyytäisin, että joku hallituksen jäsenistä, joka on ollut päätöksen takana, aivan suoraan sanoisi, että tähän lahjoitukseen ei olisi ollut pakkoa, vaan sillä ostettiin ruotsalaisen puolueen kannatus.

Suojeluskuntaparaatin vastaanottoon ei myöskään ollut mitään pakkoa toveri Tannerilla. Presidentti määrää paraatin päiväkäskyllä ja hän voi määrätä myöskin vastaanottajan. JIiinkuin on lakimiestenkin taholta osoitettu, ei ole mitään laillista määräystä, joka velvoitaisi presidentin ottamaan vastaan suojeluskuntaparaatin. Mutta omituisinta on se, kun toveri Hakkila tahtoi rinnastaa presidentinvaalit suojeluskuntaparaatin vastaanoton kanssa, ettei pitäisi muka ottaa osaa presidentinvaaleihin, jos ei oteta suojeluskuntaparaattia vastaan. Nämä ovat kaksi eri asiaa. Kyllä asia on sillä tavoin, että jos presidentin velvollisuuksiin kuuluu lahtarikaartin vastaanotto, niin kukaan kunniallinen sosialidemokraatti ei saa mennä presidentiksi. Pitää muistaa, mikä on tämä lahtarikaarti. Sitä edelleen ylläpidetään sos.-dem. puolueen vastustuksesta huolimatta. Luulen osuvani oikeaan, kun sanon, että yksikään todellinen sosialidemokraatti ei kannata suojeluskuntia, eikä suojeluskuntien ylläpidoksi tarvittavien varojen puolesta äänestä.

Täällä turkulainen toverilehden toimittaja kertoi, että kun hän »Sosialistissa» asettui tämän paraatin vastaanoton puolelle, niin hän sai

myötätunnonosoituksia suojeluskuntalaisten murhaamien punakaarti-laisten leskiltä. Omituinen ilmaus. (Airisto: Mutta kirkas totuus kuitenkin.) Minäpä huomautan, mikä on tulos tällaisesta suunnasta, mitä »Sosialisti» on edustanut. Otetaan huomioon, onko työväestö Turussa suhtautunut tällaiseen lehteen ja sen lehden takana oleviin järjestöihin myötämielisesti. Turun Työväenyhdistykseen kuului viime vuoden lopulla 136 jäsentä. Tässä samassa yhdistyksessä oli v. 1916 2,500 jäsentä. (Seppälän välihuudahdus.) »Silloin ei ollut kommunistista puoluetta», sanoo Seppälä. Me voimme verrata tässä suhteessa esim. Helsinkiä ja Turkua toisiinsa. Meillä täällä Helsingissä oli jäseniä v. 1916 9,000 ja nykyään noin 1,000. Helsingissä on siis nykyään 9 kertaa vähemmän kuin v. 1916, mutta Turussa on nykyään 18 kertaa vähemmän kuin v. 1916. Ja minä luulen, että tähän on syynä se, että on ihannoitu työväen lehdessä porvariston lahtarikaartiparaatin vastaanottoa. Joka tapauksessa minusta tuntuu, että jos tämä puoluekokous hautaa tai peittää villasella Suojärven kysymyksen, kapitalisteille suuren omaisuuden lahjoittamisen ja suojeluskuntaparaatin vastaanoton, niin minä sanon, että se ei merkitse puolueelle hyvää. Ei meidän tule katsoa persoonia, jotka ovat syyssä yhdestä tai toisesta teosta. Ne on tuomittava.

Ehdotan, että tämä asia lykätään menettelytapavaliokuntaan. (Hyvä-huutoja).

Hupli: Täällä on kosketeltu sos.-dem. hallituksen ja puoluetoimikunnan välisiä suhteita. Koska väärinkäsityksiä näistä suhteista on levitetty, pyydän antaa pienen selvityksen. Tämä selvitys tapahtuu parhaiten siten, että luen puolueuuvoston kokouksen pöytäkirjasta marrask. 20 p:ltä 1927 toveri Tannerin silloin antaman lausunnon, jossa kuvataan hallituksen ja puoluetoimikunnan suhteita sellaisina, kuin ne todellisuudessa olivat. Pääministeri sanoi silloin näin:

»Minusta oli tärkeintä keskustella tässä osassa niistä suhteista, jotka ovat vallinneet puoluetoimikunnan ja hallituksen välillä. Puoluesihteeri valitti sitä, että yhteistoimintaa, jota puolueuuvoston ja ryhmän kokous oli toivonut, ei ollut voinut syntyä. Minun täytyy yhtyä tähän valitteluun ja todeta, ettei yhteistoiminta ole ollut niin hyvä, kuin olisi ollut syytä toivoa puolueen kokonaisedun kannalta. Mutta, kun ryhtyy etsimään syitä siihen, tulee esille koko joukko kysymyksiä, jotka saattavat tämän asian sellaiseen valoon, että siitä kyllä ulkopuolisellekin selviää, miksi yhteistoimintaa ei ole voinut syntyä. Ensinnäkin tahtoisin mainita, että varsin usein ei ole ollut tarpeellista pitää yhteisiä neuvottelukokouksia. Hallituksen kokoonpano on alusta pitäen ollut niin järjestetty, että puoluetoimikunnan

keskuudesta oli neljä jäsentä mukana, siis puoluetoimikunnan enemmistö, ja mukana olivat useimmat puoluetoimikunnan aktiivisimmat jäsenet m.m. puoluetoimikunnan nykyinen puheenjohtaja. Näinollen edellytettiin, että kaikki se poliittinen katsantokanta, jota puoluetoimikunta edustaa, tulee hallituksessa näiden kautta näkyviin ja niinhän se tavallisesti tulikin. Sitten osoittautui aikaa myöten, että hallitus ei ollut kaikissa, varsinkaan poliittisissa kysymyksissä varsin ehjä, ja omituista kyllä, sattui usein niin, että ainakin jotkut puoluetoimikunnan jäsenistä olivat eri mieltä muiden hallituksessa olevien puoluetoverien kanssa. Silloin he esittivät sen toivomuksen, että asia alistettaisiin puoluetoimikunnan ja hallituksen jäsenten yhteiseen neuvottelukokoukseen.» Tästä käy siis ilmi, että juuri puoluetoimikunnan jäsenten taholta on yhteisiä neuvottelukokouksia hallituksen kanssa toivottu ja koetettu aikaansaada hyvää yhteisymmärrystä. »Mutta nämä ehdotukset johtivat sen seikan toteamiseen, että hallituksen enemmistö oli toisella kannalla kuin puoluetoimikunta. Hallituksessa olevat puoluetoimikunnan jäsenet äänestivät yhteen tapaan ja sitten hakivat toisen elimen avukseen, jossa he olivat enemmistönä, ja koettivat sen avulla pakottaa hallitusta muuttamaan kantansa.» Tämä on aivan totta, ja se osoittaa, että asiallista erimielisyyttä oli hallituksen enemmistön ja puoluetoimikunnan välillä. »Tätä me toiset emme pitäneet oikeana. Meillä ei kuitenkaan olisi ollut mitään sitä vastaan, että tällaisia yhteisiä neuvotteluja olisi pidetty, mutta, ikävä kyllä, ovat välit myöhemmin kärjistyneet verraten vaikeastikin. Olemme havainneet, että varsinkin tärkeimmissä kysymyksissä kuljemme eri linjoilla. Mielestäni ei ole ollenkaan pahaksi, että tämä asia avoimesti sanotaan ilman mitään pahaa tarkoitusta. Arvaan, että puoluetoimikunnan jäsenet ovat menetelleet vakaumuksensa mukaan ja katsoneet poliittista tilannetta toisella tavalla.»

Tämän olen tahtonut saattaa puoluekokouksen tietoon, sillä olen samaa mieltä toveri Tannerin kanssa siitä, että tärkeimmissä asioissa on kuljettu eri linjoilla. Sellaiset jutut, että erimielisyydet olisivat olleet henkilökohtaisia, osoittautuvat lukemani lausunnon valossa keksityiksi.

Tervonen polemisoï ankarasti tov. Airiston väitteitä vastaan paraatikysymyksessä. Piti arvostelua erittäin terveellisenä ja tärkeänä.

Klo 12 otettiin aamiaisloma. Sen päätyttyä klo 13.30 jatkettiin puoluetoimikunnan kertomuksen yksityiskohtaista käsittelyä.

Wiik: Suojärven asiasta eduskuntaryhmän täytyy jakaa edesvastuu hallituksen kanssa. Kun ryhmässä päätettiin tehdä siitä väli-

kysymys, olin ainoa, joka päätöstä vastusti; asia ei ollut-ryhmän jäsenille riittävästi tunnettu.- Välikysymys kuitenkin tehtiin, ja siitä johtui tämä kiusallinen ristiriita. Se kirje, jonka lähetin tov. Ryömälle, oli, niinkuin sen sisällöstäkin kävi ilmi, yksityiskirje, joka ei tarkoittanut ilmaista muuta kuin yksityisen mielipiteeni. Siinä mielipiteessä pysyn. Oli tyhmyys se, että päivää ennen eduskuntaryhmän kokoontumista ratkaistiin asia hallituksessa; se olisi pitänyt ratkaista jo aikoja ennen. Muuten ei tätä asiaa pitäisi ottaa yksipuolisesti tunteen kannalta, sillä asia on oikeudellista laatua. Kun tuomioistuin on jonkun asian ratkaissut, niin hallinnollisen vallan täytyy panna tuomio täytäntöön.

Paraatijuttu on toisessa asemassa. Mikään laki ei määrää, että paraateja on toimeenpantava, ja meikäläisen hallituksen pitäisi lopettaa tuollaiset juhlallisuudet, jotka ovat vain militarismin reklamoimiskeinoja. Mikään laki ei määrää, että paraati on pantava toimeen juuri toukok. 16 p:nä ja että presidentin on »otettava se vastaan». Ei myöskään mikään vakiintunut pyhä käytäntö pakota niin menetelemään. Juttua on liikaa paisutettu, mutta toiselta puolen laajojen puoluepiirien tunteita on loukattu. Vertaus presidentin vaaleihin ei sovi. Kun puolue ryhtyi presidentin vaaleihin, niin puolueeneuvosto nimenomaan päätti, että omaa miestä ei ole presidentiksi valittava; oltiin sitä mieltä, että tässä yhteiskunnassa ei ole suositeltavaa, että meikäläinen mies on etunenässä. —• Uskon, että toveri Tanner on menetellyt rehellisessä tarkoituksessa, mutta meidän pitää olla yksimieliset siitä, että tuollaiset tapahtumat eivät saa toistua, sillä puolueemme sisäinen eheys ei sitä salli eikä myöskään sen ulkonainen maine. Tämä asia on saattanut monet puoluetoverit sellaiseen asemaan, että he eivät ole voineet hyvällä omallatunnolla esiintyä puolueensa puolustamiseksi.

Puolueessa on ollut paljon erimielisyyttä siitä, missä olosuhteissa hallituksesta mentiin; se on sellainen kysymys, joka ansaitsee huomiota. Tänne rmmitsi, että se seikka, että siitä oltiin siksi erimielisiä, ei ole vahvistanut puolueemme nauttimaa luottamusta ulkopuolisten keskuudessa. Sanokaamme suoraan: porvarien keskuudessa. Tärkeämpänä on pidettävä, että *työväen* luottamus puolueeseen säilyy. (Hyvä! Hyvä!) Useimmat ovat olleet sitä mieltä, että oikeaan aikaan hallituksesta lähdettiin. Kuitenkaan ei tästä olla aivan yksimielisiä. Silloin, kun sieltä lähdettiin, oli jo kärsitty huomattavia tappioita, johtuen siitä, että hallituksemme parlamenttaarinen pohja oli siksi heikko. Oli saatu niellä nöyryytyksiä, ja vaikka jotkut meistä ovat hyvin taipuvaisia selittämään, että se mielipide, joka jo syksyllä 1927 esitettiin siitä, että hallituksesta oli lähdettävä, johtui

muka persoonallisista syistä, niin kyllä oli yhä kasvamassa puoluees-samme ja eduskuntaryhmässä tämä mielipide. Budjetti- ja tullikysymysten yhteydessä tämä kävi ilmi. Havaittiin välttämättömäksi tehdä erinäisiä myönnytyksiä, siis poikkeuksia siitä, mitä hallitus-ohjelmassa oli sanottu, mutta oltiin erimielisiä siitä, kuinka pitkälle tässä suhteessa voitiin mennä. Hallituksessa olisi tahdottu mennä hiukan pitemmälle, kuin ryhmän enemmistö olisi tahtonut mennä. Asia oli useamman kerran ryhmässä käsiteltävänä. Ryhmä teki uusia ja uusia myönnytyksiä hallituksen vaatimuksesta ja hyvin niukalla enemmistöllä, mutta niin pitkälle se ei kuitenkaan mennyt, kuin hallitus oli tahtonut. Minä ymmärrän varsin hyvin, että tilanne kävi ryhmälle vastenmieliseksi. Minä puolestani olen sitä mieltä, että ne edut, jotka olivat tai joiden ainakin luultiin olevan saavutettavissa, olivat siksi huomattavia, että kannatti ottaa ne vastaan tietäen, että jos hallituksen kanta olisi hyväksytty, niin hallitukseen olisi toistaiseksi jääty. Mutta kuten sanottu, tilanne kävi ryhmän enemmistölle siksi vastenmieliseksi, että kantani joutui vähemmistöön.

Myöhemmin olen ajatellut, että eräästä toisestakin syystä olisi ollut syytä vielä toistaiseksi pysyä hallituksessa. Silloin ehkä olisi päästy niistä erimielisyyksistä, jotka myöhemmin ovat ilmenneet. Osa puolueen jäsenistä oli tyytymätön siihen, että hallituksesta jo lähdettiin. Jos vielä olisi muutamia kuukausia oltu hallituksessa, saatu vielä lisää niitä kokemuksia, niin koko puolue olisi huutanut: Tulkaa pois sieltä! Kun nyt lähdettiin, niin tämä kysymys jäi vielä epäselväksi, ja tämä ei ole helpottanut sen myöhempää käsittelyä. On niitä, jotka eivät ole voineet suhtautua asiaan riittävän intohimottomasti, ja on niitä, jotka eivät näe maailmassa paljon muuta kuin hallituskysymyksen, vaikka asia käytännölliseltä kannalta ottaen merkitsee tällä kertaa verraten vähän.

Vastaisesti hallituskysymystä on hoidettava niin, että siitä on mahdollisimman paljon hyötyä ja mahdollisimman vähän vahinkoa. On osattava mennä hallitukseen silloin, kun edellytyksiä on, ja osattava lähteä silloin, kun niitä edellytyksiä ei enää ole. SuTaikkaa, kun siellä ollaan, niin on pysyttävä yksimielisesti hallituksen takana ja tuettava sitä, ja hallituksesta on lähdettävä, ennenkuin joukkojen keskuudessa luottamus hallitukseen alkaa horjua:

Tanner: Kun olen tätä keskustelua kuunnellut, muistuu mieleeni eräs raumalaisen humoristi Nortamon jaaritus, jossa hän kertoo, kuinka Myll'kosken isäntä ja Lepp'korven isäntä rupesivat maantiellä tappelemaan. Asiasta syntyi oikeusjuttu, josta nämä molemmat isännät kuitenkin selvisivät ilman seurauksia, mutta kokonaan sivullinen Röyskän isäntä, joka oli haastettu todistajaksi, sai sakkoa.

Nythän on käsiteltävänä puoluetoimikunnan kertomus, ja sen toimenpiteistä on siis kysymys, mutta jollakin ihmeellisellä tavalla minä olen joutunut altavastaaajaksi, ja minulle ehdotetaan paheksumislausuntoa ja jopa Korpiselän, edustaja, joka luultavasti on tottunut korpilakiin, ehdottaa minulle ruumiillista kuritustakin. En kuitenkaan ollut aikonut koko keskusteluun puuttua ja pyysinkin puheenvuoron vasta sen jälkeen, kun edustaja Pyy ryhtyi ehdottelemaan toimenpiteitä.

Ensinnäkin tahtoisin yleisenä käsityksenä lausua, että keskustelu tänään on ollut paljon matalammalla tasolla kuin eilen. Riippuuko se siitä, että eilen esiintyi oppositioryhmä hallitusta vastaan, kun taas tänään hallitusryhmä on keksinyt syyn päästä oppositiota syyttämään? Se minua eniten ihmetyttää, että entiset työtoverini hallituksessa ovat katsoneet asiakseen ryhtyä penkomaan esiin yksiä ja toisia tapauksia, pesemään itseään puhtaaksi ja epälojaalisesti esiintymään entisiä työtovereitaan kohtaan. En tahdo tätä tilaisuutta käyttää hyväkseni samassa tarkoituksessa, vaikka minullakin voisi olla yhtä ja toista moitetta varsinkin toveri Itkoselle, joka täällä voimallisesti hyökkäsi entistä työtoveriaan kohtaan. Minulla ei kuitenkaan ole enää halua puhua hallituksessa olostä yleensä, vaan pääasiassa persoonallisesta osuudestani n.s. paraatijuttuun. Koetan siis rajoittua siihen. Olisi kyllä hyvin houkuttelevaa puhua muustakin, esim. hallituksen ja puoluetoimikunnan välisistä suhteista, jotka olivat kovin epänormaalit, ja muodostuivat yhä mahdollottomammiksi, kuta pitemmälle päästiin. Samoin voisin esittää positiivisia puolia hallituksessa olostä, joista seikoista tämä keskustelu on kokonaan vaiennut ja joista ei puoluetoimikunnan kertomuksessakaan ole annettu mitään tietoja.

Paraatijutussa on minun mielestäni ainoana asiallisena muistutuksena sitä vastaan esitetty se, että ottamalla tuon paraatin vastaan olen sosialidemokraattina antanut tunnustuksen suojeluskunnille. Jos minä olen oikein ymmärtänyt arvostelijain ajatuksen, niin se on ollut asian ydin. Jos minä otan tuon väitteen lähtökohdaksi, niin täytyy minun tunnustaa, että minä tässä suhteessa olen tehnyt itseni syyppääksi paljon suurempaan rikokseen, josta tosin ei ole tähän mennessä mitään puhuttu. Ehkä se johtuu siitä, että sitä ei ole huomattu. Minä olen nimittäin toiminut neljä kuukautta suojeluskuntien korkeimpana päällikkönä. Hoitaessani presidentin tehtäviä joutui minun käsiini kaikki muodollinen valta tässä maassa. Minä olin hallituksen päämies, sotaväen korkein päällikkö ja suojeluskuntien korkein päällikkö. Jos siis suojeluskuntien tunnustaminen on rikos, niin kai minut nyt täällä hyvin raadolliseksi havaitaan ja ulos tästä kirkolliskokouk-

sesta heitetään. Minä olen katsonut asiaa kokonaan toiselta kannalta. Olen sanonut itselleni: »Jos sinä jonkun viran otat vastaan, niin sinä myös hoidat sen.» Siinä ei silloin saa vallan paljon valita ruokiaan, vaan on syötävä niin hyvät kuin huonotkin.

Siitä, miten tämä paraatiasia kehittyi, on syytä antaa yhtenäinen kuvaus. Tahtoisin siinä tarkoituksessa ensinnäkin mainita, että me hallituksessa jo aikaiseen talvella rupesimme kaukaa näkemään toukokuun 16 päivän ja tiesimme, että siitä voi koitua ikävä kysymys. Emme kuitenkaan silloin arvanneet niin vaikean kannanoton olevan edessä kuin sitten tuli, vaan ajattelimme, että hallituksen jäsenenä meidän on vaikea mennä tuohon tilaisuuteen, kuten tapa on ollut. Me kyllä muistimme, että aikaisemmin ovat monet sosialidemokraatit olleet mukana paraatitilaisuuksissa. Eduskuntaryhmän jäseniä on eri vuosina ollut siellä, ja samoin ovat puolueen valitsevat eduskunnan varapuheenjohtajat ainakin toisinaan olleet mukana. Siitä huolimatta arvelimme, ettemme hallituksen jäsenenä voi olla siinä mukana. Ilmoitimme presidentille hyvissä ajoin kantamme sekä pyysimme hartaasti, että hän siirtäisi lippujuhlan toiseksi päiväksi, esim. Snellmanin päiväksi tai vapuksi, sekä että toukokuun 16 päivä hylättäisiin käytännöstä, koska se loukkaa niin suurta osaa kansastamme. Tähän esitykseen ei presidentti kuitenkaan millään tavalla reageerannut. Hänen mielestään lippujuhla oli pidettävä mainittuna päivänä vielä sinä ja seuraavana vuonna, kunnes kymmenvuotiskausi tulee täyteen, mutta sen jälkeen se voitaisiin hävittää.

Tätä lippujuhlaa ei hoidettu hallituksesta käsin, vaan järjestettiin se sotaväen päällilcön ja presidentin kesken. Se oli kaikkia yksityiskohtiaan myöten järjestetty silloin, kun presidentti sairastui ja minulla oli velvollisuus astua hoitamaan hänen virkaansa. Tällöin meillä oli kahdenkeskinen keskustelu ja tässä keskustelussa hän selosti, miten asia eli järjestetty ja lausui vakavana toivomuksenaan, että minä en aiheuttaisi mitään selkkauksia sotaväen keskuudessa enkä herättäisi politikoimista upseeriston keskuudessa, vaan koettaisin hoitaa asian, niin kuin hän sen oli pannut alulle. Kun asia oli etukäteen näin järjestetty ja kun minulle tehty pyyntö oli sairaan miehen toivomus, katsoin olevani velvollinen menettelemään toivomuksen mukaisesti ja lupasin toimia sen mukaisesti. Kunniantuntoni vaati näin menettelemään. Jos toisten omatunto sallii menetellä toisin, suon heille ajatusvapauden, mutta alkoon kukaan luulko voivansa pakottaa minua toimimaan toisin kuin kunniantuntoni vaatii.

Tämä on asian psykologinen selitys. Täällä on sitä vastaan sanottu, ettei mikään laki velvoita pitämään paraateja eikä presidenttiä sitä vastaanottamaan sekä ettei varsinkaan presidentin virkaa

hoitavalla henkilöllä ole siihen velvollisuutta. Myönnän sen. Ei minua laillisesti olisi voitu siihen velvoittaa ja minulle osoitettiin kyllä tie, jota olisin voinut käyttää. Sanottiin, että voin panna tilalleni toisen henkilön, esim. sotaväen päällikön, kenraali Sihvon. Minusta kuitenkin tuntui, ettei se olisi asiaa muuttanut. Jos paraatin vastaanotto on rikos, en kai vältty siitä sillä, että panen toisen henkilön puolestani sen tekemään. Minun sijaisenani hän sen silloin olisi kuitenkin tehnyt. En tahtonut vetäytyä toisen miehen selän taakse, varsinkin kun olin etukäteen asian harkinnut ja luvannut sen hoitaa.

Kun kysymyksen suhteen kuitenkin alkoi esiintyä eriäviä mielipiteitä, neuvottelin asiasta työtovereitteni kanssa hallituksessa. Neuvottelussa enemmistö hallituksen jäsenistä kehoitti minua pysymään kannallani sanoen: »Sinä otat sen vastaan.* Sitten sekaantui puoluetoimikunta asiaan. Tuli kirje, jossa esitettiin, että minun oli luovuttava paraatin vastaanotosta. Samaan aikaan soitti minulle eräs puoluetoimikunnan jäsen ja työtoverini hallituksessa, joka tähän asiaan nähden ei ollut samalla kannalla kuin minä, ja sanoi: »Koeta nyt vielä kerran harkita tätä asiaa. Nyt on suuri juonittelu käynnissä. Tällä vivulla sinut koetetaan vivuta ulos puolueesta.» Kun tämän kuinkin, arvelin olevan sitä vähemmän tarpeellista neuvotella asiasta uudelleen. Jonkun päivän kuluttua työtoverini kuitenkin pyysivät uutta neuvottelua. Neuvottelu pidettiin ja silloin oli se enemmistö, joka oli paraatin vastaanottamista puoltanut, vielä kasvanut, ollen sillä kannalla, että varsinkin sen jälkeen, kun puoluetoimikunta on asiaan sekaantunut ja asia oli tehty julkiseksi, oli enää mahdoton peräytyä. Silloin olisivat hevosetkin ympäri Suomenniemen nauraneet. Senjälkeen paraati otettiin vastaan ja hyvin se meni. Suojeluskuntalaiset tekivät kunniaa nöyrästi enkä usko tilanteen olleen heille sen helpomman kuin minulle. En usko, että paraatista olisi tullut minkäänlaista jälkiselkkausta, elleivät eräät ystäväni täällä Helsingissä olisi päättäneet sitä virittää.

Se paraatista. Tietysti puoluekokous tekee, niinkuin se parhaaksi katsoo. Olen jo etukäteen ottanut huomioon senkin mahdollisuuden, että nämä minun ystäväni onnistuisivat yllytyksessään ja saisivat minut puolueesta erotetuksi. Sekään mahdollisuus ei kuitenkaan voinut minun kantaani vaikuttaa.

Tahdon vielä puhua eräästä toisestakin asiasta. Puoluesihtööri Wiik äskesi esitteli joitakin ajatuksia siitä, milloin hallitukseen on mentävä ja miten paljon hallitus voi sietää vastoinikäymiä. Voin periaatteessa yhtyä hänen kantaansa. Mutta jos katselen, kuinka kaikki käytännössä tapahtui viime kerralla, niin epäilen hänen kantansa kestävyyttä. Puoluetoimikunta valittelee, ettei yhteistoiminta

hallituksen kanssa muodostunut niin hyväksi, kuin oli toivottu. Minäkin valitan Sitä, mutta vakuutan, ettei syy ollut hallituksessa. Puolue-toimikunta halusi kulkea omia teitään ja määrätä hallituksen menettelyn. Kun esim. kysymys hallituksesta luopumisesta tuli esille, ei puolue-toimikunta neuvotellut asiasta hallituksen kanssa, jota asia koski, vaan ryhtyi omin päin toimimaan. Jo kesällä alkoivat puolue-toimikunnan jäsenet kirjoitella lehdissä, että hallituksesta on lähdettävä. Eduskuntaryhmä oli ensimmäisessä syyskokouksessaan kuitenkin yksimielinen siitä, että tämä ajatus oli väärä ja että hallitukseen oli jäätävä ennenkaikkea hoitamaan budjettitaistelu loppuun. Mutta maan kaivaminen hallituksen alta jatkui ja jatkui ja mielialaa muokattiin, kunnes ryhmän jäsenet lopulta tulivat toivottomiksi ja tahtoivat päästä eroon koko hallitusriidasta. Kun asia sitten vietiin puolue-neuvoston kokoukseen, oli puolue-toimikunnalla valmiit ponnet siitä, millä tavalla hallitus olisi vivuttava asemistaan pois. Näistäkään pon-sista ei oltu etukäteen neuvoteltu yhdenkään hallituksen jäsenen kanssa. Ei ole siis oikeutta siltä taholta valittaa yhteistoiminnan puutetta, kun ei edes hallituksen kaatamisestakaan oltu missään kosketuksessa hallituksen jäsenten kanssa.

Äsken Räisänen luki erään minun aikoinaan esittämäni lauseen, jossa sanottiin, että vastedes ei olisi mentävä hallitukseen, ellei hallituksella ole puoluekoneistoa ja puolueen pää-äänenkannattajaa hallussaan. Se oli luullakseni aivan oikein siteerattu. Ainakin olen niin ajatellut. Meillä on kaksi kertaa tehty se virhe, että sosialidemokraatit ovat menneet hallitukseen ilman tätä tukea. Kun puolue v. 1917 antoi miehiä hallitukseen, ei hallituksella ollut mitään sanomista puolue-toimikunnassa, eikä pää-äänenkannattajassa. Kun silloin oli muutamia kuukausia toimittu, alkoi työskentely puolueen taholta hallitusta vastaan. Silloin Valppaat, Kuusiset y.m. tekivät parhaansa vähentääkseen hallituksen arvovaltaa puolueen jäsenten keskuudessa. Tästä olisi jo pitänyt ottaa riittävästi oppia, ja meillä olikin tämä opetus muistissamme, kun v. 1926 mentiin hallitukseen. Silloin oli vakavana vaatimuksena, että meitä hallituksessa olevia kohtaan täytyy osoittaa lojaalisuutta puolue-toimikunnan ja puolueen pää-äänenkannattajan taholta. Tämä luvattiinkin. Sen lisäksi esitimme, että meidän täytyy saada asettaa keskuudestamme joku jäsen lehden toimitusneuvostoon. Tämä toivomus luvattiin järjestää vähän myöhemmin ja rae" luotimme tähän. Mutta kun hallituksen muodostaminen oli lukossa, niin tämä »myöhemmin» siirtyi yhä myöhemmäksi, ja lopulta ilmoitettiin, että se kohtaa vastustusta. Minä luovuin silloin tästä vaatimuksesta, mutta kolmatta kertaa en aina-kaan minä mene sellaisilla edellytyksillä hallitukseen ja minä varoi-

tan kaikkia muitakin puoluetovereita näin kevytmielisesti menettelemästä. Jollei teillä ole varmuutta siitä, että voitte vaikuttaa puolue-toimikuntaan ja pää-äänenkannattajaan, niin hallituksessa olosta ei tule mitään, sillä hallitus, jolla ei ole äänenkannattajaa, on jokseenkin käsistään ja jaloistaan sidottu. Jos sillä vielä on vastassaan häikäilemätön joukko miehiä, jotka lehdessään koettavat kaivaa maata sen alta, ja jolleivät voi muuta, niin ainakin uutisotsikoissaan esittävät arvosteluja, jotka horjuttavat hallituksen asemaa ja arvovaltaa, niin on sen asema vielä paljon hullumpi. Räisänen sanoi, että sanomalehtimiehet eivät voisi tuommoiseen mukautua, vaan vaativat itselleen vapaata arvostelu-oikeutta. Ei ainakaan hänen oma esimerkkinsä sitä todista. Hänhän on aina ollut isännilleen palvelevainen ja altis. (Hyvä! Hyvä!)

Tämän jälkeen julistettiin keskustelu loppuneeksi. Tämä kohta toimintakertomuksesta lähetettiin valiokuntaan. Pyyntö ehdottama ponsi kohtaan, jonka katsottiin koskevan kurinpitoasioita, lähetettiin samoin menettelytapa valiokuntaan.

Puhetta ryhtyi johtamaan Väinö Tanner.

Keskustelutta hyväksyttiin v:n 1927 ja v:n 1929 vaaleja koskevat kohdat, sekä kunnallisasiat. Seuraava kohta, *puoluelehdet*, aiheutti sensijaan laajan keskustelun.

Hakkila kiinnitti huomionsa pää-äänenkannattajaan, joka puhujaa ei tyydyttänyt, vaikkakin siinä on teknillisiä uudistuksia toimeenpantu. Lehden menekki ei ole lisääntynyt, vaikka toisissa lehdissä on niin tapahtunut. Lehden kanta on horjuva, vaikkakin siinä on kokonaista kolme päätoimittajaa. Kukaan näistä ei kuitenkaan vastaa mistään. Olisi siis luovuttava tuosta kolmimiesjärjestelmästä ja palattava samaan, mikä muissakin lehdissä on käytännössä, nim. että olisi yksi vastuuntuntoinen päätoimittaja. Mitä sitten tulee lehden pakinoitsijaan, niin täytyy olla oikeus vaatia, että tuo kalliilla kustannuksilla ylläpidetty virka hoidetaan niin, ettei se vahingoita puoluetta.

Kanerva: Pitkin maaseutua on viime aikoina alettu vaatia selitystä siitä, miksi S.S. on alkanut esiintyä niin arvottomasti, kuin mitä se on viime aikoina tehnyt. Tätä tyytymättömyyttä on erikoisesti voinut havaita Hämeenlinnassa. Täällä on joukoissa ollut huomattavissa vastenmielisyyttä puoluetolimikunnan toimintaa kohtaan. Puoluetolimikunta on repinyt puolueen, se on sen toiminnassa ainoa moitittava seikka. Suoritettu arvostelu on ollut tarpeen vaatima. S.S:n pitää pystyä kokoomaan joukkoja ja tekemään ne yksimielisiksi. Tätä se ei ainakaan tämän puoluetolimikunnan aikana ole pystynyt tekemään.

Peltonen: Puolueen pää-äänenkannattaja ei ole esiintynyt kyllin arvokkaasti. Se henkilöpolitiikka, joka lehdessä on näyteltyt niin suurta osaa, on vaikuttanut tympäisevältä.

Airisto: Suomen Sosialidemokraatin olisi välttämättä päästävä siltä matalalta tasolta, jolle se on vaipunut. Varsinkin lehden pakinoitsija on herättänyt laajasti kiusallista huomiota arvottomalla esiintymisellään. Juuri Sasu Punasen pakinoiden suhteen olisi korjaus kaikkein kipeimmin tarpeen.

Kanervio ilmaisi tyytymättömyytensä Sasu Punasen pakinoissaan harjoittamaan henkilöpolitiikkaan.

Turhia oikoi eräitä väärinkäsityksiä, lausuen m.m. että esim. Hakkilan väite, että Suomen Sosialidemokraatissa olisi 3 päätoimitajaa, on ehdottomasti virheellinen ja paikkansapitämätön, sillä kyseessä on vain kontrollikomitea. Riitakysymyksessä Suomen Sosialidemokraatin ja Hämeen Kansan välillä on otettava huomioon, että Hämeen Kansa julkaisi sensisältöisen kirjoituksen, että S.S:n toimitusneuvosto ja puoluetoimikunta olivat syypäät siihen, että eduskuntaryhmässä syntyi hajaannus lähinnä yhdistyslain käsittelyssä. Tämä kirjoitus oikaistiin sittemmin S.S:ssa, mutta Hämeen Kansa pysyi itsepintaisesti väärinen väitteidensä takana, eikä välittänyt, vaikka puoluesihteerikin yksityiskirjeessään selitti asian oikean laidan. Ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että Hämeen Kansa oli itse syypää täten syntyneeseen riitaan. Mitä taas tulee siihen, että S.S:n tilaajamäärä olisi vähentynyt, niin johtuu se kokonaan poikkeuksellisista olosuhteista tällä hetkellä. S.S:n leviämisaalue on kaikkein parhaiten järjestynyt, ja vain Uudellamaalla on puolueen jäsenluku pysynyt ennallaan ja on se jonkin verran kasvanutkin. Tässä suhteessa sivuuttaa S.S. muut puoluelehdet aivan varmasti.

Järvi: Perä-Pohjolassa ei ole erikoisempaa tyytymättömyyttä pää-äänenkannattajaa kohtaan. Lausui toivomuksen, että lehti muutettaisiin aamulehdeksi.

Hupli osoitti numeroilla, kuinka S. Sosialidemokraatin levikki on lisääntynyt. Se osoittaa nousua viime puoluekokouksen jälkeisenä aikana; viime vuonna havaittavissa oleva lasku on aivan selvästi tilapäinen ja johtuu poikkeuksellisen tukalasta taloudellisesta ahdinkotilasta. Lehden toimitusneuvosto on yleensä koettanut parantaa lehden toimitustapaa. Lehteen on perustettu oma maatalousosasto, ja urheiluosasto on saanut oman toimittajan, jonka ansiota on suureksi osaksi, että urheiluliikkeen kriisi meni niin hyvin kuin se meni. Päivänpeili- ja Lepohetket-osasto on perustettu, jotta päästäisiin muiden lehtien tasalle kevyempäänkin "sisältöön" nähden. Samaten periaatteellisia kirjoituksia on harrastettu entistä runsaammin. Muutenkin

on lehtiliikettä huomattavasti kehitetty, uusia koneita on hankittu paljon ja kirjapaino saatettu nykyajan vaatimuksia vastaavaksi.

Tasapuolisen arvostelun täytyy myöntää, että lehti on mennyt eteenpäin ja että täällä määrätyltä taholta esitetty arvostelu ei siis perustu tosiasioihin.

Lampen: Sasu Punasen jatkuvat hyökkäykset toisin ajattelevia kohtaan tekevät vastenmielisen vaikutuksen. Lahdessa sitä paheksutaan ja vaaditaan, että personapolitiikka on lopetettava.

Räsänen lausui, että hän on aina esiintynyt lojaalisti oman puolueen miehiä kohtaan. Vasta sitten on hän kirjoittanut, kun teko jo on tapahtunut. Jos hän löi hallitusta, tapahtui sekin vasta 16 p:n jälkeen, sillä paraatijuttua hän ei hyväksynyt. Joskin sosialidemokraattinen hallitus on hyvä, on puolue kuitenkin vielä parempi, ja sen kannalta on asioita katsottava. Mitä hän on kirjoittanut, on aina takana ollut järeä asia. Se kanta taas, että hallituksella pitäisi olla pää-äänenkannattaja kokonaan käsissään, sotii periaatteitamme vastaan. Tällainen olisi jo sitä »se mies» politiikkaa. Lehdistön lojaalin suhtautumisen pitää riittää, eikä siltä missään tapauksessa saa tulkia suuta. M.m. Kautsky sanoi lähettämässään kirjeessä, että omaankin hallitukseen nähden pitää puoluelehdille pidättää arvostelu-oikeus. Vakuutti, ettei hän anna rajoittaa sanomalehtimiesoikeuksiaan, oli remmissä sitten kuka tahansa.

Kock ei pitänyt sisäisiä riitoja suotavana, mutta ei myöskään Sasu Punasta pitänyt niihin syypäänä.

Puhe aika päätettiin rajoittaa tämän jälkeen 5 minuuttiin.

Klo 15.30 alkaneen kahviloman jälkeen jatkettiin kokousta jälleen klo 16.

Hirvisuo yhtyi pääasiassa Kanervioon ja paheksui pää-äänenkannattajan suhdetta kieltolakiin. Primus-Nymanin kirjoitukset ovat herättäneet syvää paheksumista laajalla joukkojen keskuudessa. Ehdotti kysymyksen lähetettäväksi menettelytapavaliokuntaan.

Kuittinen totesi keskustelun S.S:n suhteen kulkeneen kokonaan pakinoitsijan arvostelussa. Tärkeään artikkelipuoleen ei oltu koskettu lainkaan, joten siihen ollaan nähtävästi tyytyväisiä. »Hämeen Kansan» tapaukseen nähden lausui hän, että puoluesihteerin on saatava tarttua asioihin, mikäli niitä puoluelehdissä esitetään väärin. Mitä tulee lehtien pakinoitsijoihin, on sanottava, että Sasulla on sittenkin ollut läheisempi kanta työväkeen nähden kuin esim. Sosialistin Muste-Maalarilla. Maaseudulla annetaan arvoa Sasun kirjoituksille. Ehdotti tässä yhteydessä hyväksyttäväksi seuraavan julkilausuman: »Puolueen sanomalehdistön on vastaisuudessa käytettävä harkitumpaa arvostelua omia puoluetovereita kuin myöskin

eteemme astuvaa työväenhallitusta kohtaan, jos sellaiseen toimenpiteeseen olemme pakotettuja vastaisuudessa ryhtymään, kuitenkin silmälläpitäen työväen luokkaetuja.»

Kankaanpää ei voinut hyväksyä sitä kirjoitustapaa, jota Sasu Punanen puolueen jäsenistä käyttää. Kannatti kysymyksen lähettämistä valiokuntaan.

Anton Huotari lausui arvostelijoille, että puolueen pää-äänenkannattaja on eri asemassa kuin muut puoluelehdet. Sen täytyy edustaa puoluetta kokonaisuudessaan ja se on myöskin useamman kontrollin alainen. Se ei voi noudattaa muuta suuntaa kuin puolueen yleissuuntaa. Toimittajien asema on tästä johtuen enemmän alistettu kuin muissa puoluelehdissä on asianlaita. Jos he jossakin asiassa ovat eri mieltä kuin puolueen johto, on heidän luonnollisesti vaiettava. Toisena kontrollielimenä on lehdellä toimitusneuvosto. Tällä järjestelyllä on monia hyviä puolia, mutta sillä on myös heikkoutensa. Päätoimittaja ei tunne tämän järjestelmän vallitessa olevansa, täysin vapaa. Eräissä maissa on omaksuttu toisenlainen järjestelmä. Puolueen pää-äänenkannattajan päätoimittaja valitaan puoluekokouksessa ja näin hän puoluekokoukselle vastaa lehdestä ja hän voikin ottaa täyden vastuun kannettavakseen. Nyt johtaa lehteä asiallisesti toimitusneuvosto. Järjestelmä onkin hyvä, jos toimitusneuvosto ei puutu pikkuseikkoihin. Mutta asiain näin ollen ei kukaan ota yksin vastuuta kannettavakseen lehden suunnasta ja toimitustavasta. Tässä suhteessa olisi korjaamisen varaa, ja se olisi otettava huomioon tulevassa järjestelyssä. Sanoi omaksuneensa sen tavan, että puolueen jäsenillä tulee olla mahdollisuus saada puolueen lehdistössä mielipiteensä julkituodeksi. Yksityisen riitakysymykset olisi kuitenkin supistettava mahdollisimman vähiin ja pääpaino pantava siihen, että lehti vaikuttaa kokoavasti ja kohottavasti. Vain sillä tavalla voi lehti täyttää sen tärkeän tehtävän, joka pää-äänenkannattajalla on suoritettavanaan.

Mitä tulee Sasun asiaan, täytyy sanoa hänen hiukan liikaa kajooneen yksityishenkilöihin. Kun Sasu viipyi hänen mielestään liian kauan paraatijutun kimpussa, antoi hän määräyksen, ettei tästä asiasta saa enää pakinoida. Asia meni sillä kertaa toimitusneuvostoon, jossa kuitenkin häntä ei kannatettu. Tämän jälkeen ei päätoimittajan ominaisuudessa sekaantunut Sasun juttuihin. Mitä taas tulee lehden kantaan kieltolakiasiaassa, josta eräs edustaja lehteä moitti, oli kyseessä olevassa kirjoituksessa peräkaneetti, jossa ilmaistiin, että kirjoitus on Primus-Nymanin, ja että lehti ei itse ole sen takana.

Komu: Ei ole helppo toimittaa pää-äänenkannattajaa, niin että se kaikkia tyydyttäisi. Mitä yleensä puoluelehdistöön tulee, niin on.

siinä ollut havaittavissa nopeata ja kiitettävää edistymistä. Kun on moitittu pää-äänenkannattajaa siitä, ettei se anna arvoa toisin ajatteleville, niin haluan huomauttaa, ettei myöskään Kansan Lehdessä ymmärretä toisinajattelevia.

Lindman yhtyi toveri *Komun* ajatuksiin. Tilapäiseen tilajamäärän laskemiseen on todennäköisesti ollut syynä vallitseva rahapula. Yksityiskohdissa on *Sasun* kirjoittelussa ehkä ollut arvostelun varaa, mutta suurin piirtein katsoen on hän kuitenkin menetellyt oikein. Puoluekokouksien päätöksiä ei tässä suhteessa oltu rikottu. Hyväksyi puoluetoimikunnan toimintakertomuksen tässä kohden, joten vastusti asian lähettämistä valiokuntaan.

Wiik esitti S.S:n toimitusneuvostossa hyväksytyn ohjeen lehden toimittamisesta. Sen mukaan on päätoimittaja vastuussa lehden kannasta. Jos lehden kannasta poikkeavia ajatuksia julkaistaan, on toimituksen kanta liitettävä sen yhteyteen. Kuten luetusta kävi selville, on puhuja pyrkinyt siihen, että olisi vain yksi päätoimittaja. On puolestaan koettanut tukea päätoimittajaa, mutta on vaikeata sitä tehdä, kun hän ei ole halunnut ottaa tukea vastaan. Mitä Sasukysymyksen tulee, niin se on siirtynyt tälle puoluetoimikunnalle perintönä edelliseltä ja siirtyy edelleen tulevalle puoluetoimikunnalle ratkaisemattomana.

Rainio piti hyvin nurinkurisena, että lehdellä on 3 päätoimittajaa. Tämä asiointi onkin aiheuttanut sen, että lehden kanta on käynyt hyvin sekavaksi. Tästä syystä on maaseutulehtien enemmistön kanta ollut pää-äänenkannattajaa vastaan. Paheksui, että puoluetoimikunta on puoluelehtien toimittajiksi suositellut pystymättömiä ja vääriä miehiä.

Keskustelu päättyi tähän, ja kohta lähetettiin menettelytapavalio-kuntaan, samoin myöskin Kuittisen ehdottama ponsi.

Kohta »Työväen Arkistot, hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta »*Kurinpitoasioita*)) aiheutti keskustelua.

Ruokokoski kiinnitti huomiota m.m. Hupiin ja Hakkilan esiintymiseen porvarillisten urheilijain vastaanottotilaisuudessa. Katsoi, että puoluetoimikunnan rangaistustoimenpiteet Hupliin nähden riittävät, mutta mitä Hakkilaan tulee, niin olisi hän ansainnut ankaramman rangaistuksen, sillä hänellä on muitakin syntejä. Hän on m.m. äänestänyt virkamiesten palkkain korotuksen puolesta ryhmän päätöksen vastaisesti. Puron juttua piti puhuja niin raskaana rikoksena, että hänet olisi erotettava puolueesta. Ehdotti asian lähettämistä valiokuntaan.

Tämän jälkeen päätettiin puheenvuorot rajoittaa sekä myöskin puhe aika 3 minuutiksi.